ਮਜ਼ਦੂਰ ਕਿਸਾਨ ਸ਼ਕਤੀ ਸੰਗਠਨ
ਬਨਾਮ
ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ ਅਤੇ ਅਨਜ
(ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰਬਰ 1153 ਦੇ 2017)
ਜੁਲਾਈ 23, 2018

[ਏ. ਕੇ. ਸਿੱਕਰੀ ਅਤੇ ਅਸ਼ੋਕ ਭੂਸ਼ਣ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ]

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ:

ਧਾਰਾਵਾਂ 32, 19(1)(ਅ) ਅਤੇ 19(1)(ਬ) – ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ – ਬਿਨਾਂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਵਕ ਇਕੱਠ ਹੋਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ – ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੁਲਿਸ ਆਦੇਸ਼ ਅਧੀਨ 144 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਕੇਂਦਰੀ ਦਿੱਲੀ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਮੀਟਿੰਗਾਂ, ਧਰਨਾ, ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਵਕ ਵਿਰੋਧਾਂ ਲਈ ਮਨਾਹੀ ਖੇਤਰ ਵਜੋਂ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ; ਜੰਤਰ ਮੰਤਰ ਰੋਡ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਐਨ.ਜੀ.ਟੀ. ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਰੱਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਮੀਟਿੰਗਾਂ, ਧਰਨਾਂ ਲਈ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ ਲਈ ਰਿਟ ਆਫ ਮੈਂਡੇਮਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ – ਫੈਸਲਾ: ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਵਕ ਵਿਰੋਧ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਆਦਿ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਧਾਰਾ 19(1)(ਅ) ਅਤੇ 19(1)(ਬ) ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਵਜੋਂ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਹੈ – ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਵਕ ਵਿਰੋਧ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ, ਇੱਕ ਸੰਭਾਲੇ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ; ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਅਧਿਕਾਰ ਵਰਤਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਲਈ, ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਕਿ ਰਹਿਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਅਸੁਵਿਧਾ ਨਾ ਹੋਵੇ – ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਅਤੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਸੰਤੁਲਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ – ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਜੰਤਰ ਮੰਤਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ – ਪਰੰਤੂ, ਜੁਲੂਸਾਂ, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਅਗਿਤਾਸ਼ਨਾਂ ਆਦਿ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦੁਖਦਾਈ ਹਾਲਤਾਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈਆਂ ਕਿਉਂਕਿ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਉਪਾਯ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ – ਰਾਮਲੀਲਾ ਮੈਦਾਨ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਆਦਿ ਲਈ ਨਿਸ਼ਾਨਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫੀ ਨਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ – ਚੂੰਕਿ ਜੰਤਰ ਮੰਤਰ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਇਸਤੇਮਾਲ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਇਸ ਖੇਤਰ ਦੇ ਇੱਕ ਸੀਮਿਤ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਵਕ ਜਨਤਕ ਮੀਟਿੰਗਾਂ, ਜੁਲੂਸਾਂ ਆਦਿ ਲਈ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਨਾਲ ਸੰਤੁਲਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਰਹਿਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਜਾਂ ਅਸੁਵਿਧਾ ਨਾ ਹੋਵੇ – ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਹੋਰ ਸਬੰਧਤ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੇ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰੇ ਨਾਲ, ਜੰਤਰ ਮੰਤਰ ਅਤੇ ਬੋਟ ਕਲੱਬ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਵਿਰੋਧਾਂ, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਉਚਿਤ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਤਿਆਰ ਕਰਨ।

ਆਰਟਸ. 19(1)(ਅ), 19(1)(ਬ) – ਰੋਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ – ਫੈਸਲਾ: ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਹਵਾ ਦੇਣ ਲਈ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨਾ ਇੱਕ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਆਰਟ.19(1)(ਅ) ਅਤੇ 19(1)(ਬ) ਅਧੀਨ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਉਚਿਤ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੰਪ੍ਰਭੁਤਾ ਅਤੇ ਅਖੰਡਤਾ ਜਾਂ ਜਨ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਲਗਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ – ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਰੋਧ ਇੱਕ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹੈ – ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਉਠਾਈ ਗਈ ਮੁੱਦਾ ਸਹੀ ਹੈ ਜਾਂ ਗਲਤ ਜਾਂ ਉਚਿਤ ਹੈ ਜਾਂ ਅਨੁਚਿਤ – ਮੌਲਿਕ ਪਹਿਲੂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਤੰਤਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਆਵਾਜ਼ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ – ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਭਾਰਤ ਵਰਗੇ ਜੀਵੰਤ ਲੋਕਤੰਤਰ ਲਈ ਕੇਂਦਰੀ ਹੈ ਪਰ ਭਾਰਤੀ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਹਾਸ਼ੀਏ ਉੱਤੇ ਪਏ ਅਤੇ ਘੱਟ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤ ਅਲਪਸੰਖਿਆਵਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਮਿਲ ਸਕੇ।

ਆਰਟਸ. 19(1)(ਅ), 19(1)(ਬ) ਅਤੇ 21 – ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ – ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਆਰਟ. 19(1)(ਅ) ਅਤੇ 19(1)(ਬ) ਅਧੀਨ ਬਨਾਮ ਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਆਰਟ. 21 ਅਧੀਨ – ਦੋ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਸੰਤੁਲਨ – ਫੈਸਲਾ: ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਉੱਤਪੰਨ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਦੋ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਟਕਰਾਅ ਹੁੰਦਾ ਹੈ – ਕੁਝ

ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਇੱਕ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਜੋ ਉਹ ਮਾਣਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨਾਲ ਦੂਜਾ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਗਾਰੰਟੀਡ ਹੈ ਵਿੱਚ ਟਕਰਾਅ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ – ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੁੱਖਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਦੂਜੇ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇ – ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਸੰਤੁਲਨ ਨਹੀਂ ਹੈ – ਸੰਤੁਲਨ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਇੱਕ ਵਰਗ ਦੇ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਘਟਾਉਣਾ ਤਾਂ ਜੋ ਦੂਜੇ ਵਰਗ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਵੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰਹੇ – ਦੋ ਟਕਰਾਉਣ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਸੰਤੁਲਨ ਕਰਦਿਆਂ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਜਨਹਿੱਤ ਨੂੰ ਵੇਖਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਅੰਤਮ ਤੌਰ ਤੇ ਹਾਵੀ ਹੋਵੇਗਾ।

ਫੌਜਦਾਰੀ ਤਰੀਕਾ ਕਾਨੂੰਨ, 1973: ਐਸ. 144 – ਪੁਲਿਸ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਕੇਂਦਰੀ ਦਿੱਲੀ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਜਨ ਸਭਾ, ਧਰਨਾ ਜਾਂ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਲਈ ਮਨਾਹੀ ਖੇਤਰ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ – ਫੈਸਲਾ: ਇਹ ਆਦੇਸ਼ ਆਪਣੇ ਚਿਹਰੇ ਉੱਤੇ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਜਨ ਸਭਾਵਾਂ, ਪੰਜ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਇਕੱਠ, ਜਲੂਸਾਂ, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ, ਧਰਨਿਆਂ, ਆਦਿ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਆਗਿਆ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮਨਾਹੀ ਕਰਦੇ ਹਨ – ਹੋਰ, ਅਜਿਹੇ ਆਦੇਸ਼ ਖੁਫੀਆ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਸੂਚਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ 'ਬੇਰੋਕਟੋਕ ਜਨ ਸਭਾਵਾਂ ਦੀ ਹੋਲਡਿੰਗ', ਜਲੂਸਾਂ, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ, ਆਦਿ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਨੂੰ ਰੁਕਾਵਟ, ਮਨੁੱਖੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਖਤਰਾ ਅਤੇ ਜਨ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਵਿਘਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਸਕਦੇ ਹਨ – ਇਹਨਾਂ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਨ ਸਭਾਵਾਂ, ਜਲੂਸਾਂ, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ, ਆਦਿ ਨੂੰ ਹੋਲਡ ਕਰਨ ਤੋਂ ਕੋਈ ਸੰਪੂਰਣ ਮਨਾਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ – ਅਜਿਹੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਜਨਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਸੀਮਿਤ ਕਰਨਾ ਹੈ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਕੋਈ ਵੀ ਗਰੁੱਪ ਏ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਅਜਿਹੀਆਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਧਰਨਿਆਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਿਛਲੀ ਲਿਖਤੀ ਆਗਿਆ ਲੈਣੀ ਪਵੇਗੀ – ਹੋਰ, ਲਗਾਤਾਰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਐਸ. 144 ਅਧੀਨ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਸਥਾਈਤਾ ਦੀ ਇੱਕ ਸਥਿਤੀ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਹੈ – ਐਸ. 144 ਅਧੀਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਕੁਝ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ 'ਬਿਨਾਂ ਆਗਿਆ' ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮਨਾਹੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ – ਪਰ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਅਨੁਮਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, the ਜੋ ਸਥਿਤੀ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ 'ਪਾਬੰਦੀ' ਕਰਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ ਮੀਟਿੰਗਾਂ, ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ, ਧਰਨੇ ਆਦਿ ਦੀ ਬਜਾਏ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹੀ 'ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ'।

ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਪਟਾਉਂਦਿਆਂ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ

ਫੈਸਲਾ: 1. ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਮੁਜਾਹਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨੂੰ, ਇੱਕ ਸੰਭਾਲੇ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਢੰਗ ਨਾਲ, ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਅਭਿਵਿਅਕਤੀ ਕਰ ਸਕਣ ਅਤੇ ਇਸੇ ਸਮੇਂ, ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਰਹਿਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਅਸੁਵਿਧਾ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਪੁਲਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਰਕਾਰੀ ਜਵਾਬਦੇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ, ਮੁਜਾਹਰਿਆਂ, ਆਦਿ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਉਚਿਤ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਤਿਆਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੰਤਰ ਮੰਤਰ ਅਤੇ ਬੋਟ ਕਲੱਬ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ। [ਪੈਰਾ 62, 60]-

2.1 ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਹਵਾ ਦੇਣ ਲਈ ਅਤੇ ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਇਹ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁਣੀਆਂ ਜਾਣ, ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਮੁਜਾਹਰੇ ਕਰਨਾ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 19(1)(ਅ) ਅਤੇ 19(1)(ਬ) ਅਧੀਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਅਨੁਚਛੇਦ 19(1)(ਅ) ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਕੀਮਤੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਭਾਵ, ਮੁਫਤ ਭਾਸ਼ਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ।ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਨੁਚਛੇਦ 19(1)(ਬ) ਬਿਨਾਂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਢੰਗ ਨਾਲ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਮਿਲ ਕੇ, ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਹੋਰ ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਲਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਂ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਢੰਗ ਨਾਲ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਇੱਕ ਵਖਰੀ ਪਛਾਣ ਵਾਜਬ ਵਿਰੋਧ ਹੈ। ਸਵਾਲ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਮੁੱਦਾ ਸਹੀ ਹੈ ਜਾਂ ਗਲਤ ਜਾਂ ਇਹ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ ਜਾਂ ਨਾਜਾਇਜ਼। ਮੌਲਿਕ ਪਹਿਲੂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਤੰਤਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਆਵਾਜ਼ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਿਰੋਧੀ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਕੋਲ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਮਜ਼ਦੂਰ ਕਿਸਾਨ ਸ਼ਕਤੀ ਸੰਗਠਨ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ ਅਤੇ ਅਨਜ।ਵਿਚਾਰ. ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਾਮਲਾ ਜੋ, ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ, ਮਹੱਤਵਹੀਣ ਜਾਂ ਅਸੰਬੰਧਿਤ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਇਸਨੂੰ ਉਚਿਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਆਵਾਜ਼ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬਹਿਸ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਗਤੀ ਅਤੇ ਸਵੀਕਾਰਯਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਨ ਅਤੇ ਵਿਵਸਥਿਤ

ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧਾਂ ਦੇ ਕੀਮਤੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 48]

2.2 ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਵਜੋਂ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਤਹਿਤ. ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਲੋਕਤੰਤਰ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੂਝਵਾਨ ਨਾਗਰਿਕ ਦੀ ਭਾਗੀਦਾਰੀ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਲੋਕਤੰਤਰ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਨਤਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਧੀ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਬਣਾ ਕੇ ਜਿੱਥੇ ਵਿਅਕਤੀ ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਅਸਹਿਮਤੀ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਬੇਨਕਾਬ ਕਰਦੇ ਹਨ ਸ਼ਾਸਨ ਦੀਆਂ ਖਾਮੀਆਂ ਅਤੇ ਰਾਜ ਤੋਂ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇੱਕ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ। ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਏ. ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਭਾਰਤ ਵਰਗਾ ਜੀਵੰਤ ਲੋਕਤੰਤਰ ਪਰ ਭਾਰਤੀ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਹਾਸ਼ੀਏ 'ਤੇ ਅਤੇ ਗਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਕਤ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤਹਿਤ ਐੱਸ ਧਾਰਾ 19(1)(a) ਅਤੇ 19(1)(b) ਬੇਅੰਤ ਅਤੇ ਅਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹਨ ਆਪਣੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ. ਆਰਟੀਕਲ 19(2) ਤੋਂ (6) ਲਈ ਇੱਕ ਖਾਸ ਉਪਬੰਧ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ 'ਤੇ ਵਾਜਬ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਗਾਉਣਾ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ. ਇਹ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਹੇ ਗਏ ਉਪਬੰਧਾਂ ਤੋਂ ਜੋ ਬੋਲਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਧਾਰਾ (ਏ) ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਵਕ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਅਤੇ ਅਖੰਡਤਾ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ, ਲਗਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਭਾਰਤ ਜਾਂ ਪਬਲਿਕ ਆਰਡਰ ਦਾ। [ਪੈਰਾ 54-56] [632-ਡੀ-ਜੀ; 633-ਸੀ]

2.3 ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਅਧੀਨ/ਕਲਾ. 19(1)(ਕ) ਅਤੇ 19(1)(ਖ) ਅਤੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਅਧੀਨ/ਕਲਾ. 21 ਨੂੰ ਸੰਤੁਲਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਦੋਵੇਂ ਅਧਿਕਾਰ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਹਨ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਥੇ ਦੋ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਟਕਰਾਅ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਥਿਤੀ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਟਕਰਾਅ, ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਬਾਹਰੀ ਟਕਰਾਅ ਅਤੇ, ਕੁਝ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਇੱਕ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਦੂਜਾ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਟਕਰਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਜਾਂਚਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋ ਟਕਰਾਉ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤੁਲਿਤ ਕਰਦਿਆਂ ਵੱਡੇ ਜਨਹਿਤ ਵਿੱਚ ਕਿੱਥੇ ਹਿੱਤ ਹੈ। ਇਹ ਪਰਮੁੱਖ ਸਮੂਹਿਕ ਹਿੱਤ ਹੈ ਜੋ ਅੰਤਤਃ ਹਾਵੀ ਹੋਵੇਗਾ। [ਪੈਰਾਸ 57-58] [633-ਈ-ਐਚ]

2.4 ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਨ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧਾਂ ਆਦਿ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਇੱਕ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਜੋ ਕਲਾਂਕਾਰ 19(1)(ਕ) ਅਤੇ 19(1)(ਖ) ਅਧੀਨ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਹੈ। ਐਨ.ਜੀ.ਟੀ. ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਵਿਸਥਾਰਤ ਤਰਕ ਜੋ ਕਿ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਹੋਣ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਅਸੁਵਿਧਾ ਅਤੇ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਸਮੇਂ, ਇਹ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਜੰਤਰ ਮੰਤਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕਤਾ ਦੇਣ ਦਾ ਸਿਦਾਂਤ ਨਹੀਂ ਅਪਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਿਥੇ ਦੂਜੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਸੰਤੁਲਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੰਤੁਲਨ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਇੱਕ ਵਰਗ ਦੇ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਘਟਾਉਣਾ ਤਾਂ ਜੋ ਦੂਜੇ ਵਰਗ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਵੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰਹੇ। [ਪੈਰਾ 61]

2.5 ਜੰਤਰ ਮੰਤਰ 'ਤੇ ਜੁਲੂਸਾਂ, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਅਗਿਤਾਸ਼ਨਾਂ ਆਦਿ ਕਾਰਨ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਦੁਖਦਾਈ ਹਾਲਾਤ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਕਾਰਨ ਸਨ ਕਿ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕੇ। ਜੇਕਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪਰਯਾਪਤ ਅਤੇ ਪੂਰੇ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਹੁੰਦੇ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਧਰਨੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਆਪਣੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ, ਤਾਂ ਇਹ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਸੰਤੁਲਨ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਧਰਨੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਲਗਭਗ ਪੂਰੀ ਜੰਤਰ ਮੰਤਰ ਸੜਕ 'ਤੇ, ਦੋਵੇਂ ਪਾਸਿਓਂ, ਅਤੇ ਯਹਾਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸੜਕ ਦੀ ਚੌੜਾਈ ਵਿੱਚ ਵੀ ਫੈਲਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਬਜਾਏ, ਇਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਚਿੰਨ੍ਹਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਘਰਾਂ ਆਦਿ ਤੋਂ ਕਾਫੀ ਦੂਰ, ਤਾਂ ਜੋ ਸੜਕਾਂ ਅਤੇ ਰਸਤਿਆਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਗੈਰ-ਜ਼ਰੂਰੀ ਰੁਕਾਵਟ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰੰਤਰ ਨਾਅਰੇਬਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਸੀ, ਭਾਵੇਂ ਅਜੀਬ ਘੰਟਿਆਂ 'ਤੇ, ਰਾਤ ਨੂੰ, ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਲਾਊਡਸਪੀਕਰਾਂ ਆਦਿ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ। ਅਧਿਕਾਰੀ ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਨਾਅਰੇ ਸ਼ੋਰ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦੇ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹਨ ਅਤੇ ਰਾਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਜਾਂ ਸਵੇਰੇ ਦੇ ਘੰਟਿਆਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਚੀਕਾਂ ਜਾਂ ਨਾਅਰੇਬਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਫਿਰ, ਇਹ ਧਰਨੇ, ਅਗਿਤਾਸ਼ਨ ਅਤੇ ਜੁਲੂਸ ਕੁਝ ਖਾਸ ਮੌਕਿਆਂ

'ਤੇ ਮਨਾਹੀ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਸਨ, ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਜਦੋਂ ਕੁਝ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮਹਾਨੁਭਾਵ ਉਸ ਖੇਤਰ ਰਾਹੀਂ ਜਾਣ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ। ਅਧਿਕਾਰੀ ਇਹ ਵੀ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ ਕਿ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀ ਆਪਣੇ ਟਰੱਕ/ਬੱਸਾਂ ਆਦਿ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਨਾ ਆਉਣ ਅਤੇ ਉਹ ਵਾਹਨ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਪਾਰਕ ਨਾ ਕਰਨ; ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਤੰਬੂ ਲਗਾਉਣ ਅਤੇ ਦਿਨਾਂ ਤੱਕ ਰੁਕਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਾ ਦੇਣ; ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਜਲ ਬੋਰਡ ਦੇ ਟੈਂਕਰਾਂ ਨਾਲ ਨਹਾਉਣ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਕੱਪੜੇ ਧੋਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਾ ਦੇਣ; ਅਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ 'ਚ ਸੰਡਾਸ ਜਾਂ ਫੁੱਟਪਾਥਾਂ 'ਤੇ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਾ ਦੇਣ; ਅਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਅਸਵਚ੍ਛ ਸਥਿਤੀਆਂ ਪੈਦਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਾ ਦੇਣ। ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਿਆਂ ਸਮੇਂ, ਇਹ ਵੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ ਕਿ ਕਿੰਨੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀ ਭਾਗ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਗਿਣਤੀ ਬਹੁਤ ਵੱਧ ਹੋਣ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਜੋ, ਜੇਕਰ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ, ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦੇਵੇਗੀ। ਕੁਝ ਖਾਸ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ, ਇੱਕ ਸੰਭਾਲੇ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਢੰਗ ਨਾਲ, ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰ ਸਕਣ ਅਤੇ, ਇਸੇ ਸਮੇਂ, ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨਾ ਕਿ ਰਹਿਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਅਸੁਵਿਧਾ ਨਾ ਹੋਵੇ।[ਪੈਰਾ 62]

2.6 ਦੋ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਸੰਤੁਲਨ ਦੇ ਪਹਲੂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਣ ਸਮੇਂ, ਕੁਝ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਗ਼ ਰੱਖਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਰਾਮਲੀਲਾ ਮੈਦਾਨ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਆਦਿ ਲਈ ਮੁਕੱਰਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਉੱਹ ਥਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਪਲਬਧ ਹੈ। ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਅਤੇ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਵੱਲੋਂ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਇੱਕ ਤਰਕ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਰਾਮਲੀਲਾ ਮੈਦਾਨ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਉਸ ਹਿੱਸੇ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਹੈ ਜਿੱਥੇ 'ਸੱਤਾ' ਦਾ ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਹੈ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਰਾਮਲੀਲਾ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਦੂਰ ਥਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਧਰਨੇ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਾਂ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਅਸਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਨਾਅਰੇ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਮਕਸਦ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਇਹ ਮਤਲਬ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਤਕਨੀਕ ਦੇ ਯੁੱਗ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਸਮੂਹ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਨੂੰ ਅਨੇਕਾਂ ਮਾਧਿਅਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਹੀ ਜਗ੍ਹਾਵਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਲੈਕਟ੍ਰੋਨਿਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿੰਟ ਮੀਡੀਆ ਇੱਕ ਮੁੱਖ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ 'ਵਟਸਐਪ', 'ਟਵਿੱਟਰ', 'ਇੰਸਟਾਗ੍ਰਾਮ' ਆਦਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਫੈਲਾਉਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਲਗਾਉਂਦੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਧਰਨੇ ਕਰਨਾ ਇੱਕ ਸਵੀਕਾਰਿਤ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਇਸੇ ਸਮੇਂ, ਕੋਈ ਵੀ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਕੋਲ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਖਾਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਧਰਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਜਨਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਿਤ ਕਰਦਿਆਂ, ਖਾਸ ਖੇਤਰਾਂ ਨੂੰ ਮੁਕੱਰਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਮਲੀਲਾ ਮੈਦਾਨ ਇਸ ਲੋੜ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਫਿਰ ਵੀ, ਇਹ ਥਾਂ ਪੁਰਾਣੀ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਭੀੜ-ਭੜੱਕਾ ਵਾਲਾ ਖੇਤਰ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਇਸ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਮਕਸਦਾਂ ਲਈ ਵਰਤਣ ਦੀ ਗੱਲ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਦੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਕੋਈ ਹੋਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਚੂੰਕਿ, ਜੰਤਰ ਮੰਤਰ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਇਸਤੇਮਾਲ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਸੰਤੁਲਨ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਇਸ ਖੇਤਰ ਦੇ ਇੱਕ ਸੀਮਿਤ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਜਨ ਸਭਾਵਾਂ, ਜਲੂਸਾਂ ਆਦਿ ਲਈ ਆਗਿਆ ਦੇ ਕੇ, ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਛੋਟੇ ਸਮੂਹਾਂ ਲਈ ਅਤੇ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਕਿ ਰਹਿਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਜਾਂ ਅਸੁਵਿਧਾ ਨਾ ਹੋਵੇ। [ਪੈਰਾ 64]

2.7.ਪੁਲਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸਬੰਧਤ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੇ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰੇ ਨਾਲ, ਅਜਿਹੀਆਂ ਮਕਸਦਾਂ ਲਈ ਖੇਤਰ ਦੇ ਸੀਮਿਤ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਉਚਿਤ ਤੰਤਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਆਦਿ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਇਹ ਜੰਤਰ ਮੰਤਰ ਰੋਡ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲਿਆਂ ਜਾਂ ਉੱਥੇ ਸਥਿਤ ਦਫ਼ਤਰਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਨਾ ਪਹੁੰਚਾਵਣ। ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਸਥਾਰਤ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗਰੁੱਪ ਵੱਲੋਂ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ (ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਅਧਿਕਾਰੀ) ਤੋਂ ਲੋੜੀਂਦੀ ਪੂਰਵ ਅਨੁਮਤੀ ਲੈਣ ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਪੈਰਾਮੀਟਰ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਅਨੁਮਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਪੁਲਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 65]

2.8.ਜਿਹੜੇ ਤੌਰ ਤੇ, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਬੋਟ ਕਲੱਬ ਖੇਤਰ ਉਪਲਬਧ ਹੋਣਾ ਹੈ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਓਂ ਨੇ ਇਸ ਖੇਤਰ ਦੀ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦਾ ਸੰਸਦ ਭਵਨ, ਉੱਤਰੀ ਅਤੇ ਦੱਖਣੀ ਬਲਾਕਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰੀ ਦਫ਼ਤਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਮੁਖੀਆਂ ਦੀਆਂ ਅਕਸਰ ਯਾਤਰਾਵਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਕਾਰਨ ਹੈ, ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਕ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਵੀ ਸਹੀ ਤੌਰ ਤੇ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਥਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਦੀ ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਹੈ। ਹੋਰ, ਗੁਪਤਚਰ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਵਿੱਚ ਖੁਲਾਸਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਕੁਝ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਜੇ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਗੰਭੀਰ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਵੀ ਸਹੀ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 'ਸਪਸ਼ਟ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਖਤਰੇ ਦਾ ਟੈਸਟ' ਨਹੀਂ ਅਪਣਾਇਆ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਯੂ.ਐਸ. ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਬਜਾਏ ਇਸ ਦੇ ਇਹ 'ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਉਲੰਘਣ ਦੀ ਆਸ਼ੰਕਾ ਦਾ ਟੈਸਟ' ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ/ਧਰਨਾ ਨੂੰ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਜਦੋਂ ਧਾਰਾ 144 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੀ। ਇਹ ਆਦੇਸ਼ ਆਪਣੇ ਚਿਹਰੇ ਉੱਤੇ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀਅਤ ਨਾਲ ਸੰਕ੍ਰਮਿਤ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ 'ਲਿਖਤੀ ਅਨੁਮਤੀ ਬਿਨਾਂ ਜਨਤਕ ਮੀਟਿੰਗਾਂ, ਪੰਜ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਇਕੱਠ, ਜਲੂਸ, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ, ਧਰਨਿਆਂ, ਆਦਿ ਨੂੰ ਮਨਾਹੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਹੋਰ, ਅਜਿਹੇ ਆਦੇਸ਼ ਗੁਪਤਚਰ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ 'ਜਨਤਕ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਦੀ ਬੇਰੋਕਟੋਕ ਹੋਲਡਿੰਗ', ਜਲੂਸ, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ, ਆਦਿ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਯਾਤਾਯਾਤ ਨੂੰ ਰੁਕਾਵਟ, ਮਨੁੱਖੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਖਤਰਾ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਵਿਘਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਸਕਦੇ ਹਨ। [ਪੈਰਾ 66]

2.9.ਇਹਨਾਂ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਨਤਕ ਮੀਟਿੰਗਾਂ, ਜਲੂਸਾਂ, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ, ਆਦਿ ਨੂੰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਕੋਈ ਸਰਬਸੰਮਤ ਮਨਾਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਸੀਮਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਰੁੱਪ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਲੂਸ ਜਾਂ ਧਰਨੇ ਨੂੰ ਕੱਢਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਿਛਲੀ ਲਿਖਤੀ ਆਗਿਆ ਲੈਣੀ ਪਵੇਗੀ। ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਜਾਂਚਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ, ਜਨਤਕ ਮੀਟਿੰਗ ਆਦਿ ਨੂੰ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਦੇ ਸੰਭਾਵਿਤ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਭਾਵ, ਕੀ ਇਹ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਨੂੰ ਕੋਈ ਰੁਕਾਵਟ ਪਾਵੇਗਾ ਜਾਂ ਮਨੁੱਖੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਖਤਰਾ ਬਣੇਗਾ ਜਾਂ ਜਨਤਕ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰੇਗਾ ਆਦਿ। ਜੇ ਬੇਨਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਹਨਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਜੋ ਕਿ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 144 ਅਧੀਨ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਹਾਲਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 68]

2.10.ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 144 ਅਧੀਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਆਦੇਸ਼ ਸੱਠ ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਵੈਧ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਉਸ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸੀਮਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਠੀਕ ਪਹਿਲਾਂ, ਇੱਕ ਹੋਰ ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਲਗਾਤਾਰ ਆਦੇਸ਼, ਲਗਾਤਾਰ, ਸਥਾਈਤਾ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਚੂੰਕਿ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਬਦਲਾਅ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਖੇਤਰ ਦੀ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼/ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਸਮਾਨ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਅਜਿਹੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਦੋਹਰਾਅ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਢੰਗ ਨਾਲ ਢਾਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਕੇਵਲ ਲਗਾਤਾਰ ਨਿਯਮਨ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਜਨਤਕ ਮੀਟਿੰਗਾਂ, ਜਲੂਸਾਂ, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ, ਆਦਿ ਨੂੰ 'ਬੇਰੋਕਟੋਕ' ਢੰਗ ਨਾਲ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਸਥਿਤੀ 'ਨਿਯਮਨ' ਦੀ ਬਜਾਏ ਇਹਨਾਂ ਜਨਤਕ ਮੀਟਿੰਗਾਂ, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ, ਧਰਨਾਂ, ਆਦਿ ਨੂੰ ਮੁੱਕਮਲ ਤੌਰ 'ਤੇ 'ਬੈਨ' ਕਰਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 69]

2.11.ਪੁਲਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਰਕਾਰੀ ਜਵਾਬਦੇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ, ਧਰਨਿਆਂ ਆਦਿ ਨੂੰ ਨਿਯਮਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਉਚਿਤ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਤਿਆਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਧਾਰਾ 144 ਅਧੀਨ ਜਾਰੀ ਆਦੇਸ਼ ਕੁਝ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ 'ਬਿਨਾਂ ਆਗਿਆ' ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮਨਾਹੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਬੋਟ ਕਲੱਬ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਦੇ ਪੈਰਾਮੀਟਰਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਵਾਲੇ ਉਚਿਤ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੀਮਿਤ ਅਤੇ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਵਰਤੋਂ ਹੋ ਸਕਦੀ

ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦੱਸੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਕਿ ਰਾਮਲੀਲਾ ਮੈਦਾਨ ਅਤੇ ਜੰਤਰ ਮੰਤਰ ਰੋਡ ਵੀ ਕੁਝ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨਿਯਮਿਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਉਪਲਬਧ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨੂੰ ਨਿਯਮਿਤ ਕਰਨ, ਸੰਸਦ ਭਵਨ, ਉੱਤਰੀ ਅਤੇ ਦੱਖਣੀ ਬਲਾਕ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ, ਮਾਣਯੋਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਨਿਵਾਸ ਆਦਿ ਤੋਂ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਦੂਰੀ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨ, ਅਜਿਹੇ ਰਸਤਿਆਂ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਾਉਣ ਜਿਥੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ, ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ, ਜੱਜ ਆਦਿ ਲੰਘਦੇ ਹਨ; ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਥਾਂ 'ਤੇ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਸਤੇ ਰਾਹੀਂ ਲੰਘਣ ਸਮੇਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮਾਣਯੋਗਾਂ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਦੌਰਾਨ ਕੋਈ ਵੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਾ ਦੇਣ; ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਬੰਦੂਕਾਂ, ਲਾਠੀਆਂ, ਭਾਲੇ, ਤਲਵਾਰਾਂ ਆਦਿ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਾ ਦੇਣ; ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜਾਨਵਰ ਲਿਆਉਣ ਜਾਂ ਤੰਬੂ ਲਗਾਉਣ ਜਾਂ ਰਾਤ ਭਰ ਰੁਕਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਾ ਦੇਣ; ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਸਮਾਂ ਸੀਮਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨ; ਅਤੇ ਚਰਮ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਘੰਟਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਾਉਣ ਆਦਿ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਅਧਿਕਾਰੀ ਉਹ ਜਲੂਸ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਆਪਣੀ ਕੁਦਰਤ ਵਿੱਚ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਹਨ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਸਕੂਲ ਦੇ ਬੱਚੇ ਕਿਸੇ ਸਮਾਜਿਕ ਕਾਰਨ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰੋਸੈਸ਼ਨ ਕੱਢਣਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਸਮਾਜਿਕ ਬੁਰਾਈ ਜਾਂ ਦੁੱਖਦ ਘਟਨਾ ਵਿਰੁੱਧ ਸ਼ਾਂਤੀਪ੍ਰੀਤ ਗਰੁੱਪ ਦੁਆਰਾ ਮੋਮਬੱਤੀ ਮਾਰਚ ਕਰਨਾ। ਇਹ ਕੁਝ ਉਦਾਹਰਣ ਹਨ ਜੋ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਉਪਾਅਾਂ ਦੀ ਅਪਣਾਈ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਿਯਮਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਬਜਾਏ ਹਰ ਇੱਕ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨਾਹੀ ਕਰਨ ਦੇ। [ਪੈਰਾ 70] [643-H; 644-A-F]

ਬਾਨੇ ਬੀ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਅਨਜ. ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰਬਰ 5000 ਦਾ 2010; ਮਧੂ ਲਿਮਾਏ ਬਨਾਮ ਸਬ-ਡਿਵੀਜਨਲ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ (1970) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 746 : [1971] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 711; ਬਿਮਲ ਗੁਰੁੰਗ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ (2018) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਔਨਲਾਈਨ ਐਸ.ਸੀ. 833; ਅਨੀਤਾ ਠਾਕੁਰ ਬਨਾਮ ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਰਕਾਰ (2016) 15 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 525; ਰਾਮਲੀਲਾ ਮੈਦਾਨ ਘਟਨਾ ਬਨਾਮ ਗ□ਹ ਸਕੱਤਰ, ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ (2012) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 1 : [2012] 4 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 971; ਬਾਬੁਲਾਲ ਪਾਰਾਤੇ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ (1961) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 423; ਕਾਮੇਸ਼ਵਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ (1962) ਸੁਪਲ 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 369; ਹਿਮਤ ਲਾਲ ਕੇ. ਸ਼ਾਹ ਬਨਾਮ ਪੁਲਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ (1973) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 227 : [1973] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 266; ਸੁਬਰਮਣਿਅਨ ਸਵਾਮੀ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ, ਕਾਨੂੰਨ ਮੰਤਰਾਲਾ & ਹੋਰ (2016) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 221 : [2016] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 865; ਅਸਫ਼ਾਕ ਰਾਣਾ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ (2017) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 397 – ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਡੇ ਜੋਂਗੇ ਬਨਾਮ ਓਰੇਗਨ ਰਾਜ (1973) ਯੂ.ਐਸ. ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ; ਸ਼ਟਲਸਵਰਥ ਬਨਾਮ ਬਰਮਿੰਘਮ ਸ਼ਹਿਰ (1969) ਯੂ.ਐਸ. ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ; ਥਾਮਸ ਬਨਾਮ ਕੋਲਿਨਜ਼ (1945) ਯੂ.ਐਸ. ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ; ਲਾਪੋਰਟੇ, ਆਰ. (ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਤਾ) ਬਨਾਮ ਚੀਫ ਕੌਂਸਟੇਬਲ ਆਫ ਗਲੋਸਟਰਸ਼ਾਇਰ [2006] ਯੂਕੇਐਚਐਲ 55 – ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਕੇਸ ਲਾ ਹਵਾਲਾ

[1971] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 711 ਪੈਰਾ 28 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

(2016) 15 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 525 ਪੈਰਾ 30 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[2012] 4 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 971 ਪੈਰਾ 38 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[1961] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 423 ਪੈਰਾ 49 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[1962] ਸੁਪਲ 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 369 ਪੈਰਾ 50 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[1973] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 266 ਪੈਰਾ 51 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

(2016) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 865 ਪੈਰਾ 59 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

(2017) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 397 ਪੈਰਾ 60 ਸਿਵਲ ਮੂਲ ਅਧਿਕਾਰਤਾ: ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰਬਰ 1153 ਦਾ 2017

ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 32 ਅਧੀਨ।

ਨਾਲ

ਸੀ. ਏ. ਨੰਬਰ 862, 863, 864 ਦੇ 2018।

ਏ.ਐਨ.ਐਸ. ਨਾਡਕਰਨੀ, ਏ.ਐਸ.ਜੀ., ਡਾ: ਸ਼ਿਵਾ ਸ਼ਰਮਾ, ਰੋਹਿਤ ਵਤਸ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮੋਨਿਕਾ ਸ਼ਰਮਾ, ਦਯਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸ਼ਰਮਾ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਭੂਸ਼ਣ, ਕੇ.ਐਲ.ਡੀ.ਐਸ. ਵਿਨੇਬਰ, ਏ. ਸੁਬਾ ਰਾਓ, ਰਿਜੂ ਰਾਜ ਜਮਵਾਲ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮਧੂਸਮਿਤਾ ਬੋਰਾ, ਚਿਰਾਗ ਜੋਸ਼ੀ, ਘਨਸ਼ਿਆਮ ਜੋਸ਼ੀ, ਐਸ.ਐਸ.ਸ਼ਮਸ਼ੇਰੀ, ਰਜਤ ਨਾਇਰ, ਐਸ.ਸੰਤੋਸ਼ ਰਿਬੈਲੋ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਨਿਵਿਦਿਤਾ ਨਾਇਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸਨੇਹਾ ਤੇਂਦੁਲਕਰ, ਮਯੂਰ ਜੈ ਸਿੰਘ, ਮਯਰੀ ਚਾਵਲਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਣਖੀ, ਅਦਿਤ ਖੁਰਾਣਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਕਨੂੰ ਅਗਰਵਾਲ, ਮਨਨ ਪੋਪਲੀ, ਬੀ.ਵੀ. ਬਲਰਾਮ ਦਾਸ, ਸ਼ਾਦਨ ਫਰਾਸਾਤ, ਸੁਹੇਲ ਰਸ਼ੀਦ ਭੱਟ, ਯੋਗਿੰਦਰ ਹਾਂਡੂ, ਨਿਸ਼ਾਂਤ ਕੁਮਾਰ, ਐਡਵੋਕੇਟ. ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ.

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ

ਏ. ਕੇ. ਸਿੱਕਰੀ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ।

1. ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰਬਰ 1153 ਦੇ 2017, ਜੋ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 32 ਅਧੀਨ ਜਨਹਿਤ ਯਾਚਿਕਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ (ਇਸਨੂੰ ਅੱਗੇ "ਕ੍ਰਿ.ਪੀ.ਸੀ." ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ) ਦੀ ਧਾਰਾ 144 ਅਧੀਨ ਪੁਲਿਸ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਅਧੀਨ ਪੁਲਿਸ ਸਹਾਇਕ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਸਬ-ਡਿਵੀਜ਼ਨ, ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਸਟ੍ਰੀਟ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਦੁਆਰਾ ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਆਗਿਆ ਬਿਨਾਂ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਈ ਗਈ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਹਾਊਸ, ਉੱਤਰ ਅਤੇ ਦੱਖਣ ਬਲਾਕ, ਸੈਂਟਰਲ ਵਿਸਟਾ ਲਾਨਾਂ ਸਮੇਤ ਇਸਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਅਤੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ:-

i) ਕੋਈ ਵੀ ਜਨ ਬੈਠਕ ਦਾ ਆਯੋਜਨ;

ii) ਪੰਜ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਇਕੱਠ;

iii) ਅੱਗਿਆਰ, ਬੈਨਰ, ਪਲੈਕਾਰਡ, ਲਾਠੀਆਂ, ਭਾਲੇ, ਤਲਵਾਰਾਂ, ਛੜੀਆਂ, ਇੱਟਾਂ ਆਦਿ ਦਾ ਲੈ ਕੇ ਚੱਲਣਾ।

iv) ਨਾਅਰੇਬਾਜ਼ੀ;

v) ਭਾਸ਼ਣ ਦੇਣਾ ਆਦਿ।

vi) ਜਲੂਸ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ;

vii) ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਸ਼ਡਿਊਲ ਅਤੇ ਸਾਈਟ ਪਲਾਨ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਨਤਕ ਸਥਾਨ ਉੱਤੇ ਪਿਕਟਿੰਗ ਜਾਂ ਧਰਨੇ।"

2. ਯਾਚੀ ਦਾ ਗਿਲਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਕ੍ਰਿ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 144 ਅਧੀਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਦੇਸ਼

60 ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਲਾਗੂ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਖਤਮ ਹੋਣ ਉੱਤੇ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਸੁਭਾਵ ਦਾ ਦੂਜਾ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਜਨਤਕ ਦੁਆਰਾ ਜਨ ਬੈਠਕਾਂ, ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਵਕ ਇਕੱਠ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਵਕ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕਰਨ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ, ਯਾਚੀ ਅਨੁਸਾਰ, ਸੱਤਾ ਦਾ ਮਨਮਾਨਾ ਵਰਤਾਰਾ ਹੈ ਜੋ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 19(1)(ਬੀ) ਅਧੀਨ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਵਕ ਇਕੱਠ ਦੇ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਿਰਤੂਅਲੀ ਪੂਰੀ ਸੈਂਟਰਲ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਜਨ ਬੈਠਕਾਂ ਅਤੇ ਧਰਨਿਆਂ ਜਾਂ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਵਕ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਵਰਜਿਤ ਖੇਤਰ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਯਾਚੀ ਨੇ ਕ੍ਰਿ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਟੀਓਰਾਰੀ ਦੀ ਰਿਟ ਮੰਗੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਨ ਬੈਠਕਾਂ, ਧਰਨਿਆਂ, ਆਦਿ ਦੇ ਆਯੋਜਨ ਲਈ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ ਲਈ ਮੈਂਡੇਮਸ ਦੀ ਰਿਟ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਦਿਸ਼ਾ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਵੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਰਦਾਸਾਂ ਦਾ ਸੁਭਾਵ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:

"ਉਪਰੋਕਤ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇਹ ਵਿਨਮ੍ਰਤਾ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਵੇਗੀ ਜੇ:

(a) 24.01.2017, 25.03.2017, 24.05.2017, 23.07.2017, 22.09.2017 ਅਤੇ 31.10.2017 ਦੀਆਂ ਤਾਰੀਖਾਂ ਜਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਾਰੀਖਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਸੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਟੀਓਰਾਰੀ ਦੀ ਰਿਟ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਦਿਸ਼ਾ ਜਾਰੀ ਕਰੇ;

(b) ਸੈਂਟਰਲ ਦਿੱਲੀ/ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਇਕੱਠਾਂ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਉਣਾ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਐਲਾਨਿਆ ਜਾਵੇ;

(c) ਫੌਜਦਾਰੀ ਤਰੀਕਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 144 ਅਧੀਨ ਪਾਬੰਦੀ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਪ੍ਰੋਮੁਲਗੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਐਲਾਨਿਆ ਜਾਵੇ; ਅਤੇ

(d) ਫੌਜਦਾਰੀ ਤਰੀਕਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 144 ਅਧੀਨ ਪਾਬੰਦੀ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਪ੍ਰੋਮੁਲਗੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਐਲਾਨਿਆ ਜਾਵੇ; ਅਤੇ

(e) ਇਸ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਸਮਝੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਜਾਂ ਅਗਲੇ ਉਚਿਤ ਰਿਟਾਂ, ਹੁਕਮਾਂ ਜਾਂ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰੇ।"

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 862 ਦਾ 2018

3.ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 862 ਦਾ 2018 ਨੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਗ੍ਰੀਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ, ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਬੈਂਚ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ (ਇਸਨੂੰ ਅੱਗੇ "ਐਨ.ਜੀ.ਟੀ." ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ) ਵੱਲੋਂ 2016 ਦੇ ਮੂਲ ਅਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 63 ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਹੁਕਮ 'ਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਮੂਲ ਅਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 1 ਤੋਂ 7 ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਜੰਤਰ ਮੰਤਰ ਰੋਡ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਇਸ ਮੂਲ ਅਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜੰਤਰ ਮੰਤਰ ਰੋਡ 'ਤੇ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਅਸ਼ੋਕਾ ਰੋਡ ਅਤੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਸਟ੍ਰੀਟ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ, ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਘਰ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਲੋਕ ਹੁਣ ਤੱਕ ਕਈ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ। ਜੰਤਰ ਮੰਤਰ ਰੋਡ 'ਤੇ ਇਹ ਖੇਤਰ, ਅਸ਼ੋਕਾ ਰੋਡ ਅਤੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਸਟ੍ਰੀਟ 'ਤੇ ਚੌਰਾਹੇ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਪਿਆ, ਮਾਸਟਰ ਪਲਾਟ, 2021 ਅਧੀਨ ਵੀ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰ ਵਜੋਂ ਚਿੰਨ੍ਹਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੜਕ, ਨਾ ਸਿਰਫ ਸੰਸਦ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਕੇਰਲਾ ਦੇ ਰਾਜ ਅਤਿਥੀ ਘਰ, ਦਿੱਲੀ ਮੈਟਰੋ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਦਫਤਰ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਦਫਤਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਸਮਾਏ ਹੋਏ ਹੈ। ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਸੀ ਕਿ ਜੰਤਰ ਮੰਤਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਗਰੁੱਪਾਂ, ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਰਾਜਨੀਤਿਕ, ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਮੈਦਾਨ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਅਸਥਾਈ ਜਾਂ ਕਿਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਬਲਕਿ ਤੰਬੂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਲਗਾ ਕੇ ਕਈ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੱਕ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰਹਿਣ ਲਈ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਕੁਝ ਢਾਂਚੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਸਾਈਟ 'ਤੇ ਹਨ। ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਢੰਗ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕਬਜ਼ਾ

ਕੀਤੇ ਗਏ ਖੇਤਰ ਨਾਲ ਸ਼ੋਰ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਅਤੇ ਹਵਾ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਅਸਹਿਣਯੋਗ ਅਤੇ ਅਣਕਹੇ ਦੁੱਖ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ 'ਤੇ ਸਿਹਤ ਉੱਤੇ ਮਾੜਾ ਅਸਰ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ।

4. ਮੂਲ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਰਦਾਸ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ) ਉਚਿਤ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਅਸ਼ੋਕਾ ਰੋਡ ਅਤੇ ਸੰਸਦ ਮਾਰਗ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਜੰਤਰ ਮੰਤਰ ਰੋਡ ਦੇ ਖਿੱਚ ਉੱਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਾਊਡਸਪੀਕਰ ਜਾਂ ਜਨਤਕ ਐਲਾਨ ਸਿਸਟਮ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇ। ਐਨ.ਜੀ.ਟੀ. ਨੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 5 ਅਕਤੂਬਰ, 2017 ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 1 ਤੋਂ 7 ਦੀ ਮੂਲ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ:

I. ਜਵਾਬਦੇਹ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਦਿੱਲੀ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਜੰਤਰ ਮੰਤਰ ਰੋਡ ਉੱਤੇ ਧਰਨਾ, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ, ਅਗਿਤਾਸ਼ਨ, ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਇਕੱਠ, ਜਨਤਕ ਭਾਸ਼ਣ, ਲਾਊਡਸਪੀਕਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ, ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ।

II. ਐਨ.ਡੀ.ਐਮ.ਸੀ. ਨੂੰ ਜੰਤਰ ਮੰਤਰ ਰੋਡ ਦੇ ਉਸ ਖਿੱਚ ਤੋਂ ਸਾਰੇ ਅਸਥਾਈ/ਅਸਥਾਈ ਢਾਂਚੇ, ਲਾਊਡਸਪੀਕਰ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਪਤਾ ਸਿਸਟਮ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ।

III. ਐਨ.ਡੀ.ਐਮ.ਸੀ. ਨੂੰ ਜੰਤਰ ਮੰਤਰ ਰੋਡ ਦੇ ਖਿੱਚ ਉੱਤੇ ਪਏ ਕੂੜੇ/ਕਚਰੇ ਨੂੰ ਵੀ ਹਟਾਉਣ ਅਤੇ ਪੂਰੇ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਸਾਫ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ।

IV. ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ ਧਰਨੇ ਲਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ, ਅਗਿਤਾਤਰੀਆਂ ਅਤੇ ਧਰਨੇ ਲਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਰਾਮ ਲੀਲਾ ਮੈਦਾਨ, ਅਜਮੇਰੀ ਗੇਟ ਵਿਖੇ ਵਿਕਲਪਿਕ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਸਥਾਨਾਂਤਰਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

V. ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਐਲਾਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਚਾਰ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ।

VI. ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ, ਪੁਲਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ. ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਪੰਜ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅੱਗੇ ਆਪਣੀ-ਆਪਣੀ ਪਾਲਣਾ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾਖਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣਗੀਆਂ, ਰਜਿਸਟਰੀ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਖਰਚੇ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

5. ਸਿਵਿਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 862 ਦੇ 2018 ਨੇ ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੈਧਤਾ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 19(1)(ਬੀ) ਵਿੱਚ ਸੰਜੋਏ ਗਏ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਭਲਾਈ ਅਤੇ ਹਿੱਤ ਲਈ ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜੰਤਰ ਮੰਤਰ 'ਤੇ ਧਰਨੇ ਲਗਾ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਵਾਜਬ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੇ ਨਿਵਾਰਣ ਲਈ ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸਿਵਿਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 863 ਦੇ 2018

6. ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸਿਵਿਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 863 ਦੇ 2018 ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਜੋ ਐਨ.ਜੀ.ਟੀ. ਦੇ ਉਸੇ ਆਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਦੁਖੀ ਹੈ, ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ 16 ਜੂਨ, 2010 ਨੂੰ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੇ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਪੀੜਤ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਨਿਵਾਰਣ ਲਈ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਣ ਲਈ ਉਹ ਲਗਾਤਾਰ ਜੰਤਰ ਮੰਤਰ 'ਤੇ ਧਰਨੇ 'ਤੇ ਬੈਠੀ ਹੈ ਅਤੇ ਐਨ.ਜੀ.ਟੀ. ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੇ ਧਰਨੇ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਉਣ ਨਾਲ ਉਸਦਾ ਕੀਮਤੀ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਸਿਵਿਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 864 ਦੇ 2018

7. ਸਿਵਿਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 864 ਦੇ 2018 ਨੂੰ ਇੰਡੀਅਨ ਐਕਸ-ਸਰਵਿਸਮੈਨ ਮੂਵਮੈਂਟ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਗਠਨ, ਜੋ ਪੂਰਵ ਸੈਨਿਕਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਲਈ ਲੜ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜੰਤਰ ਮੰਤਰ 'ਤੇ ਧਰਨੇ, ਇਕੱਠ, ਭਾਸ਼ਣ, ਆਦਿ ਲਗਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਐਨ.ਜੀ.ਟੀ. ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੀਆਂ ਇਕੱਠਾਂ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਕਾਰਨ ਆਪਣੀ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

8. ਇਹਨਾਂ ਦੋ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪਰਿਚਯ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਨ, ਚਾਰੇ ਮਾਮਲੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਕੇ ਇਕੱਠੇ ਸੁਣੇ ਗਏ।

ਤੱਥ: ਡਬਲਿਊ.ਪੀ. (ਸਿਵਲ) ਨੰਬਰ 1153 ਦਾ 2017 -

9.ਇਹ ਜਨਹਿਤ ਯਾਚਿਕਾ ਮਜ਼ਦੂਰ ਕਿਸਾਨ ਸ਼ਕਤੀ ਸੰਗਠਨ (ਛੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ, "ਐਮ.ਕੇ.ਐਸ.ਐਸ.") ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਐਮ.ਕੇ.ਐਸ.ਐਸ. ਇੱਕ ਘਾਸ ਪੱਧਰੀ, ਗੈਰ-ਰਜਿਸਟਰਡ ਲੋਕ ਸੰਗਠਨ ਹੈ ਜੋ 1990 ਵਿੱਚ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਦੇਵਦੁੰਗਰੀ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਮੁੱਖ ਦਫ਼ਤਰ ਨਾਲ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਬੈਂਕ ਖਾਤਾ ਨੰਬਰ 5104123248 ਸਟੇਟ ਬੈਂਕ ਆਫ਼ ਬੀਕਾਨੇਰ ਅਤੇ ਜੈਪੁਰ, ਭਾਮ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਐਮ.ਕੇ.ਐਸ.ਐਸ. ਉਸ ਅੰਦੋਲਨ ਦਾ ਇੱਕ ਅਹਿਮ ਹਿੱਸਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ 2005 ਵਿੱਚ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ ਦੇ ਪਾਸ ਹੋਣ ਵਿੱਚ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ। ਐਮ.ਕੇ.ਐਸ.ਐਸ. ਵੱਲੋਂ ਮਿੱਡ-1990ਵਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪਾਇਨੀਅਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪਿੰਡ ਆਧਾਰਿਤ ਜਨ ਸੁਣਵਾਈਆਂ ਜਾਂ "ਜਨ ਸੁਣਵਾਈਆਂ" ਦਾ ਮੰਚ ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਵਿੱਚ ਸੰਸਥਾਗਤ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ ਆਡਿਟ ਦੇ ਇੱਕ ਸਾਧਨ ਵਜੋਂ ਵੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਐਮ.ਕੇ.ਐਸ.ਐਸ. ਕੰਮ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅੰਦੋਲਨ ਦਾ ਵੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸਮਰਥਕ ਅਤੇ ਇੱਕ ਅਭਿੰਨ ਹਿੱਸਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ 2005 ਵਿੱਚ ਨੈਸ਼ਨਲ ਰੂਰਲ ਐਮਪਲਾਇਮੈਂਟ ਗਾਰੰਟੀ ਐਕਟ (ਐਨ.ਆਰ.ਈ.ਜੀ.ਏ.) ਦੇ ਪਾਸ ਹੋਣ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ। ਐਮ.ਕੇ.ਐਸ.ਐਸ. ਆਪਣੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਲਈ ਸਮੁਦਾਇਕ ਸਮਰਥਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਵੈਸੇਵੀਆਂ ਲਈ ਮਾਣਪੱਤਰ ਰਾਹੀਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪੂਰਾ ਸਮਾਂ ਸਵੈਸੇਵੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਣਪੱਤਰ ਵਜੋਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੈਰ-ਟੈਕਸ ਕਟੌਤੀ ਯੋਗ ਦਾਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਐਮ.ਕੇ.ਐਸ.ਐਸ. ਨੂੰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

10.ਯਾਚਿਕਾ ਵਿੱਚ ਇਹ ਗੱਲ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਸੈਕਸ਼ਨ 144 ਦੇ ਕ੍ਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਅਜਿਹੇ ਨਿਸ਼ੇਧਾਤਮਕ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਪਿਛਲਾ ਆਦੇਸ਼ ਮੁਕੰਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਨਵੇਂ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 144, ਕ੍ਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (4) ਅਨੁਸਾਰ, ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਅਧਿਕਤਮ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਅਵਧੀ ਲਈ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ, ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਇਸੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਤਕਨੀਕ ਅਪਣਾਈ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪੂਰਾ ਮੱਧ ਦਿੱਲੀ ਖੇਤਰ ਧਰਨੇ, ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਣ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਆਦਿ ਲਈ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ੇਧਾਤਮਕ ਖੇਤਰ ਹੈ।

11.ਯਾਚੀਕਾਕਰਤਾ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ 24ਵੇਂ ਜਨਵਰੀ, 2017, 25ਵੇਂ ਮਾਰਚ, 2017, 24ਵੇਂ ਮਈ, 2017, 23ਵੇਂ ਜੁਲਾਈ, 2017, 22ਵੇਂ ਸਤੰਬਰ, 2017 ਅਤੇ 31ਵੇਂ ਅਕਤੂਬਰ, 2017 ਨੂੰ ਅਨੁਬੰਧ ਪੀ-1 ਤੋਂ ਪੀ-6 ਵਜੋਂ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਆਦੇਸ਼ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਸਪਸ਼ਟਤਾ ਲਈ, 25ਵੇਂ ਮਾਰਚ, 2017 ਦੇ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਾ ਪਾਠ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ, ਜੋ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:

ਆਦੇਸ਼

1.ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਹਾਊਸ, ਉੱਤਰੀ ਅਤੇ ਦੱਖਣੀ ਬਲਾਕ, ਸੈਂਟਰਲ ਵਿਸਟਾ ਲਾਨਾਂ ਸਮੇਤ ਇਸਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਕਿਸਾਨ ਸ਼ਕਤੀ ਸੰਗਠਨ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ ਅਤੇ ਅਨਜ ਤੇ ਖੇਤਰ, ਭਾਰੀ ਵਾਹਨਾਂ ਅਤੇ ਪੈਦਲ ਯਾਤਰੀ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਵੱਲੋਂ ਅਕਸਰ ਆਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਸਤ ਸਥਾਨ ਹਨ।

2. ਅਤੇ ਜਿਥੇ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹਾਲਤਾਂ ਹੁਣ ਮੌਜੂਦ ਹਨ ਕਿ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ ਮੀਟਿੰਗਾਂ, ਜਲੂਸ/ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਆਦਿ ਦਾ ਬਿਨਾਂ ਰੁਕਾਵਟ ਆਯੋਜਨ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਨੂੰ ਰੁਕਾਵਟ, ਮਨੁੱਖੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਖਤਰਾ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਵਿਘਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ।

3. ਅਤੇ ਜਿਥੇ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਜਾਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਖਤਰੇ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

4. ਹੁਣ, ਇਸ ਲਈ, ਮੈਂ, ਵੇਦ ਭੂਸ਼ਣ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਸਬ-ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਸਟ੍ਰੀਟ ਦੇ ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਆਫ ਪੁਲਿਸ, ਸੈਕਸ਼ਨ 144 ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ, 1973 (ਨੰਬਰ 2 ਆਫ 1974) ਦੁਆਰਾ ਮੈਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ, ਗ੍ਰਹਿ ਮਾਮਲੇ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਨੰਬਰ U-11036/(i)/UTL ਮਿਤੀ 29.10.1, ਇਹ ਲਿਖਤੀ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ ਨੂੰ ਮਨਾਹੀ ਹੈ:

i) ਕੋਈ ਵੀ ਜਨਤਕ ਮੀਟਿੰਗ ਦਾ ਆਯੋਜਨ;

ii) ਪੰਜ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਇਕੱਠ;

iii) ਅੱਗਿਆਰ, ਬੈਨਰ, ਪਲੇਕਾਰਡ, ਲਾਠੀਆਂ, ਭਾਲੇ, ਤਲਵਾਰਾਂ, ਛੜੀਆਂ, ਇੱਟਾਂ ਆਦਿ ਦਾ ਲੈ ਕੇ ਚੱਲਣਾ;

iv) ਨਾਅਰੇਬਾਜ਼ੀ;

v) ਭਾਸ਼ਣ ਆਦਿ ਕਰਨਾ।

vi) ਜਲੂਸ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ;

vii) ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਸਾਈਟ ਪਲਾਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਨਤਕ ਸਥਾਨ ਵਿੱਚ ਪਿਕਟਿੰਗ ਜਾਂ ਧਰਨੇ।

5. ਇਸ ਮਨਾਹੀ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸੰਸਦ ਮਾਰਗ/ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਆਫ ਕੋ-ਆਪਰੇਟਿਵ ਸੋਸਾਇਟੀਜ਼, ਪੁਰਾਣੀ ਕੋਰਟ ਬਿਲਡਿੰਗ, ਸੰਸਦ ਮਾਰਗ/ਅਸ਼ੋਕਾ ਰੋਡ ਕ੍ਰਾਸਰੋਡ ਵੱਲ, ਅਸ਼ੋਕਾ ਰੋਡ, ਵਿੰਡਸਰ ਪਲੇਸ (ਸ਼ਾਮਲ ਸੜਕ), ਅਸ਼ੋਕਾ ਰੋਡ ਤੱਕ ਸਮਰਾਟ ਇਨ ਰੋਡ/ਅਸ਼ੋਕਾ ਰੋਡ ਆਰ/ਏ, ਟੀ/ਆਰ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਰੋਡ (ਬਾਹਰਲਾ) ਤੱਕ ਰਾਜਪਥ, ਫਿਰ ਟੀ/ਆਰ 'ਤੇ ਰਾਜਪਥ (ਸ਼ਾਮਲ) ਤੱਕ ਵਿਜੇ ਚੌਕ, ਫਿਰ ਟੀ/ਐਲ ਤੱਕ ਸਾਊਥ ਫਾਊਂਟੇਨ, ਟੀ/ਆਰ ਦਲਹੌਜ਼ੀ ਰੋਡ ਤੱਕ ਆਰ/ਏ ਦਲਹੌਜ਼ੀ ਰੋਡ ਰਾਜਾਜੀ ਮਾਰਗ/ਦਲਹੌਜ਼ੀ ਰੋਡ (ਬਾਹਰਲਾ ਆਰ/ਏ), ਟੀ/ਆਰ ਸਾਊਥ ਬਲਾਕ, ਰਾਜਪਥ, ਏ ਨਾਰਥ ਬਲਾਕ, ਸੈਂਟਰਲ ਸੈਕਟਰੀਏਟ, ਚਰਚ ਰੋਡ ਤੱਕ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਭਵਨ ਦੇ ਗੇਟ ਨੰਬਰ 35 ਸਮੇਤ ਐਮਪੀ ਫਲੈਟਸ, ਨਾਰਥ ਐਵੇਨਿਊ ਤੱਕ ਆਰ/ਏ ਆਰਐਮਐਲ (ਬਾਹਰਲਾ), ਬਾਬਾ ਖੜਕ ਸਿੰਘ ਮਾਰਗ ਤੱਕ ਗੋਲੇ ਦੱਖਣਾ (ਬਾਹਰਲਾ) ਟੀ/ਆਰ ਅਸ਼ੋਕਾ ਰੋਡ ਟੀ/ਐਲ ਸਾਈ ਸਿੰਘ ਮਾਰਗ ਤੱਕ ਸਨਦ ਮਾਰਗ ਤੋਲਸਟੋਯ ਮਾਰਗ ਕ੍ਰਾਸਿੰਗ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਜਨਪਥ ਰੋਡ, ਕਸਤੂਰਬਾ ਆਫ ਕੋ-ਆਪਰੇਟਿਵ ਸੋਸਾਇਟੀਜ਼, ਪੁਰਾਣੀ ਕੋਰਟ ਬਿਲਡਿੰਗ ਅਤੇ ਜੰਤਰ ਮੰਤਰ ਰੋਡ/ਤੋਲਸਟੋਯ ਮਾਰਗ ਕ੍ਰਾਸਿੰਗ, ਜੰਤਰ ਮੰਤਰ ਰੋਡ ਤੱਕ ਆਰ/ਏ ਜੰਤਰ ਮੰਤਰ ਰੋਡ ਅਤੇ ਅਸ਼ੋਕਾ ਰੋਡ। ਇਸ ਖੇਤਰ ਦਾ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨਕਸ਼ਾ ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਨੁਬੰਧ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

6. ਇਹ ਆਦੇਸ਼ 26.03.2017 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ 60 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਅਵਧੀ ਲਈ ਲਾਗੂ ਰਹੇਗਾ, ਭਾਵ, 24.05.2017 ਤੱਕ (ਦੋਵੇਂ ਦਿਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ) ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਸਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਪਸ ਨਾ ਲਿਆ ਜਾਵੇ।

7. ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 188 ਅਧੀਨ

ਸਜ਼ਾਯਾਬ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

8. ਚੂੰਕਿ ਸਾਰੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ ਭੇਜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਇਸ ਲਈ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ 'ਐਕਸ-ਪਾਰਟੇ' ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਜਨਤਾ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਪ੍ਰੈਸ ਰਾਹੀਂ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਐਡੀ. ਸੀਐਸਪੀ/ਡੀਸੀਪੀ/ ਐਡੀ. ਡੀਸੀਪੀ/ ਏਸੀਪੀ, ਤਹਿਸੀਲ ਦਫ਼ਤਰਾਂ, ਸਾਰੇ ਸਬੰਧਿਤ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਐਨਡੀਐਮਐਸ ਅਤੇ ਐਮਸੀਡੀ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਨੋਟਿਸ ਬੋਰਡਾਂ 'ਤੇ ਨਕਲਾਂ ਲਗਾ ਕੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

(ਵੇਦ ਭੂਸ਼ਣ) ਸਹਾਇਕ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਆਫ਼ ਪੁਲਿਸ,

ਸਬ-ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਸ

ਟਰੀਟ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ

12. ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਹੈ, ਸੱਤਾ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਦੁੱਖੀ ਨਾਗਰਿਕ ਆਪਣੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਸੁਣਾਉਣ ਲਈ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਇਕੱਠੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਰਾਜ ਖਿਲਾਫ਼ ਹੜਤਾਲਾਂ, ਸਤਿਆਗ੍ਰਹਾਂ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਯੁੱਗ ਦੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ, ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨਾਂ, ਮੰਡਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ, ਜਨ ਲੋਕਪਾਲ ਅੰਦੋਲਨ ਅਤੇ ਦਸੰਬਰ 2012 ਦੇ ਗੈਂਗ-ਰੇਪ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਸਾਮੂਹਿਕ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਕਾਲੋਨੀਅਲ ਸਮਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹਨ। 1980 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਤੱਕ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਕੋਲ ਇੰਡੀਆ ਗੇਟ ਦੇ ਨੇੜੇ ਬੋਟ ਕਲੱਬ ਲਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਧਰਨੇ, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਅੰਦੋਲਨ ਕਰਨ ਦੇ ਅਸੀਮਿਤ ਅਧਿਕਾਰ ਸਨ। ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਟਿਕੈਤ ਦੇ ਅੰਦੋਲਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਬੋਟ ਕਲੱਬ ਲਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਸੀਮਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਸੈਂਟਰਲ ਦਿੱਲੀ, ਜੋ ਸਥਾਪਨਾ ਦਫ਼ਤਰਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੈ, ਨੂੰ ਇੱਕ ਕਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ, 1993 ਤੋਂ ਹਾਲ ਤੱਕ, ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਥਾਂ ਜਿੱਥੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਸੀ ਉਹ ਜੰਤਰ ਮੰਤਰ ਸੀ।

13. ਜਦੋਂ ਜੰਤਰ ਮੰਤਰ 'ਤੇ ਰੋਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸੀਮਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਤਾਂ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਦਿੱਲੀ 'ਚ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਲਗਾਤਾਰ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ 2010 ਵਿੱਚ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਭੋਪਾਲ ਗੈਸ ਪੀੜਤ ਮਹਿਲਾ ਸਟੇਸ਼ਨਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਸੰਘ ਦੇ ਇੱਕ ਮੈਂਬਰ ਨੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ, ਜੋ ਹੋਰ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਆਏ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ 1984 ਵਿੱਚ ਯੂਨੀਅਨ ਕਾਰਬਾਈਡ ਦੇ ਪੌਦੇ ਤੋਂ ਜ਼ਹਿਰੀਲੀ ਗੈਸਾਂ ਦੇ ਰਿਸਾਵ ਦੇ ਪੀੜਤਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਲਈ ਇੱਕ ਸੰਸਕਤ ਕਮਿਸ਼ਨ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ ਕਾਰਨ ਰੋਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਆਏ ਸਨ ਪਰ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਉਹੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਬੇਅਸਰ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ ਜੋ ਲਗਾਤਾਰ ਕੇਂਦਰੀ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਗਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ 31ਸਤ ਮਈ, 2011 ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਨਿਪਟਾਇਆ ਜਦੋਂ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਇੱਕ ਹਲਫਨਾਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਅਧੀਨ ਸੈਕਸ਼ਨ 144 ਅਧੀਨ ਲਗਾਤਾਰ ਪਾਬੰਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਨਤਕ ਮੀਟਿੰਗ, ਧਰਨਾ, ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਨ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ, ਆਦਿ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕੁਝ ਖੇਤਰਾਂ ਨੂੰ ਪਾਬੰਦੀ ਵਾਲਾ ਖੇਤਰ ਐਲਾਨਣਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਸੈਕਸ਼ਨ 144 ਅਧੀਨ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਥਾ ਜਾਰੀ ਹੈ, ਜੋ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਰੋਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਨ ਇਕੱਠ ਕਰਨ 'ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਰੂਪ ਨਾਲ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਉਂਦੀ ਹੈ।

14. ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਜੰਤਰ ਮੰਤਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਥਾਂ ਵਜੋਂ ਵਰਤਣ ਲਈ ਵੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, 5ਵੀਂ ਅਕਤੂਬਰ, 2017 ਨੂੰ, ਐਨ.ਜੀ.ਟੀ. ਨੇ ਜੰਤਰ ਮੰਤਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਖੇਤਰ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਆਦੇਸ਼, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਨਾਗਰਿਕ ਦੇ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਨ ਇਕੱਠ ਦੇ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ। ਐਨ.ਜੀ.ਟੀ. ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਜੰਤਰ ਮੰਤਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਉਣ ਨਾਲ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਥਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਸੰਬੰਧਿਤ

ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਕਰਨਾ, ਉਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਨ ਦਾ ਅਸਰ ਪਾਵੇਗਾ ਜੋ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੰਤਰ ਮੰਤਰ 1993 ਤੋਂ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਨ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਥਾਂ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸੜਕ ਦੇ ਖਿੱਚ ਦੇ ਸੁਭਾਵ ਕਾਰਨ, ਇਹ ਇੱਕ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਬੰਧਿਤ ਅਤੇ ਸੰਭਾਲੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਜਗ੍ਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਗਰੀਬ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨੇੜਲੇ ਗੁਰੂਦੁਆਰੇ ਤੋਂ ਖਾਣਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਸੰਸਦ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੱਧ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਦਿੱਤਾ। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਥਾਂ ਨੂੰ ਰਾਮਲੀਲਾ ਮੈਦਾਨ 'ਤੇ ਸ਼ਿਫਟ ਕਰਨ ਨਾਲ, ਇਹ ਡਰ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਉਸ ਥਾਂ ਤੋਂ ਹੋਰ ਦੂਰ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ ਜਿੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੱਧ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਨ ਇਕੱਠ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ 'ਤੇ ਅਨੁਚਿਤ ਪਾਬੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਰਾਮਲੀਲਾ ਮੈਦਾਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਵਰਤਣ ਦੀ ਲਾਗਤ ਰੁਪਏ 50,000/- ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਨ ਹੈ ਜੋ ਆਮ ਨਾਗਰਿਕ ਲਈ ਸਾਈਟ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨਾ ਵਿਅਵਹਾਰਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਸੰਭਵ ਬਣਾ ਦੇਵੇਗਾ।

15. ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਭੂਸ਼ਣ, ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਰਦਾਸਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਬਹਿਸ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਨੇ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਕੁਝ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੈਕਸ਼ਨ 144 ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਐਕਟ, 1978 ਦਾ ਵੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਵਕ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨਾ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਹਵਾ ਦੇ ਸਕਣ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁਣਿਆ ਜਾ ਸਕੇ, ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਮੌਲਿਕ ਸਿਸਟਮ ਤੋਂ ਲੱਭਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਨੁਚਛੇਦ 19(1)(ਅ) ਅਤੇ 19(1)(ਬ) ਅਧੀਨ। ਅਨੁਚਛੇਦ 19(1)(ਬ) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇਕੱਠ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਾਰੰਟੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਵਕ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਇਕੱਠ ਹੋਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਵੱਖ ਵੱਖ ਫੈਸਲਿਆਂ ਰਾਹੀਂ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਅਤੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਇਸ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਉਪਰਾਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਭਾਵ, ਬਿਨਾਂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਵਕ ਇਕੱਠ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਵਾਜਬ ਅਸਹਿਮਤੀ ਲਈ ਥਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਿੱਧੇ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਂ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਵਕ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਆਯੋਜਿਤ ਅਹਿੰਸਕ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਮਾਰਚ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੁੱਖ ਹਥਿਆਰ ਸਨ ਅਤੇ ਹੁਣ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਵਕ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਵਜੋਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਇੱਕ ਪਾਸੇ, ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਭਾਸ਼ਣ ਦਾ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਵਕ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ/ਜਲੂਸਾਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਕੱਠ ਹੋਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਹੈ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਉਚਿਤ ਪਾਬੰਧੀਆਂ ਲਗਾਈਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ (ਛੋਟੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, 'ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ.') ਅਤੇ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਅਜਿਹੀਆਂ ਉਚਿਤ ਪਾਬੰਧੀਆਂ ਦੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਹਨ ਜੋ ਰਾਜ ਨੂੰ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕ ਇਕੱਠ, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ, ਧਰਨੇ ਜਾਂ ਮਾਰਚ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਵਕ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਨਹੀਂ ਬਣ ਜਾਂਦੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਸੀ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਕੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਵਕ ਇਕੱਠ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ 'ਤੇ ਬੇਜਾ ਪਾਬੰਧੀਆਂ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਯਤਨ ਵਿੱਚ ਅਤਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਪੈ ਸਕਦੇ।

16. ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਭੂਸ਼ਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਸੀ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 144 ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕੇਵਲ ਉਸ ਸਮੇਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਸ ਸੈਕਸ਼ਨ ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਪਰਯਾਪਤ ਆਧਾਰ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਤੁਰੰਤ ਰੋਕਥਾਮ ਜਾਂ ਤੇਜ਼ ਇਲਾਜ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 31 ਮਈ, 2011 ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਬਨੇ ਬਨੇ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ ਅਤੇ ਅਨੁ. ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਸਹਾਰਾ ਲਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 144 ਅਧੀਨ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਪਾਬੰਧੀ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਦੁਬਾਰਾ ਪ੍ਰੋਮੁਲਗੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਕੇਂਦਰੀ ਦਿੱਲੀ/ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਇਕੱਠਾਂ 'ਤੇ ਲਗਾਏ ਗਏ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹਿਕ ਪਾਬੰਧੀ ਨੂੰ ਨਿੰਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਹੋਏ ਚਰਚਾ ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ:

“5. ਸਧਾਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਸੀਂ ਹਿੰਮਤ ਲਾਲ ਕੇ. ਸ਼ਾਹ ਕੇਸ (ਉੱਪਰ) ਅਤੇ ਬਾਬੂਲਾਲ ਪਰਾਤੇ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ (ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1961 ਐਸ.ਸੀ. 884) ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਉਣਾ ਸੀ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਅਚਾਰਿਆ ਜਗਦੀਸ਼ਵਰਾਨੰਦ ਅਵਧੂਤਾ ਬਨਾਮ ਪੁਲਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਕੋਲਕਾਤਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ, (ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1984 ਐਸ.ਸੀ. 51) ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਫੈਸਲਾ ਵੇਖਿਆ ਜਿਥੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:

“ਦੂਜਾ ਪਹਿਲੂ, ਭਾਵ, ਰੋਕਥਾਮਕ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਦੁਹਰਾਈ ਦੀ ਉਚਿਤਤਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਾਡੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਚੂੰਕਿ ਲੰਬੀ ਬਹਿਸਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਤੱਥ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਕਤੂਬਰ 1979 ਤੋਂ 1982 ਤੱਕ ਲਗਭਗ ਹਰ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 144(1) ਅਧੀਨ ਆਦੇਸ਼ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਵਾਦਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਉਲੰਘਣ ਜਾਂ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਉਪਚਾਰ ਲਈ ਤੁਰੰਤ ਰੋਕਥਾਮ ਹੈ। ਇਸ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਇਸ ਦੇ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਲਈ ਵੈਧ ਰਹੇਗਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 144 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (4) ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਪ-ਧਾਰਾ (4) ਦੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਹ ਇਹ ਸਮਝਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਜਾਨ, ਸਿਹਤ ਜਾਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਖਤਰਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਦੰਗਾ ਜਾਂ ਕੋਈ ਝਗੜਾ ਰੋਕਣ ਲਈ, ਇਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ, ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਆਦੇਸ਼ ਨਾ ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਅਧਿਕਤਮ ਅਵਧੀ ਲਈ ਲਾਗੂ ਰਹਿਣ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦਾ ਅਸਰ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਰੋਕਥਾਮਕ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅਤਿਰਿਕਤ ਜੀਵਨ ਦੀ ਅਵਧੀ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ ਪਰ ਉਹ ਕੇਵਲ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਅਵਧੀ ਤੋਂ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 144 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (4) ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਵੱਖ ਵੱਖ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਸਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਗਾਤਾਰ ਆਦੇਸ਼ ਬਣਾਉਣਾ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਗੋਪੀ ਮੋਹਨ ਮੁੱਲਿਕ ਬਨਾਮ ਤਾਰੋਮਨੀ ਚੌਧਰੀ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਇੱਕ ਪੂਰੀ ਬੈਂਚ ਜਿਸ ਵਿੱਚ 12 ਜੱਜ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ, ਨੇ 1861 ਦੀ ਧਾਰਾ 518 ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦਿਆਂ (ਜੋ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਧਾਰਾ 144 ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀ ਹੈ) ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ। ਲਗਾਤਾਰ ਆਦੇਸ਼ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਕੋਲਕਾਤਾ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਵਿਭਾਗੀ ਬੈਂਚ ਵਿੱਚ ਬਿਸੇਸਵਰ ਚਕਰਬਰਤੀ ਬਨਾਮ ਸਮਰਾਟ ਨੇ ਨਾਮਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ।ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਸਵਾਮੀਨਾਥਾ ਮੁਦਲਿਆਰ ਬਨਾਮ ਗੋਪਾਲਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਨਾਯਡੂ, ਤਾਤੁਮ ਸਾਹ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਓੜੀਸਾ, ਰਾਮ ਦਾਸ ਗੌੜ ਬਨਾਮ ਸਿਟੀ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ, ਵਾਰਾਣਸੀ, ਅਤੇ ਰਾਮ ਨਾਰਾਇਣ ਸਾਹ ਬਨਾਮ ਪਰਮੇਸ਼ਵਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਸਾਹ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਅਨੁਪਾਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਸਹੀ ਬਿਆਨ ਹੈ। ਧਾਰਾ 144 ਦੇ ਉਪ-ਧਾਰਾ (4) ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਵਾਈਜ਼ੋ ਜੋ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਅਧਿਕਤਮ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਅਵਧੀ ਲਈ ਨਿਸ਼ੇਧਾਤਮਕ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਦ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਇਹ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 144 ਅਧੀਨ ਕੋਡ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਉਮਰ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਪਰੇ ਰਹੇ ਜਦੋਂ ਇਹ ਇੱਕ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਉਸ ਧਾਰਾ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਦੁਹਰਾਏ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੋਚਦੀ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਸਥਿਤੀ ਇਸ ਨੂੰ ਵਾਰੰਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਧਾਰਾਵਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 107 ਜਾਂ ਧਾਰਾ 145 ਅਧੀਨ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਵਿਵਾਦ ਉਠਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇੱਥੇ ਵਰਗੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਦੁਹਰਾਏ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਬਣਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 144 ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੈ ਬਾਬੁਲਾਲ ਪਰਾਤੇ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 144 ਦੀ ਵਾਇਰਸ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ:

“ਜਨਤਕ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ਗੀ ਵਿੱਚ ਬਣਾਏ ਰੱਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਸ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਇੱਕ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਉਚਿਤ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਬਣਾਏ ਰੱਖਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇੱਕ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਵਿੱਚ ਖਾਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਉੱਤੇ ਪੇਸ਼ਗੀ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਜਾਂ ਪੇਸ਼ਗੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਕਾਨੂੰਨ ਪਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਹੈ....”

ਇਹ ਮੁੜ ਜੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ (ਏ.ਆਈ.ਆਰ ਦੇ ਪੰਨਾ 891 ਤੇ):

“ਪਰ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਜਨਤਕ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਖਤਰਾ ਸੱਚਮੁੱਚ ਵਿੱਚ ਅਨੁਮਾਨਿਤ ਹੈ, ਅਜਿਹੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਲਈ ਗਈ ਪੇਸ਼ਗੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੁਝ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਬਣਾਏ ਰੱਖਣ ਦੇ ਫਰਜ਼ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਹੈ....

ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ, ਇਸ ਲਈ, ਉਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 144 ਦਾ

ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਇੱਕ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣ ਲਈ ਇਰਾਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਇੱਕ ਅਸਥਾਈ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 144 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਅਵਧੀ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਅਰਧ-ਸਥਾਈ ਸੁਭਾਵ ਵਿੱਚ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ।"

17.ਉਕਤ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਨੋਟ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਿਪਟਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਅਧੀਨ ਕ੍ਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 144 ਅਧੀਨ ਲਗਾਤਾਰ ਪਾਬੰਦੀ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਬਿਆਨ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨੂੰ ਬਿਨਾ ਲੋੜ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਸਿਵਾਏ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ। ਉਕਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਲਈ ਗਈ ਉਕਤ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਉਲਟ, ਸ੍ਰੀ ਭੂਸ਼ਣ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਕ੍ਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 144 ਅਧੀਨ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਉਸੇ ਤਕਨੀਕ ਦੀ ਅਪਣਾਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਅਭਿਆਸ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਅਨੁਸਾਰ, ਇੱਕ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਸੈਟਅੱਪ ਵਿੱਚ ਅਨਾਥਮਾ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੱਢਣ ਲਈ ਬੋਲਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਇਕੱਠ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਕੀਮਤੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ ਜੋ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਇਜ਼ਤ ਉਤਾਰਣ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜੇ ਇਹ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਤਾਂ ਇਹ ਹਿੰਸਕ ਮੋੜ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ।

18.ਸ੍ਰੀ ਭੂਸ਼ਣ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ, ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਵਜੋਂ ਪਛਾਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

19.ਉਸਨੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਵੀ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰ ਸਕੇ ਕਿ ਕ੍ਰ.ਪੀ.ਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 144 ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਵਿਘਨਾਂ, ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਅਤੇ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਹੈ।

20. ਸ੍ਰੀ ਭੂਸ਼ਣ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਚਲੇ ਗਏ, ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ 'ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਸੰਮੇਲਨ ਅਤੇ ਫੈਸਲੇ ਅਸੈਂਬਲੀ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ। ਉਸ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿਚ ਕਿ ਐਸ ਸਾਰੇ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ ਵਿੱਚ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ, ਉਸਨੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੰਮੇਲਨਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਯੂਨੀਵਰਸਲ ਘੋਸ਼ਣਾ, ਸਿਵਲ ਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਬਾਲ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ। ਉਹ ਵੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਨ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ 'ਤੇ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਯੂਰਪ ਵਿੱਚ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਹਿਯੋਗ ਲਈ ਸੰਗਠਨ (OSCE) ਅਤੇ

(1970) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 746, (1961) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 423, (2012) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 1, (1978) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 246, (1973) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 227, (1983) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 522 ਯੂਰਪ ਦੀ ਕੌਂਸਲ ਦਾ ਲੋਕਤੰਤਰ ਰਾਹੀਂ ਕਾਨੂੰਨ (ਵੈਨਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨ)। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ, ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਭੂਸ਼ਣ ਨੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕੌਂਸਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਿਪੋਰਟਰ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਇਕੱਠ ਅਤੇ ਸੰਘ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਸਮੱਗਰੀ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ। ਕੁਝ ਫੈਸਲੇ ਜੋ ਯੂ.ਐਸ. ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਯੂ.ਕੇ. ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਭੂਸ਼ਣ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਉਦਧ□ਤ ਕੀਤੇ ਗਏ।

21.ਆਪਣੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਪਤ ਕਰਦਿਆਂ, ਸ੍ਰੀ ਭੂਸ਼ਣ ਨੇ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ/ਕੇਂਦਰੀ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਬੋਟ ਕਲੱਬ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਉਪਯੁਕਤ ਥਾਂ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਰਾਮਲੀਲਾ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਲਈ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਚਿੰਨ੍ਹਿਤ ਕਰਨਾ ਕੋਈ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਇੱਕ ਉਪਯੁਕਤ ਵਿਕਲਪ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਕੋਈ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕੇਂਦਰੀ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਦਫਤਰ ਸਥਿਤ ਸਨ। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦਾ ਅਸਲ ਉਦੇਸ਼ ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਜੋ ਇਸ ਦਾ ਪਰਯਾਪਤ ਅਸਰ ਹੋਵੇ। ਜੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਰਜ਼ੀਕਰਤਾ ਪੁਰਾਣੀ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਰਾਮਲੀਲਾ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਦੂਰ ਦੂਰ ਤੱਕ ਧੱਕੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦਾ ਅਸਲ ਉਦੇਸ਼ ਬੇਮਾਨੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਜੋ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਰਜ਼ੀਕਰਤਾ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲੇਖ 19(1)(ਅ) ਅਤੇ 19(1)(ਬ) ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਆਪਣੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨੈਕਰਾਂ ਵਜੋਂ

ਵਰਤ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਇਸ ਧਾਰਣਾ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਸਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਜਾਂ ਧਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਹਿੰਸਾ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਵੇਗਾ ਜੋ ਇੱਕ ਅਣਮੰਗਿਆ ਧਾਰਣਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗਰੁੱਪ ਹਿੰਸਕ ਹੋਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਗਰੁੱਪ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਕੋਲ ਹਮੇਸ਼ਾ ਵਿਗਿਆਨ ਇਨਪੁਟਸ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਆਮ ਅਤੇ ਪੂਰਾ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਉਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਤਰਕ ਨਹੀਂ ਹੈ।

22.ਸੁਸ਼੍ਰੀ ਤੁਸ਼ਾਰ ਮਹਿਤਾ ਅਤੇ ਐਨ.ਐਨ.ਐਸ. ਨਾਡਕਰਨੀ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਅਤਿਰਿਕਤ ਸਾਲਿਸੀਟਰ ਜਨਰਲਾਂ, ਨੇ ਅਰਜ਼ੀਕਰਤਾ ਦੀਆਂ ਉਪਰੋਕਤ ਦਲੀਲਾਂ ਦਾ ਜੋਰਦਾਰ ਖੰਡਨ ਕੀਤਾ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਖੇਤਰ ਦੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਚਰਿੱਤਰ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਜੋਰ ਦਿੰਦਿਆਂ, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 144 ਅਧੀਨ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਉਚਿਤਤਾ ਨੂੰ ਸਹੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਤਸ਼ਾਹਪੂਰਨ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਬੁਭਾਈ ਪਟੇਲ ਤੋਂ ਕੁਝ ਹਵਾਲੇ ਦਿੰਦਿਆਂ, ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ 'ਸਪਸ਼ਟ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਖਤਰਾ' ਟੈਸਟ ਜੋ ਯੂ.ਐਸ. ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਦੇ ਜੋਂਗੇ ਬਨਾਮ ਸਟੇਟ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਭਾਰਤੀ ਸੰਦਰਭ ਅਤੇ ਸਹੀ ਟੈਸਟ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਸਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ 'ਸ਼ਾਂਤੀ ਭੰਗ ਹੋਣ ਦਾ ਖਦਸ਼ਾ' ਟੈਸਟ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਪੈਰਿਆਂ 'ਤੇ ਖਾਸ ਨਿਰਭਰਤਾ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ ਬਾਬੂਲਾਲ ਪਰਾਟੇ 2 .

ਆਫ ਓਰੇਗਨ (1937 ਯੂ.ਐਸ. ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ); ਸ਼ਟਲਸਵਰਥ ਬਨਾਮ ਸਿਟੀ ਆਫ ਬਰਮਿੰਘਮ (1969 ਯੂ.ਐਸ. ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ), ਥਾਮਸ ਬਨਾਮ ਕੋਲਿਨਜ਼ (1945 ਯੂ.ਐਸ. ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ) ਅਤੇ ਲਾਪੋਰਟੇ, & ਚੀਫ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਆਫ ਗਲੋਸਟਰਸ਼ਾਇਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ; [2006] UKHL 55 ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸਹੀ ਟੈਸਟ 'ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਉਲੰਘਣ ਦਾ ਅੰਦੇਸ਼ਾ' ਟੈਸਟ ਸੀ। ਬਾਬੁਲਾਲ ਪਰਾਤੇ ਤੋਂ ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫਾਂ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ:

"14. ਜੇਕਰ ਸੈਕਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਮੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੋਲਦਿਆਂ, ਇਸਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਵਿਘਨਾਂ, ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਅਤੇ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਜਨ ਭਲਾਈ ਨੂੰ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨਿਆਇਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਸ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਅਧੀਨ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਇਕ ਅਸਥਾਈ ਸੁਭਾਵ ਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਇਕ ਐਮਰਜੈਂਸੀ 'ਚ ਹੀ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

xxx xxx xxx

19. ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਫੌਜਦਾਰੀ ਤਰੀਕਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 144 ਕੁਝ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਵਿਆਪਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਬੋਲਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਵਕ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਖਤ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

20. ਸਾਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਭਾਵੇਂ ਸ਼ਕਤੀ ਵਿਆਪਕ ਲੱਗਦੀ ਹੈ, ਇਸਨੂੰ ਕੇਵਲ ਇਕ ਐਮਰਜੈਂਸੀ 'ਚ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਹੈ, ਨੂੰ ਰੁਕਾਵਟ, ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਜਾਂ ਚੋਟ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਜਾਂ ਮਨੁੱਖੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ, ਸਿਹਤ ਜਾਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਖਤਰਾ, ਜਾਂ ਜਨ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਵਿਘਨ ਜਾਂ ਦੰਗਾ, ਜਾਂ "ਇਕ ਝਗੜਾ" ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਹੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਫੈਕਟਰ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਬੇਹੱਦ ਜਾਂ ਬੇਲਗਾਮ ਸਮਝਣਾ ਗਲਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਹੋਰ, ਇਹ ਧਿਆਨ 'ਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ "ਰੁਕਾਵਟ, ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਜਾਂ ਚੋਟ ਆਦਿ" ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦਾ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਚੂੰਕਿ ਫੈਸਲਾ ਇਕ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦਾ ਹੋਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਪਰਿਸਥਿਤੀ 'ਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਇਕ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਅਸੀਂ ਮਾਨ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਵਰਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਸੈਕਸ਼ਨ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਖਾਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਾ ਦੁਰੁਪਯੋਗ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

21. ਇਹ ਵੀ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ੁਰੂਆਤ 'ਚ ਇਹ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਕ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਬਾਰੇ ਰਾਇ ਬਣਾਉਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਤਨੀ ਵਿਆਪਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਦੇਣ ਕੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਧੀਨ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਉਪ-ਧਾਰਾ (ਅ) ਦੁਆਰਾ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸਰਬਸੰਮਤ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹਨ ਪਰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 19 ਦੀ ਧਾਰਾ (2) 'ਚ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹਨ ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੱਲਦੀ ਹੈ:

“ਉਪ-ਧਾਰਾ (ਅ) ਦੀ ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰੇਗਾ, ਜਾਂ ਰਾਜ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕੇਗਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਰਾਜ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ, ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਰਾਜਾਂ ਨਾਲ ਦੋਸਤਾਨਾ ਸੰਬੰਧ, ਜਨਤਕ ਵਿਵਸਥਾ, ਸਭਿਆਚਾਰ ਜਾਂ ਨੈਤਿਕਤਾ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਅਵਮਾਨਨਾ, ਮਾਣਹਾਨੀ ਜਾਂ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਾਉਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਇਸ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਉੱਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।”

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਪ-ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰ ਧਾਰਾ 19 ਦੀ ਧਾਰਾ (3) ਵਿੱਚ ਪਾਏ ਗਏ ਸੀਮਾਵਾਂ ਅਧੀਨ ਹਨ ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੱਲਦੀ ਹੈ:

“ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਧਾਰਾ ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰੇਗਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਰਾਜ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕੇਗਾ ਜੋ ਜਨਤਕ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਾਉਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਇਸ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਉੱਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।”

“ਫੌਜਦਾਰੀ ਤਰੀਕਾ ਕਾਨੂੰਨ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰੰਭ ਵੇਲੇ ਇੱਕ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਸ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਆਧਾਰਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਕੁਝ ਅਸੀਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਧਾਰਾ 19 ਦੀਆਂ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ (ਅ) ਅਤੇ (ਬੀ) ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਉੱਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਉਚਿਤ ਹੈ।

ਇਹ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 144 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਅਧੀਨ, ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਜੱਜ, ਬੇਸ਼ੱਕ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਜਾਂ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰੈਸੀਡੈਂਸੀ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਜਾਂ ਉਪ-ਵਿਭਾਗੀ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ, ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਵਿਵਸਥਾ ਦਾ ਪਾਲਣ ਰਾਜ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਵਿਭਾਗ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਅਤੇ ਕਾਰਜ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਹ ਅਨਿਵਾਰਯ ਹੈ ਕਿ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਰਾਏ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਪਹਿਲੇ ਪੜਾਅ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਹੀ ਰਹਿਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਆਪਣੇ ਕਾਰਜ ਅਤੇ ਫਰਜ਼ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਹਰ ਇੱਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਆਪ ਇਹ ਫਰਜ਼ ਅਤੇ ਕਾਰਜ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕਰਨਾ ਅਸੰਭਵ ਅਤੇ ਯਹਾਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅਸੰਭਵ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਜੋ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਰਗ ਦੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀ ਸੌਂਪਦੇ ਹਨ, ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹਾਂਗੇ ਕਿ ਫੌਜਦਾਰੀ ਤਰੀਕਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 144 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਪ-ਵਿਸ਼ਾਸ਼ਤਮਕ ਨਹੀਂ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ ਧਾਰਾ ਦੁਆਰਾ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹਾਂਗੇ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਇੱਕ ਉਚਿਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਇਸ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਪਰ ਕਾਨੂੰਨ ਮੰਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਥੇ ਸੰਭਵ ਹੋਵੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਉੱਤੇ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਹੁਕਮ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨੋਟਿਸ ਦੇਣ ਲਈ। ਫਿਰ ਉਪ-ਧਾਰਾ (4) ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਆਪਣੇ ਆਪ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਉੱਤੇ, ਇਸ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰੱਦ ਜਾਂ ਬਦਲ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ

23.ਦਲੀਲ ਜੋ ਕਿ ਅਪਰਾਧਿਕਤਾ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦੇ ਪ੍ਰੀਖਣ ਨੂੰ ਅਨੁਚਿਤ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਸਚੇਂਕ ਮਾਮਲੇ (ਸਚੇਂਕ ਬਨਾਮ ਯੂ.ਐਸ., 249 ਯੂਐਸ 47) ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ

ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਕਸਰਤ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਲਗਾਏ ਗਏ ਰੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇ ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਖਤਰਾ ਹੋਵੇ। ਸਾਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕਿ ਅਮਰੀਕੀ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 19(1) ਅਧੀਨ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਸਰਬਸੰਮਤ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹਨ ਪਰ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਦਰਾਸ ਦੇ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਵੀ.ਜੀ. ਰੋਅ [1952 ਐਸਸੀਆਰ 597] ਵਿੱਚ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਨੁਚਛੇਦ 19 ਦੇ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇ ਗਏ ਪਾਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 19 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ (2) ਤੋਂ (6) ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਅਮਰੀਕੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਚੌਦਵੀਂ ਸੋਧ ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਵਿੱਚ, ਕਿ "ਕੋਈ ਵੀ ਰਾਜ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਜਾਂ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ਜੋ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਜਾਂ ਛੋਟਾਂ ਨੂੰ ਘਟਾਏ; ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਰਾਜ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ, ਆਜ਼ਾਦੀ, ਜਾਂ ਜਾਇਦਾਦ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਵਾਂਝੇ ਵੰਚਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ;..."

24. ਸਾਡੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਢਾਂਚਾ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਢਾਂਚਾ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ, ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਛੋਟਾਂ ਪੁਲਿਸ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਸਿਦਾਂਤ ਦੀ ਪ੍ਰਯੋਗ ਦੁਆਰਾ ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਯੰਤਰਣ ਅਧੀਨ ਹਨ। ਇਸ ਪਿਛੋਕੜ ਦੇ ਚਾਨਣ ਵਿੱਚ ਸਚੇਂਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਰੱਖੀ ਗਈ ਪਰਖ ਨੂੰ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ [ਸਚੇਂਕ ਬਨਾਮ ਯੂ.ਐਸ., 249 ਯੂਐਸ 47]।

25. ਧਾਰਾ 144 ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਕੁਝ ਵੱਖਰੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਰੱਖੀ ਗਈ ਪਰਖ ਸਿਰਫ "ਸੰਭਾਵਨਾ" ਜਾਂ "ਰੁਝਾਨ" ਨਹੀਂ ਹੈ। ਧਾਰਾ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੀ ਤੁਰੰਤ ਰੋਕਥਾਮ ਲੋਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਆਦਿ ਨੂੰ ਖਤਰੇ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀ ਸਿਰਫ ਮੌਜੂਦਾ ਖਤਰੇ ਦੇ ਹੋਣ 'ਤੇ ਹੀ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਬਲਕਿ ਖਤਰੇ ਦੀ ਆਸ਼ੰਕਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੈ।

26. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ੈਨੇਕ ਵਿਚ ਕੇਸ [Scheneck v. U.S., 249, US 47] ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਸੀ ਬੋਲਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੇ ਦੇਖਿਆ:

“ਇਹ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਬੋਲਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਸਿਰਫ ਪਿਛਲੇ ਰੋਕਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਮੁੱਖ ਮਕਸਦ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ... ਅਸੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਈ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਅਤੇ ਸਧਾਰਣ ਸਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਨੇ, ਪਰਚੇ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸਭ ਕੁਝ ਕਹਿੰਦਿਆਂ, ਆਪਣੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੋਣਗੇ। ਪਰ ਹਰ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਸੁਭਾਵ ਉਸ ਦੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ... ਬੋਲਣ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਸਖਤ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵੀ ਕਿਸੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਝੂਠਾ ਅੱਗ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਚੀਕ ਮਾਰਨ 'ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗੀ ਮ ਨ ਇੱਕ ਥੀਏਟਰ, ਅਤੇ ਇੱਕ ਦਹਿਸ਼ਤ ਪੈਦਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ. ਇਹ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਉਹਨਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਬੋਲਣ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੁਕਮ ਤੋਂ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਭ ਕੁਝ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਕਤ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ.... ਹਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤੇ ਗਏ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਖ਼ਤਰਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜੋ ਉਹ ਇਸ ਬਾਰੇ ਲਿਆਉਣਗੇ ਅਸਲ ਬੁਰਾਈਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦਾ ਕਾਂਗਰਸ ਕੋਲ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਇਹ ਏ ਨੇੜਤਾ ਅਤੇ ਡਿਗਰੀ ਦਾ ਸਵਾਲ।"

27. ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ, ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 144 ਅਧੀਨ ਸਵੀਕਾਰਯ ਪੂਰਵਾਨੁਮਾਨਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਅਨੁਚਿੱਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਨੁਚਿੱਤ ਧਾਰਾ (2) ਅਤੇ (3) ਅਧੀਨ ਅਨੁਚਿੱਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਧਾਰਾ (2) (1951 ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਗਈ) ਅਤੇ ਧਾਰਾ (3) ਵਿੱਚ, ਸੰਸਦ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਕਸਰਤ ਉੱਤੇ ਉਚਿਤ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਾਉਣ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਰੁਚੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਜਨਤਕ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ਗੀ ਵਿੱਚ ਬਣਾਏ ਰੱਖਣਾ ਪਵੇਗਾ ਤਾਂ ਜੋ ਇਸ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਸੰਸਦ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਪਾਸ ਕਰੇ ਜੋ ਇੱਕ ਉੱਚਿਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਬਣਾਏ ਰੱਖਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਵਿੱਚ ਪੂਰਵਾਨੁਮਾਨਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਂ ਪੂਰਵਾਨੁਮਾਨਿਤ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਵੇ। ਇਸ ਲਈ, ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਦਲੀਲ

ਰੱਦ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

28. ਇਹ ਬੇਸ਼ੱਕ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਬਣਾਏ ਰੱਖਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਉੱਤੇ ਪਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਉਹ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਿਭਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਗਰਿਕ ਦੀਆਂ ਸਾਮਾਨਿਆ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਜਾਂ ਸੀਮਿਤ ਕਰਨ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ। ਪਰ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਕਿ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਖਤਰਾ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਣ ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਪੂਰਵਾਨੁਮਾਨ ਕੁਝ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਬਣਾਏ ਰੱਖਣ ਦੇ ਫਰਜ਼ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਹੈ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਉਣ ਦਾ ਇਕੋ ਇੱਕ ਤਰੀਕਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਦਲੀਲ ਰੱਦ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 144 ਜਨਤਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਜਾਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਜਨਤਕ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਬਣਾਏ ਰੱਖਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਬਦਲਦੀ ਹੈ।

29. ਹੁਣ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਹੋਏ ਸਾਨੂੰ ਮਿਸਟਰ ਮਣੀ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਆਪੱਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਹਨ ਜੋ ਇਸ ਨੂੰ ਅਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਹਿਲੀ ਥਾਂ ਤੇ, ਉਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਦੇਸ਼ ਸਾਰੇ ਜਨਤਕ ਖਿਲਾਫ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਹੈ ਹਾਲਾਂਕਿ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇਸ ਲਈ ਪ੍ਰਚਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਉਦਯੋਗਿਕ ਵਿਵਾਦ ਨੇ ਗੰਭੀਰ ਮੋੜ ਲਿਆ ਸੀ। ਮਿਸਟਰ ਮਣੀ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜਨਤਕ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਉੱਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਾਉਣਾ ਬੇਤੁਕਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜਨਤਕ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਜਨਤਕ ਵਿਵਸਥਾ ਲਈ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਉਦਯੋਗਿਕ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਆਮ ਜਨਤਕ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਦਾ ਕੋਈ ਸੁਝਾਅ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜਨਤਕ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਖਾਸ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸੀਮਿਤ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਨਤਕ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਅਤੇ ਦੋ ਟੈਕਸਟਾਈਲ ਯੂਨੀਅਨਾਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿੱਚ ਫਰਕ ਕਰਨਾ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹਨ, ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਦੱਸੀਆਂ ਗਈਆਂ ਖਾਸ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਸੀਮਿਤ ਜਾਂ ਰੋਕਣ ਦਾ ਇਕੋ ਇੱਕ ਵਿਹਾਰਕ ਤਰੀਕਾ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਆਮ ਜਨਤਕ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ।"

23.ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੀ ਭੰਗ ਦਾ ਸਿਰਫ ਅੰਦੇਸ਼ਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਜਾਂ ਧਰਨਾ ਆਦਿ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕ੍ਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 144 ਨੇ ਪੂਰਵਾਨੁਮਾਨ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਅਤੇ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਅੰਦੇਸ਼ਾ ਕਿ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੀ ਭੰਗ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕ੍ਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 144 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਰੋਕਥਾਮ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫੀ ਸੀ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿਦ੍ਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਕੇ ਜਾਂਚਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਆਦੇਸ਼ ਯੋਗ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਜਿਸ ਨੇ ਇਹ ਨਿਰਦਿਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਆਦਿ ਯਾਤਾਯਾਤ ਨੂੰ ਰੁਕਾਵਟ ਪਾਉਣ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਜਨ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਵਿਘਨਾਂ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਜੋ ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪੈਰਾ 2 ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ:

"ਅਤੇ ਜਦੋਂਕਿ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਜੋ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਹੁਣ ਮੌਜੂਦ ਹਨ ਕਿ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਜਨ ਸਭਾਵਾਂ, ਜਲੂਸ/ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਆਦਿ ਦੀ ਹੋਲਡਿੰਗ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਯਾਤਾਯਾਤ ਨੂੰ ਰੁਕਾਵਟ ਪਾਉਣ, ਮਨੁੱਖੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਖਤਰਾ ਅਤੇ ਜਨ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਵਿਘਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ;"

24.ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨਤੀਜੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਨ ਸਭਾਵਾਂ, ਜਲੂਸ/ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹੋਲਡਿੰਗ ਯਾਤਾਯਾਤ ਨੂੰ ਰੁਕਾਵਟ ਪਾਉਣ, ਮਨੁੱਖੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਖਤਰਾ ਅਤੇ ਜਨ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਵਿਘਨਾਂ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਕ੍ਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 144 ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਜਨ ਸਭਾਵਾਂ ਆਦਿ 'ਤੇ ਕੋਈ ਪੂਰਾ ਪਾਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਗਾਈ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭਾਵਾਂ ਆਦਿ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਆਗਿਆ ਬਿਨਾਂ ਮਨਾਹੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਜਿਹੀਆਂ ਜਨ ਸਭਾਵਾਂ, ਜਲੂਸ, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਆਦਿ ਨੂੰ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਪੂਰਵ ਆਗਿਆ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੇਸ ਦਰ ਕੇਸ ਦੇ

ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ।

25.ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਏਐਸਜੀ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵੱਡਾ ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਸ਼ਹਿਰ ਸੀ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਅਭਿਜਾਤ ਗਤੀਵਿਧੀ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਦਿੱਲੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ, ਸੰਸਦ ਭਵਨ, ਉੱਤਰੀ ਅਤੇ ਦੱਖਣੀ ਬਲਾਕ, ਕੇਂਦਰੀ ਵਿਸਟਾ ਲਾਨਾਂ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਸਥਾਨਕ ਇਲਾਕੇ ਅਤੇ ਖੇਤਰ। ਇਹ ਵੀ ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਰਾਜਧਾਨੀ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਨਿਯਮਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਗਣਮਾਨਿਆਂ ਦੀਆਂ ਅਧਿਕਾਰਤ ਯਾਤਰਾਵਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਜਨਤਕ ਮੀਟਿੰਗਾਂ, ਜਲੂਸਾਂ, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ, ਧਰਨਿਆਂ, ਆਦਿ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਅਣਚਾਹੀ ਘਟਨਾ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਖੁਦ ਦੀ ਸਾਖ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਅਤੀਤ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਮੁਖੀਆਂ ਦੀ ਯਾਤਰਾ 'ਤੇ, ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਯਾਤਰਾਵਾਂ ਖਿਲਾਫ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਜੋ ਦੋ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਿਹਤਮੰਦ ਦੁਆਲੇਪਾਸ਼ੀ ਸੰਬੰਧ ਬਣਾਏ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸਹਾਇਕ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਸੀ ਕਿ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਖੇਤਰ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਖੇਤਰ ਸੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਜਾਂ ਜਨਤਕ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਆਦਿ ਨੂੰ ਰੁਟੀਨ ਢੰਗ ਨਾਲ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਸੰਗਠਨਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰੁਝਾਨ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਦਿੱਲੀ ਆਉਣ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਮੀਟਿੰਗਾਂ, ਜਲੂਸਾਂ, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ, ਆਦਿ ਕਰਨ। ਬੇਨਤੀ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕੇਂਦਰੀ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਹਰ ਰੋਜ਼ 'ਐਨ' ਗਿਣਤੀ ਦੀਆਂ ਇਹ ਜਨਤਕ ਬੇਨਤੀਆਂ, ਜਲੂਸ/ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਹੋਣਗੇ ਜੋ ਸੰਸਦ (ਜਦੋਂ ਵੀ ਇਹ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ) ਦੇ ਸਾਮਾਨਿਆ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਨੂੰ ਜੋਖਮ ਵਿੱਚ ਪਾ ਦੇਣਗੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਤਰੀ ਅਤੇ ਦੱਖਣੀ ਬਲਾਕ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰਾਂ ਦਾ ਵੀ।

26.ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਨੇ, ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਲਈ, ਉਹ ਰਿਕਾਰਡ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜੋ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ ਸਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਬੇਨਤੀਆਂ ਦੀ ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਸੀ, ਜੋ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਭਾਲਣਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਖੁਫੀਆ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 144 ਸੀਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪਰਿਆਪਤ ਸਮੱਗਰੀ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਮਿਲਿਆ ਸੀ ਜੋ ਉਚਿਤ ਮਨਨ ਦੀ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ।

27. ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਏਐਸਜੀਜ਼ ਨੇ ਇਸ ਲਿਖਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਉਂਟਰ ਹਲਫਨਾਮੇ ਨਾਲ ਜੋੜੀ ਗਈ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦਾ ਵੀ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਅਨੁਸੂਚੀ ਆਰ-1 ਵਿੱਚ ਮਾਰਚ 2015 ਤੋਂ 5ਵੀਂ ਅਪ੍ਰੈਲ, 2018 ਤੱਕ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਲਈ ਧਰਨੇ ਦੌਰਾਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੰਗਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਵੇਰਵਿਆਂ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਦਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਸਮੇਂ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ/ਧਰਨੇ ਹਿੰਸਕ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀਆਂ ਉਪਰੋਕਤ ਧਾਰਾਵਾਂ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਅਨੁਸੂਚੀ ਆਰ-2 ਵਿੱਚ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ/ਧਰਨੇ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 65 ਅਧੀਨ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲਏ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਵੇਰਵਿਆਂ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

28. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਬੇਸ਼ੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਧਰਨੇ, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ, ਮਾਰਚ, ਜਲੂਸ ਜਾਂ ਜਨ ਸਭਾਵਾਂ ਆਦਿ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਜਿਹਾ ਅਧਿਕਾਰ ਬੇਲਗਾਮ ਜਾਂ ਸੰਪੂਰਣ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਉਚਿਤ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੀ। ਇਸ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਥਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ 144 ਕ੍ਰਿ.ਪ੍ਰ.ਸੰ. ਅਧੀਨ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਉਚਿਤ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਵੀ, ਇਸੇ ਸਮੇਂ ਤੇ, ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਆਦਿ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਣ, ਰਾਮਲੀਲਾ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਇਲਾਕਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਧਾਰਾ 144 ਕ੍ਰਿ.ਪ੍ਰ.ਸੰ. ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨਾ ਸਿਰਫ ਜਨ ਸ਼ਾਂਤੀ, ਦੰਗਾ, ਝਗੜਾ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ, ਪਰ ਜਨ ਹਿੱਤ ਅਤੇ ਜਨ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸੀ। ਅਜਿਹਾ ਆਦੇਸ਼ ਮਧੁ ਲਿਮਾਏ ਬਨਾਮ ਸਬ-ਡਿਵੀਜ਼ਨਲ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਿਦਾਂਤਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰੀਖਣ ਉੱਤੇ

ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ ਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ:

"24.....ਇਹ ਕੋਈ ਆਮ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 144, ਫੌਜਦਾਰੀ ਤਰੀਕਾ ਕੋਡ ਅਧੀਨ ਆਦੇਸ਼ ਬਿਨਾਂ ਸਬੂਤ ਲਏ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ; ਦੇਖੋ ਮਸਤ ਜਗਰੂਪਾ ਕੁਮਾਰੀ ਬਨਾਮ ਚੋਬੇ ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ [37 ਸੀ ਐਲ ਜੇ 95] ਜੇ ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਇਸ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨੂੰ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਮੌਲਿਕ ਤੱਥ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮਾਂ ਲਈ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਤੋਂ ਉਭਰਦੇ ਹਨ। ਜਨ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਖਲਲ, ਦੰਗੇ ਅਤੇ ਝਗੜੇ ਜਨ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਉਲਟ-ਫੇਰੀ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਰੋਕਿਆ ਨਾ ਜਾਵੇ। ਇਨਸਾਨੀ ਜੀਵਨ, ਸਿਹਤ ਜਾਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਖਤਰਨਾਕ ਨੁਕਸਾਨਦੇਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬੇਸ਼ੱਕ ਰੋਕਣਾ ਅਤੇ ਰੋਕਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਭਾਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਭਾਗ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਦੀ ਇੱਥੇ ਚਰਚਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ....." ਇੱਥੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਹੋਰ ਭਾਗਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਕੁੰਜੀ ਗੰਭੀਰ ਖਲਲਾਂ ਤੋਂ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਮੁਕਤ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜੋ ਗੰਭੀਰ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸੈਕਸ਼ਨ ਉਹਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਹੈ ਜੋ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਜਨ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮਾਮਲਾ ਜਨ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਆਮ ਜਨਤਾ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸੰਵਿਧਾਨ ਖੁਦ ਵੇਖਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਸੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਕਿ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਗੰਭੀਰ ਅਨੁਪਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਮਾਮਲਾ ਜਨ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਵਿੱਚ ਆ

29. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਬਿਮਲ ਗੁਰੁੰਗ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਪੈਰਾ ਵਲ ਵੀ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਥੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ:

"ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਚਾਹੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਹੋਣ, ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਂ ਸਮਾਜਿਕ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੇ ਜੋ ਜਨਤਕ ਗੜਬੜੀਆਂ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਤੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਾਂ ਕੁਝ ਠੋਸ ਜਨਤਕ ਜਾਂ ਨਿੱਜੀ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਅਨੁਚਛੇਦ 19(1) ਅਧੀਨ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇੱਕ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਇੱਕ ਇਕੱਠ ਦਾ ਰੂਪ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਵੀ ਇਰਾਦਾ ਇਸ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੰਚਾਰ ਇਰਾਦਾ ਹੈ ਉਸ ਗਰੁੱਪ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੰਚਾਰਿਤ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜੋ ਇਕੱਠਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸਹਿਜ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਤੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੂਪ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ; "ਇਹ ਸ਼ੋਰਸ਼ੀਲ ਅਤੇ ਬੇਤਰਤੀਬ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ", ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ ਇੱਕ ਭੀੜ ਦੁਆਰਾ ਪੱਥਰ ਸੁੱਟਣਾ ਇੱਕ ਹਿੰਸਕ ਅਤੇ ਬੇਤਰਤੀਬ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉਦਾਹਰਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 19(1)(ਅ) ਜਾਂ (ਬੀ) ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗਾ।"

30.ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅੰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਨੀਤਾ ਠਾਕੁਰ ਬਨਾਮ ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਰਕਾਰ, ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਗੌਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਅਕਸਰ ਇਹ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀ ਗੁੰਡਾਗਰਦੀ, ਵੰਡਾਲਿਜ਼ਮ ਅਤੇ ਯਹਾਂ ਤੱਕ ਕਿ ਜਨਤਕ/ਨਿੱਜੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਵੀ ਨਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ:

"ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਗੌਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਆਕਾਰ ਲੈਣ ਦੇ ਢੰਗ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਆਮ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹਾਂਗੇ। ਹਾਲ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਇੱਕ ਅਫਸੋਸਜਨਕ ਰੁਝਾਨ ਦਿਖਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧ ਵਧ ਰਹੇ ਹਨ। ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਹਨ: ਸਮਾਜਿਕ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ, ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਰਗਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ 'ਤੇ। ਇਹ ਵੀ ਇੱਕ ਆਮ ਗੱਲ ਬਣ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਮਿਕ, ਨਸਲੀ, ਖੇਤਰੀ ਭਾਸ਼ਾ, ਜਾਤੀ ਅਤੇ ਵਰਗ ਵਿਭਾਜਨਾਂ ਨੂੰ ਅਕਸਰ ਹਿੰਸਾ ਭੜਕਾਉਣ ਲਈ ਦੁਰੁਪਯੋਗ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਵੱਡੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਜਾਂ ਧਰਨੇ, ਆਦਿ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਅਫਸੋਸਜਨਕ ਹੈ ਕਿ ਅਕਸਰ ਇਹ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀ ਗੁੰਡਾਗਰਦੀ, ਵੰਡਾਲਿਜ਼ਮ ਅਤੇ ਯਹਾਂ ਤੱਕ ਕਿ ਜਨਤਕ/

ਨਿੱਜੀ ਜਾਇਦਾਦ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਪੁਲਿਸ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀ/ਭੀੜ ਹਿੰਸਕ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਬੇਕਾਬੂ ਗਰੋਹ ਅਤੇ ਹਿੰਸਕ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀ ਇੰਨੇ ਆਮ ਹਨ ਕਿ ਲੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦਾ ਇੱਕ ਅੰਗ ਸਮਝਣ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਰੇ

ਹਾਲਾਤ ਅਕਸਰ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਬਲ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਨਤੀਜਾ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਪੁਲਿਸ ਖਿਲਾਫ ਜਨਤਾ ਦਾ ਗੁੱਸਾ ਹੋਰ ਵੱਧ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿੱਚ ਖੁਦ ਵਿੱਚ

ਅਨੇਕਾਂ ਅਜਿਹੇ ਉਦਾਹਰਣ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਅਲਗਾਵਵਾਦੀ ਗਰੋਹਾਂ ਨੇ ਹਿੰਸਾ ਨੂੰ ਉਕਸਾਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ-ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦਾ ਕੰਮ ਹੋਰ ਵੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਅਤੇ ਨਾਜ਼ੁਕ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਹਿੰਸਾ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਜਾਂ ਵਿਖਰਨ ਵਿੱਚ, ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਬਹੁਤ ਧਿਆਨ, ਨਿਪੁੰਨਤਾ ਅਤੇ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇੱਕ ਪਾਸੇ, ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਵਿਧੀ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸੇ ਸਮੇਂ, ਇਹ ਵੀ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਗੈਰ-ਜ਼ਰੂਰੀ ਬਲ ਜਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਬਲ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਪੁਲਿਸ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਨਾਲ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਖਾਸ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਸਥਿਤੀਆਂ ਬਦਸੂਰਤ ਜਾਂ ਕੰਟਰੋਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਹਿੰਸਾ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਨਾਲ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪਰਯਾਪਤ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਦੀ ਘਾਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਮੈਨੁਅਲ ਅਤੇ ਯਹਾਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੰਧੀਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹਨ ਜੋ ਗੈਰ-ਜ਼ਰੂਰੀ ਬਲ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮੰਡੇਟ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬਲ ਸਿਰਫ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾਵੇ ਜਦੋਂ ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇ।

37.ਉਪਰੋਕਤ ਤੋਂ, ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਅਨੁਚਛੇਦ 19(1)(ਕ) ਅਤੇ (ਖ) ਸਾਰੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਬੋਲਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਜਨਤਕ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਪਰ ਜਦੋਂ ਜਨਤਕ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਹਿੰਸਕ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਅਨੁਚਛੇਦ 19(1) ਅਧੀਨ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਪਰੇ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯਾਬ ਅਪਰਾਧ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

" 31. ਇਹ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਦਾ ਪੱਖ 5ਵੀਂ ਅਕਤੂਬਰ, 2017 ਨੂੰ ਐਨ.ਜੀ.ਟੀ. ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਸਹੀ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਓਰੀਜਨਲ ਅਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 63 ਦੇ 2016 (ਵਰੁਣ ਸੇਠ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਪੁਲਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ) ਵਿੱਚ ਐਨ.ਜੀ.ਟੀ. ਨੇ ਨਿਆਇਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਾਨਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਲੂਸ, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਅਗਿਤਾਸੀਆਂ ਆਦਿ ਨਿਯਮਤ ਫੀਚਰ ਬਣ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਐਨ.ਜੀ.ਟੀ. ਨੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਸੀ।

32. ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਵਕੀਲਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦੋਵਾਂ ਪਾਸਿਓਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸੁਝਾਅਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਇੱਕ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ, ਇਹ ਸਲਾਹਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਜੰਤਰ ਮੰਤਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਵਰੁਣ ਸੇਠ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ 5ਵੀਂ ਅਕਤੂਬਰ, 2017 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਐਨ.ਜੀ.ਟੀ. ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਚਰਚਾ ਨੂੰ ਨੋਟ ਕਰਨਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਕਤ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਜ਼ਮੀਨੀ ਹਕੀਕਤਾਂ ਦੀ ਵਧੇਰੇ ਵਿਆਪਕ ਤਸਵੀਰ ਪੇਸ਼ ਕਰੇਗਾ।

33. ਉਕਤ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੰਤਰ ਮੰਤਰ ਰੋਡ 'ਤੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਆਦਿ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਅਸ਼ੋਕਾ ਰੋਡ ਅਤੇ ਸੰਸਦ ਮਾਰਗ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦੇ ਖੇਤਰ ਤੱਕ। ਇਹ ਵੀ ਧਿਆਨ ਦੇਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਐਨ.ਜੀ.ਟੀ. ਅੱਗੇ ਦਾਇਰ ਮੂਲ ਅਰਜ਼ੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਹਿਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਘਰ ਉਕਤ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਮਾਸਟਰ ਪਲਾਨ, 2021 ਅਧੀਨ ਵੀ ਰਹਿਣ ਸਹਾਇਕ ਖੇਤਰ ਵਜੋਂ ਚਿੰਨ੍ਹਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਸ ਸੜਕ 'ਤੇ ਸੰਸਦ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਘਰ ਵੀ ਹਨ ਅਤੇ ਕੇਰਲਾ ਦਾ ਰਾਜ ਅਤਿਥਿ ਘਰ, ਦਿੱਲੀ ਮੈਟਰੋ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਦਫਤਰ ਅਤੇ ਕੁਝ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵੀ ਹਨ।

34. ਐਨ.ਜੀ.ਟੀ. ਨੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜੰਤਰ ਮੰਤਰ ਰੋਡ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮ ਦੇ ਗਰੁੱਪਾਂ, ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਦੁਆਰਾ ਵਿਰੋਧ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਮੈਦਾਨ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਅਸਥਾਈ ਜਾਂ ਅਸਥਾਈ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਉਲਟੇ ਤੰਬੂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਲਗਾ ਕੇ ਕਈ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੱਕ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ

ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਕੁਝ ਢਾਂਚੇ ਸੜਕ ਦੇ ਪਾਸੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਆਯੋਜਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਸਥਾਈ ਢਾਂਚਿਆਂ 'ਤੇ ਖਾਣ-ਪੀਣ, ਰਹਿਣ ਆਦਿ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਲਾਊਡ ਸਪੀਕਰ ਵੀ ਲਗਾਏ ਹਨ। ਐਨ.ਡੀ.ਐਚ.ਐਮ.ਸੀ. ਨੇ ਸਿਰਫ ਦੋ ਮੋਬਾਈਲ ਟੌਇਲਟਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਕੇ ਸਫਾਈ ਅਤੇ ਸਫਾਈ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਈ ਹੈ। ਅਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਜੋੜੇ ਗਏ ਫੋਟੋਆਂ ਵਿੱਚ ਗਰੀਬ ਰਹਿਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਦੁਰਦਸ਼ਾ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ, ਕੁਝ ਵੱਡੇ ਨਾਗਰਿਕ ਹਨ, ਜੋ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਅਸਵਚਛ ਹਾਲਾਤ, ਕੂੜਾ, ਭੀੜ, ਸ਼ੋਰ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਆਦਿ ਖਿਲਾਫ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਪੁਲਿਸ/ਅਰਧ ਸੈਨਿਕ ਬਲ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਇਸ ਸੜਕ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਕਿ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ 'ਤੇ 200 ਤੋਂ 400 ਤੱਕ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਵੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਭੀੜ ਵਧਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਫਾਈ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਮੋਬਾਈਲ ਵੈਨਾਂ ਅਤੇ ਨੇੜਲੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬਦਬੂ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਰਹਿਣ ਵਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਅਸਵਚਛ ਹਾਲਾਤ ਅਤੇ ਘੱਟ ਸੌਂਦਰਿਆਤਮਕ ਮੁੱਲ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਕੁਝ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਗਊ ਸੰਰਕਸ਼ਣ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਗਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਕਤ ਸੜਕ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਲਗਭਗ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਤੱਕ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਇਕ ਬੈਲਗੱਡੀ ਵੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ।

35. ਭਾਰੀ ਰੋਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਦਿਨ ਦੌਰਾਨ, ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਜੰਤਰ ਮੰਤਰ ਦੀ ਸੜਕ ਨੂੰ ਬੈਰੀਕੇਡਿੰਗ ਕਰਕੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਲਾਕ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਾਹਨ ਹੋਰ ਥਾਂ ਪਾਰਕ ਕਰਨੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪੈਦਲ ਹੀ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਤੱਕ ਜਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਬਜ਼ੁਰਗ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਮੈਡੀਕਲ ਐਮਰਜੈਂਸੀਆਂ ਦੇ ਉਦਾਹਰਣ ਵੀ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਐਂਬੂਲੈਂਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ, ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਭੀੜ ਦੇ ਵਾਹਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰੋਂ ਲੰਘਾਉਣਾ ਪਿਆ। ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਵਾਹਨਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਕਾਰਨ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਜਾਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

36. ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀ ਲਗਾਤਾਰ ਡਰਮ, ਸੰਗੀਤ, ਮਾਈਕਰੋਫੋਨ, ਆਦਿ ਵਜਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਜਗ੍ਹਾ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਸੁਖਾਲੀ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਕਤ ਇਲਾਕੇ ਤੋਂ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲੀ ਆਵਾਜ਼ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ੋਰ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਮਨਜ਼ੂਰ ਸੀਮਾ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਨੋਇਜ਼ ਪੋਲਿਊਸ਼ਨ (ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਕੰਟਰੋਲ) ਨਿਯਮ, 2000 ਅਤੇ ਨਾਲ ਦਿੱਤੇ ਸ਼ਡਿਊਲ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਇਲਾਕੇ ਲਈ ਦਿਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ੋਰ ਦੇ ਮਾਨਕ 55 db (A) Leq ਅਤੇ ਰਾਤ ਦੇ ਸਮੇਂ 45 db (A) Leq ਹਨ।

37. ਐਨ.ਜੀ.ਟੀ. ਨੇ ਜੰਤਰ ਮੰਤਰ ਰੋਡ 'ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਧਰਨਿਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਮਾੜੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨੋਟ ਕੀਤਾ:

"35. ਪਰ ਜੰਤਰ ਮੰਤਰ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਇਲਾਕੇ, ਜੋ ਕਦੇ ਆਪਣੇ ਇਤਿਹਾਸ ਲਈ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਹੁਣ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਉਗਰਾਹੀਆਂ ਲਈ ਇੱਕ ਯੁੱਧ ਭੂਮੀ ਬਣ ਗਏ ਹਨ। ਇਲਾਕਾ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਇੱਕ ਸਥਾਈ ਥਾਂ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਇਰਾਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਐਨ.ਡੀ.ਐਮ.ਸੀ. ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਅਥਾਰਿਟੀਆਂ ਵਰਗੇ ਹੋਰ ਨਾਗਰਿਕ ਅਥਾਰਿਟੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਜੰਤਰ ਮੰਤਰ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਸਫਾਈ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਫਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਹੋਰ ਵੀ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਵਾਸੀਆਂ ਲਈ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਨ ਅਤੇ ਆਰਾਮਦਾਇਕ ਜੀਵਨ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਣਗਹਿਲੀ ਅਤੇ ਅਸਫਲਤਾ ਦਿਖਾਈ ਹੈ। ਯਾਚੀਕਾਕਰਤਾਓਂ ਨੇ ਕਈ ਫੋਟੋਆਂ (ਅਨੁਬੰਧ ਪੀ 1 (ਕੋਲੀ)) ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਜੋ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਭਾਸ਼ਣ ਦੇਣ ਲਈ ਸਥਾਈ ਢਾਂਚੇ, ਅਸਥਾਈ ਸ਼ੈਲਟਰ, ਤੰਬੂ ਲਈ ਤੰਬੂ ਦਿਖਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਉਗ ਆਏ ਹਨ। ਵਾਹਨ ਭੋਜਨ, ਪੇਅ, ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀ ਭੋਜਨ ਪਕਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਕੱਪੜੇ ਧੋ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸੁੱਕਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਆਦਿ।

36. ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ, ਜੰਤਰ ਮੰਤਰ ਰੋਡ ਦੇ ਖਿੱਚ ਉੱਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ/ਧਰਨੇ ਨਿਯਮਿਤ ਤੌਰ ਤੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ (ਇਸ ਥਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਵਜੋਂ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਆਦੇਸ਼/ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ)। ਹਾਲ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ/ਧਰਨਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਵੀ ਕਈ ਗੁਣਾ ਵਧ ਗਿਆ ਹੈ, ਸ਼ੋਰ, ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਇਕੱਠ, ਕੂੜਾ ਆਦਿ ਦੇ ਕਾਰਨ। ਸ਼ੋਰ ਦਾ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਹੈਰਨ ਲਾਊਡ ਸਪੀਕਰਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪਾਰੰਪਰਿਕ ਜਨਤਕ ਐਡਰੈਸ ਸਿਸਟਮ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰਨ ਕਾਰਨ ਵਧ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਕਈ ਵਾਰ

ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਭੀੜ ਦਾ ਇਕੱਠ ਵੀ ਸ਼ੋਰ ਦੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਵਿੱਚ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਹੋਰ, ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਮੁਸੀਬਤ ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਪੈਰਾ ਮਿਲਟਰੀ ਦੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਨਿਜੀਆਂ ਨੂੰ ਤਾਇਨਾਤ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਕਰਨ ਦੁਆਰਾ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਇਹ ਨਾ ਸਿਰਫ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਨਿਵਾਸ ਸਥਾਨਾਂ ਤੋਂ ਅੰਦਰ/ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਤੋਂ ਰੋਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ, ਕਈ ਵਾਰ, ਵਾਹਨਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੰਦ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਪੈਦਲ ਹੀ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਕਈ ਉਦਾਹਰਣ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਲਾਏ ਗਏ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਕਾਰਨ ਜੰਤਰ ਮੰਤਰ ਰੋਡ ਦੇ ਦੂਜੇ ਸਿਰੇ ਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਨੂੰ ਪਾਰਕ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਸੜਕ 'ਤੇ ਕੋਈ ਥਾਂ ਬਾਕੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀ ਉਸੇ ਨੂੰ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਨਿਜੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਨੂੰ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਦੇ ਬਾਹਰ ਖੜ੍ਹੇ/ਬੈਠੇ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸਾਰੀ ਸੜਕ 'ਤੇ ਕੂੜਾ ਸੁੱਟਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਐਨ.ਡੀ.ਐਮ.ਸੀ. ਦੇ ਵਧੀਆ ਯਤਨਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਇਸ ਨੂੰ ਸਾਫ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਭੀੜ ਇਕੱਠੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਖਾਣਾ ਆਦਿ ਖਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਮੋਬਾਈਲ ਟੌਇਲਟ/ਸੈਨੀਟਰੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ, ਗਊ ਸੰਰਕਸ਼ਣ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ, ਜੰਤਰ ਮੰਤਰ ਰੋਡ ਦੇ ਖਿੱਚ 'ਤੇ ਗਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬੈਲਗੱਡੀਆਂ ਨਾਲ ਲਿਆਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਹੀ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਅਤੇ ਬੁਢਾਪੇ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਸਾਲ ਭਰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਤੇਜ਼ ਸ਼ੋਰ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵੀ ਗੰਭੀਰ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਬੁਜ਼ੁਰਗ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ੋਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਜੰਤਰ ਮੰਤਰ ਰੋਡ ਦੇ ਖਿੱਚ 'ਤੇ ਨਿਵਾਸੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਦਯਾ 'ਤੇ ਹਨ।

37. ਸਮਾਜਿਕ ਸਮੂਹਾਂ, ਐਨ.ਜੀ.ਓ., ਧਾਰਮਿਕ ਗਰੁੱਪਾਂ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਜਲੂਸ, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਅਗਿਤਾਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਇੱਕ ਨਿਯਮਿਤ ਫੀਚਰ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਕਿ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਧਰਨੇ, ਅਗਿਤਾਸ਼ਨਾਂ, ਆਦਿ ਜੰਤਰ ਮੰਤਰ ਰੋਡ 'ਤੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਨਤੀਜਤਨ, ਜੰਤਰ ਮੰਤਰ ਰੋਡ 'ਤੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਯਾਚੀਆਂ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਹੋਰ ਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਹਰ ਸਾਲ ਕੁਝ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਧਰਨਿਆਂ ਕਾਰਨ ਲਗਾਤਾਰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਧਰਨੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਲਗਭਗ ਪੂਰੀ ਜੰਤਰ ਮੰਤਰ ਰੋਡ 'ਤੇ, ਦੋਵੇਂ ਪਾਸਿਓਂ ਅਤੇ ਯਹਾਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸੜਕ ਦੀ ਚੌੜਾਈ ਵਿੱਚ ਵੀ ਫੈਲੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਜੰਤਰ ਮੰਤਰ ਰੋਡ 'ਤੇ ਧਰਨੇ ਨਾਰੇਬਾਜ਼ੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਲਈ ਰਹਿਣ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਤੰਬੂ ਅਤੇ ਅਸਥਾਈ ਆਸਰੇ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਨੂੰ ਸੌਣ ਲਈ, ਨਹਾਉਣ ਲਈ, ਖਾਣਾ ਪਕਾਉਣ ਲਈ, ਆਦਿ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀ ਇੱਥੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੱਕ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ, ਧਰਨੇ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਲੋਕ, ਜਲੂਸ ਅਤੇ ਅਗਿਤਾਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਲਗਾਤਾਰ ਲਾਊਡ ਸਪੀਕਰ ਵਜਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਨਾ ਸਿਰਫ ਦਿਨ ਦੌਰਾਨ ਪਰ ਦੇਰ ਰਾਤ ਤੱਕ ਵੀ।

38. ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ, ਅਗਿਤਾਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਧਰਨਾ/ ਜਲੂਸਾਂ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰ ਗਤੀਵਿਧੀ ਨੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ, ਇਸ ਸਥਾਨ ਨੂੰ ਵਾਸੀਆਂ ਲਈ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਨਰਕ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜੋ ਰਾਤ ਨੂੰ ਸੌਣ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ, ਦਿਨ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ੋਰ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਜਾਣ ਵਿੱਚ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਘੱਟ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਵਾਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਤੱਕ ਲੈ ਜਾਣਾ। ਕਈ ਵਾਰ, ਜਦੋਂ ਧਰਨੇ, ਅਗਿਤਾਸ਼ਨਾਂ, ਜਲੂਸ, ਆਦਿ ਆਪਣੇ ਚਰਮ ਉੱਤੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸੰਸਦ ਦੇ ਸੈਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ, ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਯਾ ਤਾਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਤੱਕ ਜਾਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਵਿਧੀ ਦੀ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਬੈਰੀਕੇਡ ਲਗਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਯਹਾਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸੜਕ ਨੂੰ ਵੀ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਜੰਤਰ ਮੰਤਰ ਰੋਡ 'ਤੇ ਇਸ ਖਿੱਚ ਉੱਤੇ ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਉਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਬੱਚਿਆਂ/ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਵੱਡੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਸਥਿਤੀ ਦਿਨੋਂ-ਦਿਨ ਵਧੀਰੇ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੇ ਵਾਸੀਆਂ ਲਈ ਸਿਹਤ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਉੱਚ ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਦਿਲ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ ਬਣ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਬੁਢਾਪੇ ਦੇ ਲੋਕ ਹੁਣ ਲਗਾਤਾਰ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਜੰਤਰ ਮੰਤਰ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ ਸੰਸਦ ਤੱਕ ਜਾਣ ਵਾਲੀ

ਸੜਕ ਵੱਖਰੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਕਸਦਾਂ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਤੋਂ ਟਰੱਕਾਂ, ਬੱਸਾਂ, ਆਦਿ ਰਾਹੀਂ ਉੱਥੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਵਾਹਨਾਂ ਨੂੰ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਪਾਰਕ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਇਲਾਕਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਦਲ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਨੂੰ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਰਦ, ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਦਿੱਲੀ ਜਲ ਬੋਰਡ ਦੇ ਟੈਂਕਰਾਂ ਹੇਠ ਨਹਾਉਣਗੇ, ਆਪਣੇ ਕੱਪੜੇ ਧੋਣਗੇ ਅਤੇ ਸਥਿਤੀ ਹੋਰ ਵੀ ਖਰਾਬ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹੇ 'ਚ, ਫੁੱਟਪਾਥਾਂ 'ਤੇ ਆਦਿ 'ਚ ਸੌਚ ਕਰਦੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਪੂਰੀ ਸੜਕ 'ਤੇ ਇੱਕ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਵੈਨੀਕਰਤ ਸਥਿਤੀ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

40.ਇਥੇ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਲਗਾਤਾਰ ਸ਼ੋਰ ਜੋ ਕਿ ਨਾਰੇਬਾਜ਼ੀ ਅਤੇ ਲਾਊਡਸਪੀਕਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ, ਘੰਟਿਆਂ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਖਲਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ। ਇਹ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਲਈ ਇੱਕ ਅਸਲ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਖਤਰਾ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਦਿਨ ਅਤੇ ਰਾਤ, ਘਰ ਵਿੱਚ, ਕੰਮ ਉੱਤੇ, ਅਤੇ ਖੇਡਦੇ ਸਮੇਂ, ਸ਼ੋਰ ਗੰਭੀਰ ਜਸਮਾਨੀ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਤਣਾਅ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਇਸ ਤਣਾਅ ਤੋਂ ਬਚ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਭਾਵੇਂ ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਕੇ ਸ਼ੋਰ ਨਾਲ ਅਨੁਕੂਲ ਹੋਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੀਏ, ਕਾਰ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਕਦੇ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਸਰੀਰ ਅਜੇ ਵੀ ਪ੍ਰਤੀਕ੍ਰਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ-ਕਦੇ ਕਦੇ ਅਜੀਬ ਆਵਾਜ਼ ਨਾਲ ਰਾਤ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤਣਾਅ ਨਾਲ।

38.ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਐਨ.ਜੀ.ਟੀ. ਨੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਖੋਜ ਅਤੇ ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਐਨਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਸ਼ੋਰ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦੇ ਬੁਰੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਨੇ ਸ਼ੋਰ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਵੱਖ ਵੱਖ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਅਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਰਾਮਲੀਲਾ ਮੈਦਾਨ ਘਟਨਾ ਬਨਾਮ ਗ□ਹ ਸਕੱਤਰ, ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ' ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਉਚਿਤ ਨੀਂਦ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 21 ਦਾ ਇੱਕ ਪਹਿਲੂ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਦਿਆਂ, ਇਸ ਨੇ ਨਿਸ਼ਚਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜੰਤਰ ਮੰਤਰ ਰੋਡ ਦੇ ਵਾਸੀ ਇੱਕ ਸਧਾਰਨ ਜੀਵਨ ਨਹੀਂ ਜੀ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਦਿਨੋਂ ਦਿਨ ਵਧ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਜਿਥੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਸ਼ੋਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਸੁਣਨ ਵਿੱਚ ਸਮੱਸਿਆ, ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ, ਹਾਈਪਰਟੈਂਸ਼ਨ ਅਤੇ ਦਿਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਰ ਗੰਭੀਰ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਵਰਗੀਆਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀਆਂ ਸਿਹਤ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਵੀ ਪੈਦਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਐਨ.ਜੀ.ਟੀ. ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਗੰਭੀਰ ਉਲੰਘਣ, ਹਵਾ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਖਤਰੇ, ਸਫਾਈ ਦੀ ਘਾਟ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਫਰਜ਼ਾਂ ਦੀ ਨਾ-ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਕਾਰਨ ਪੀੜਤ ਹਨ। ਇਹ ਸਭ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜਿੰਦਗੀਆਂ ਨੂੰ ਖਤਰੇ ਵਿੱਚ ਪਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਜੰਤਰ ਮੰਤਰ ਰੋਡ ਉੱਤੇ ਸ਼ੋਰ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ, ਸਫਾਈ, ਕੂੜਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਜਨ ਸਿਹਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਾਤਾਵਰਣੀ ਹਾਲਤਾਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖਰਾਬ ਹੋ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਸਥਿਤੀ ਦਿਨੋਂ ਦਿਨ ਖਤਰਨਾਕ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਸ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ, ਐਨ.ਜੀ.ਟੀ. ਨੇ ਵਾਸੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮੂਲ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਯੋਗਤਾ ਪਾਈ।

39.ਐਨ.ਜੀ.ਟੀ. ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ/ਧਰਨੇ/ਅਗਿਤਾਸ਼ਨ ਸਿਰਫ ਰਾਮਲੀਲਾ ਮੈਦਾਨ, ਅਜਮੇਰੀ ਗੇਟ ਦੇ ਨੇੜੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਹੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਸਨ। ਉਕਤ ਖੇਤਰ ਉਹ ਜਗ੍ਹਾ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਲੋਕ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਮਾਰਚ ਅਤੇ ਜਲੂਸਾਂ ਲਈ ਇਕੱਠੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਉਹ ਬਿੰਦੂ ਸੀ ਜਿੱਥੋਂ ਅਗਿਤਾਕਾਰ ਆਪਣੇ ਮੰਜ਼ਿਲਾਂ ਵਲ ਜਾਣ ਲਈ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਦੇ ਸਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੰਸਦ ਭਵਨ, ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਦਫ਼ਤਰ/ਰਿਹਾਇਸ਼, ਗ□ਹ ਮੰਤਰੀ, ਆਦਿ। ਆਦਿ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਅਗਿਤਾਕਾਰਾਂ ਲਈ ਲੜਾਈ ਦਾ ਮੈਦਾਨ ਭਾਰਤ ਗੇਟ ਦੇ ਨੇੜੇ ਬੋਟ ਕਲੱਬ ਬਣ ਗਿਆ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਅਗਿਤਾਸ਼ਨ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਨੂੰ ਬੋਟ ਕਲੱਬ ਤੋਂ ਜੰਤਰ ਮੰਤਰ ਤੇ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ, ਜਾਹਿਰ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਇਸ ਕਾਰਨ ਕਿ ਉਕਤ ਜਗ੍ਹਾ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਲਈ ਰੁਕਾਵਟ ਪੈਦਾ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਹ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਵਿਭਾਗ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਇਸ ਨਵੀਂ ਜਗ੍ਹਾ ਨੂੰ ਅਗਿਤਾਸ਼ਨਾਂ, ਧਰਨਿਆਂ, ਜਲੂਸਾਂ ਆਦਿ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ, ਕੁੱਲ 5000 ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਹੋਰ ਹੋਣ, ਤਾਂ ਸਥਾਨ ਰਾਮਲੀਲਾ ਮੈਦਾਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਨਾਲ ਹੀ, ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਅਗਿਤਾਪਰ ਅਜੀਬ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਨਾ ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਐਨ.ਡੀ.ਐਮ.ਸੀ. ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜੰਤਰ ਮੰਤਰ ਤੋਂ ਦੂਰ ਜਾਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਨਤੀਜਤਨ, ਸਮੂਚਾ ਜੰਤਰ ਮੰਤਰ ਰੋਡ, ਇਸਦੀ ਪੂਰੀ ਚੌੜਾਈ ਤੱਕ, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਢੱਕ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ, ਜਦੋਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਅਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕ ਜੰਤਰ ਮੰਤਰ ਰੋਡ 'ਤੇ ਇਕੱਠੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਕੋਈ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਗਿਣਤੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਗਿਣਤੀ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਜਮੇਰੀ ਗੇਟ 'ਤੇ ਰਾਮਲੀਲਾ ਮੈਦਾਨ ਭੇਜਣ ਲਈ।

40. ਉਪਰੋਕਤ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਐਨ.ਜੀ.ਟੀ. ਨੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਹਨ (ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉੱਪਰ ਦੁਹਰਾਏ ਗਏ ਹਨ) ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ, ਅਗਿਤਾਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਧਰਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਅਜਮੇਰੀ ਗੇਟ 'ਤੇ ਰਾਮਲੀਲਾ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਵਿਕਲਪਿਕ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਸਥਾਨਾਂਤਰਿਤ ਕਰਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

41. ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰਬਰ 1153 ਦੇ 2017 ਵਿੱਚ ਉਠਾਏ ਗਏ ਮੁੱਦੇ ਦਾ ਸੰਪੂਰਣ ਨਜ਼ਰੀਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਐਨ.ਜੀ.ਟੀ. ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਪਰੋਕਤ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਖਾਸ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਅਪੀਲਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਬੋਟ ਕਲੱਬ ਖੇਤਰ ਲਈ ਹੱਲ ਲੱਭਣ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰੇਗਾ ਜੋ ਕਿ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਵਸਤੂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਐਨ.ਜੀ.ਟੀ. ਦੁਆਰਾ 5ਵੇਂ ਅਕਤੂਬਰ, 2017 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਦੇ ਹਾਂ।

42. ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਸ ਤਰਕ ਦੀ ਸਾਰ ਨੂੰ ਕੈਪਚਰ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ ਜਿਸ 'ਤੇ ਐਨ.ਜੀ.ਟੀ. ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ। ਐਨ.ਜੀ.ਟੀ. ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲੇਟ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਹਨ :

• ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਖੇਤਰ ਜਿੱਥੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ ਅਸ਼ੋਕਾ ਰੋਡ ਅਤੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਸਟ੍ਰੀਟ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦਾ ਖਿੱਚਿਆ ਹੋਇਆ ਖੇਤਰ ਹੈ।

• ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਖੇਤਰ ਵਸਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉੱਥੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਘਰ ਹਨ। ਇਹ ਖੇਤਰ "ਮਾਸਟਰ ਪਲਾਨ 2021" ਅਧੀਨ ਵੀ "ਰਹਿਣ ਯੋਗ ਖੇਤਰ" ਵਜੋਂ ਚਿੰਨ੍ਹਤ ਹੈ।

• ਨਿੱਜੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸੰਸਦ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਨਿਵਾਸ ਅਤੇ ਕੇਰਲਾ ਦਾ ਰਾਜ ਅਤਿਥਿ ਗ□ਹ, ਦਿੱਲੀ ਮੈਟਰੋ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਦਫਤਰ ਅਤੇ ਕੁਝ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵੀ ਉਸੇ ਸੜਕ 'ਤੇ ਹਨ।

• ਜੰਤਰ ਮੰਤਰ ਰੋਡ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨਾ ਇੱਕ ਨਿਯਮਿਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਬਣ ਗਈ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਲਗਾਤਾਰ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ।

• ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਅਸਥਾਈ ਜਾਂ ਅਲਪਕਾਲਿਕ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਤੰਬੂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿਵਸਥਾਏਂ ਲਗਾਈਆਂ ਸਨ ਜਿੱਥੇ ਲੋਕ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੱਕ ਰਹਿ ਰਹੇ ਸਨ। ਯਹਾਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸੜਕ ਦੇ ਪਾਸੇ ਢਾਂਚੇ ਵੀ ਲਗਾਏ ਗਏ ਸਨ, ਜਿੱਥੇ ਖਾਣ-ਪੀਣ, ਰਹਿਣ ਆਦਿ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ।

• ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਲਾਊਡ ਸਪੀਕਰ ਲਗਾਏ ਸਨ।

• ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਾਊਡ ਸਪੀਕਰਾਂ ਦਾ ਹਰ ਵੇਲੇ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਅਜੀਬ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਰਾਤ ਦੇ ਘੰਟਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤੋਂ, ਸ਼ੋਰ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਪੈਦਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਡਰਮਾਂ, ਸੰਗੀਤ ਅਤੇ ਮਾਈਕਰੋਫੋਨਾਂ ਆਦਿ ਦੇ ਲਗਾਤਾਰ ਵਜਾਉਣ ਨਾਲ ਹੋਰ ਵੀ ਖਰਾਬ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਹ ਸ਼ੋਰ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਸੰਬੰਧਿਤ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਹਿਣਯੋਗ ਹੱਦਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰਿਹਾ ਸੀ।

• ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਫਾਈ ਸੁਵਿਧਾ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਸੀ, ਇਸ ਕਾਰਨ ਮੋਬਾਈਲ ਟਾਇਲਟ ਤੋਂ ਬਦਬੂ ਆ ਰਹੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਅਸਵੱਛ ਹਾਲਾਤ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ।

• ਇਹ ਅਸਵੱਛ ਹਾਲਾਤ ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਹੋਰ ਵੀ ਬਦਤਰ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਕਿ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਗਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਉਸ ਸੜਕ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੱਕ ਰੱਖਿਆ ਸੀ।

• ਇੱਕ ਭਾਰੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਦਿਨ, ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਜੰਤਰ ਮੰਤਰ ਰੋਡ ਨੂੰ ਬੈਰੀਕੇਡਿੰਗ ਕਰਕੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਲਾਕ ਕਰ

ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਨਤੀਜਤਨ, ਖੇਤਰ ਦੇ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਹੋਰ ਥਾਂ ਪਾਰਕ ਕਰਨੀਆਂ ਪਈਆਂ ਅਤੇ ਪੈਦਲ ਹੀ ਆਪਣੇ ਨਿਵਾਸਾਂ 'ਤੇ ਜਾਣਾ ਪਿਆ।

ਇਹ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਲਈ ਅਤਿ ਅਸੁਵਿਧਾ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ।

ਮੈਡੀਕਲ ਐਮਰਜੈਂਸੀਆਂ ਦੇ ਉਦਾਹਰਣ ਸਨ ਜਿੱਥੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ, ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਭੀੜ ਦੁਆਰਾ ਐਂਬੂਲੈਂਸ ਨੂੰ ਲੰਘਾਉਣਾ ਪਿਆ।

ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਜਾਮ ਇੱਕ ਆਮ ਘਟਨਾ ਸੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ ਕਾਰਕ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਲਈ ਇੱਕ ਅਸਲ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਖਤਰਾ ਬਣਾਉਂਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰ ਸਰੀਰਕ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਤਣਾਅ ਵੀ ਪੈਦਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ।

43.ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਦੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਦਿਆਂ, ਮੁੱਖ ਦਲੀਲ ਇਹ ਲਈ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦਾ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਵਕ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਸੱਤਾ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਤਾਂ ਜੋ ਸੰਬੰਧਿਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਗਰੂਕ ਹੋਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਉਪਾਯ ਕਰਨ। ਇਸ ਲਈ, ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਗਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੰਤਰ ਮੰਤਰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਉਤਮ ਸਥਾਨ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸਦੀ ਸੱਤਾ ਨਾਲ ਨੇੜਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਉਚਿਤ ਸਫਾਈ ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂ ਗਊ ਸੈੱਸ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੇ, ਤਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦੀ।ਇਸ ਦੇ ਬਜਾਏ, ਐਨ.ਜੀ.ਟੀ. ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਉਪਾਯ ਕਰਨ ਲਈ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਵੀ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਏ.ਆਈ.ਆਈ.ਐਮ.ਐਸ. ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇੱਕ ਹਾਲੀਆ ਅਧਿਐਨ ਵਿੱਚ ਸਮੁਦਾਇਕ ਸ਼ੋਰ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦੇ ਖਰਾਬ ਅਸਰ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਸੰਬੰਧੀ ਪਰਿਣਾਮ ਸਿਰਫ ਜੰਤਰ ਮੰਤਰ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਨਹੀਂ ਹਨ ਪਰ ਪੂਰੀ ਦਿੱਲੀ ਤੱਕ ਫੈਲੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਸ਼ੋਰ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਵੀ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਰਾਮਲੀਲਾ ਮੈਦਾਨ, ਜਿੱਥੇ ਹੁਣ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੈ, ਸੰਸਦ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਕਤ ਖੇਤਰ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਜਾਮ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੈ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਨਾ ਸਿਰਫ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਬਲਕਿ ਉਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਨੂੰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਜਿਆਦਾ ਅਸੁਵਿਧਾ ਅਤੇ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਦਾ ਸਾਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ, ਜੋ ਹਸਪਤਾਲਾਂ, ਸਕੂਲ, ਕਾਲਜ, ਮੁਸੀਬਤ ਸਥਾਨਾਂ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਕਟ ਮੈਦਾਨ ਨਾਲ ਘਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

44.ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 1 ਤੋਂ 7 ਨੇ ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਾਰਣਾਂ 'ਤੇ ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਆਦਿ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਸੁਵਿਧਾਵਾਂ ਅਤੇ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਦਾ ਸਾਮਣਾ ਕਰਾਉਣ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਵਧਦਾ ਜੋ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 21 ਅਧੀਨ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ:

45. ਇਹ ਵੀ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਜੰਤਰ ਮੰਤਰ ਰੋਡ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਲਾਊਡਸਪੀਕਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ, ਪਰ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਲੰਬਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਅਧਿਕਾਰ 'ਤੇ ਉਚਿਤ ਪਾਬੰਦੀ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 19(2) ਤੋਂ (6) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਜ 'ਤੇ ਉਚਿਤਤਾ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦੇਣ ਦਾ ਭਾਰ ਹੈ। ਇਹ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਰਾਮਲੀਲਾ ਮੈਦਾਨ ਘਟਨਾ7 ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

46. ਇਹ ਵੀ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ, ਮੋਏਫ ਅਤੇ ਸੀ.ਸੀ. ਦੁਆਰਾ, 11.02.2000 ਨੂੰ ਵਾਤਾਵਰਣ (ਸੁਰੱਖਿਆ) ਐਕਟ, 1986 ਅਧੀਨ ਨੋਇਜ਼ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ (ਨਿਯਮਨ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ) ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਦਯੋਗਿਕ, ਰਹਿਣ ਸਹਿਣ, ਵਪਾਰਕ ਅਤੇ ਚੁੱਪ ਖੇਤਰਾਂ ਨੂੰ ਨੋਇਜ਼ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ

ਸਰੋਤਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮਨ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਵਰਗੀਕ□ਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਲਾਊਡ ਸਪੀਕਰ, ਪਬਲਿਕ ਐਡਰੈਸ ਸਿਸਟਮ, ਨੋਇਜ਼ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸਿਸਟਮ, ਆਦਿ ਦੇ ਵਰਤੋਂ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਦੇ ਨਿਯਮ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਸਰੋਤ ਤੋਂ ਨੋਇਜ਼ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨੋਇਜ਼ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਮਾਨਕਾਂ ਲਈ ਵੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੇ ਵਿਸ਼ਵ ਸਿਹਤ ਸੰਗਠਨ ਅਤੇ ਏਆਈਆਈਐਮਐਸ ਹਸਪਤਾਲ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਭਿੰਨ ਅਧਿਐਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨੋਇਜ਼ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦੇ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਮੁਦਾਇਕ ਨੋਇਜ਼ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦੇ ਸਿਹਤ ਉੱਤੇ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਅਤੇ ਪਰਿਣਾਮਾਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ।

47. ਮਦਦ ਵੀ ਲਈ ਗਈ ਸੀ ਹੇਠ ਲਿਖਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਤੋਂ: ਨੋਇਜ਼ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ (IV), ਇਨ ਰੀ ਬਨਾਮ ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਤੇ ਧੁਨੀ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਦੀ ਫੋਰਮ; (2005) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 733 ਅਨਿਰੁਧ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਮਿਊਨਿਸਿਪਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਆਫ ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਹੋਰ; (2015) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 779 ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੀ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਜੀ ਚਾਵਲਾ ਅਤੇ ਡਾ. ਪੋਹੁਮਲ; 1959 ਸੁਪ (1) ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 904 ਰਾਬਿਨ ਮੁਖਰਜੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੀ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ; ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1985 ਕੈਲ 222 (ਵੀ) ਪੀ.ਏ. ਜੇਕਬ ਬਨਾਮ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸੁਪਰਿੰਟੈਂਡੈਂਟ, ਕੋਟਾਇਮ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ: ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1993 ਕੇਰਲਾ 1

48. ਅਸੀਂ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਉੱਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੋਈ ਮੁੱਦਾ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਬੇਸ਼ੱਕ, ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਹਵਾ ਦੇਣ ਲਈ ਅਤੇ ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਇਹ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁਣੀਆਂ ਜਾਣ, ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਵਕ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨਾ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 19(1)(ਕ) ਅਤੇ 19(1)(ਖ) ਅਧੀਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਅਨੁਚਛੇਦ 19(1)(ਕ) ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਕੀਮਤੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਭਾਵ, ਮੁਫ਼ਤ ਭਾਸ਼ਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਨੁਚਛੇਦ 19(1)(ਖ) ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਵਕ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਕੱਠੇ, ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਅਧਿਕਾਰ ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਵਕ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਹੋਰ ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਲਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਂ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਵਾਜਬ ਵਿਰੋਧ ਕਿਸੇ ਵੀ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹੈ। ਸਵਾਲ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਚੁੱਕਿਆ ਗਿਆ ਮੁੱਦਾ ਸਹੀ ਹੈ ਜਾਂ ਗਲਤ ਜਾਂ ਇਹ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ ਜਾਂ ਨਾਜਾਇਜ਼। ਮੌਲਿਕ ਪਹਿਲੂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਤੰਤਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਆਵਾਜ਼ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਿਰੋਧੀ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਇੱਕ ਖਾਸ ਕਾਰਨ ਜੋ, ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ, ਮਹੱਤਵਹੀਣ ਜਾਂ ਅਸੰਬੰਧਿਤ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਆਵਾਜ਼ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬਹਿਸ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਗਤੀ ਅਤੇ ਸਵੀਕਾਰਯਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਵਕ ਅਤੇ ਵਿਵਸਥਿਤ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧਾਂ ਦੇ ਕੀਮਤੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕੀਤਾ ਹੈ।

49. ਬਾਬੂਲਾਲ ਪਰਾਤੇ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ:

"ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦਾ ਜੁਲੂਸ ਕੱਢਣ ਜਾਂ ਜਨਤਕ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਅਨੁਚਛੇਦ 19(1)(ਖ) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਵਕ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕਿਤੇ ਵੀ ਜਾਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ।"

50. ਕਾਮੇਸ਼ਵਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਤੇ ਇਸ ਸਵਾਲ ਨਾਲ ਨਿਪਟ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਅਨੁਚਛੇਦ 19(1)(ਕ) ਅਤੇ (ਖ) ਅਧੀਨ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੈ ਅਤੇ ਕੀ ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਨੂੰ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਹਾਸਲ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

"ਇੱਕ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਇੱਕ ਇਕੱਠ ਦਾ ਰੂਪ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਵੀ ਇਰਾਦਾ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੰਚਾਰ ਇਰਾਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਸ ਗਰੁੱਪ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ ਹੈ ਜੋ ਇਕੱਠਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ ਤੇ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਕੁਝ ਰੂਪ ਅਨੁਚਛੇਦ 19(1)(ਕ) ਅਤੇ 19(1)(ਖ) ਦੁਆਰਾ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਆਜ਼ਾਦੀਆਂ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਬੇਕਾਰ ਹੈ ਕਿ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਸੁਭਾਵ ਦੇ ਕਾਰਨ ਇੱਕ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ

ਵੱਖ ਵੱਖ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ; ਇਹ ਸ਼ੋਰਸ਼ਾਰ ਅਤੇ ਬੇਤਰਤੀਬ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ ਇੱਕ ਭੀੜ ਦੁਆਰਾ ਪੱਥਰਬਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹਿੰਸਕ ਅਤੇ ਬੇਤਰਤੀਬ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ ਦਸਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 19(1)(ਕ) ਜਾਂ (ਖ) ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਇਹ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਵਕ ਅਤੇ ਵਿਵਸਥਿਤ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜਦੋਂ

51.ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਵਜੋਂ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਨੂੰ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਇਕੱਠ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ, ਹਿਮਤਲਾਲ ਕੇ. ਸ਼ਾਹ ਬਨਾਮ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਆਫ ਪੁਲਿਸ, ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ*SUPERSCRIPT, ਵਿੱਚ ਬੰਬਈ ਪੁਲਿਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਨਾਲ ਨਿਪਟਦਿਆਂ, ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨਿਯਮਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੜਕਾਂ ਜਾਂ ਹਾਈਵੇਅ 'ਤੇ ਜਨਤਕ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਜਾਂ ਖਲਲ ਤੋਂ ਬਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਜਨਤਕ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਸਾਰੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਜਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਖੇਤਰਾਂ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਲਈ ਬੰਦ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਅਨੁਚਛੇਦ 19(1)(ਅ) ਅਤੇ (ਬ) ਤੋਂ ਬਹਿਸ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

"33. ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਰਾਜ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਹਰ ਜਨਤਕ ਸੜਕ ਜਾਂ ਜਨਤਕ ਥਾਂ 'ਤੇ ਇਕੱਠ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਸੀਮਿਤ ਜਾਂ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਰਾਜ ਸਿਰਫ ਹਰ ਨਾਗਰਿਕ ਦੇ ਇਕੱਠ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਵਿੱਚ ਨਿਯਮ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਜਨਤਕ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਾਗੂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। xxx xxx xxx"

70.ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਖੇਤਰਾਂ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਜਨਤਕ ਮੀਟਿੰਗ ਸਾਡੀ ਕੌਮੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਪੂਰਵ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਖੇਤਰਾਂ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਛੋਟਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ਰਾਜ ਅਤੇ ਸਥਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਹਰ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਖੇਤਰ ਦਾ ਲਗਭਗ ਏਕਾਧਿਕਾਰ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਬਾਹਰੀ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਜੇ ਰਾਜ ਜਾਂ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਆਪਣੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੰਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਵਿਅਵਹਾਰਕ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਬਾਹਰੀ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰਨਾ ਅਸੰਭਵ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਸਲ ਸਮੱਸਿਆ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਵਿੱਚ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਾਰਕਾਂ ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ ਦੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਇਸ ਦੇ ਹੋਰ ਦਾਇਤਵਾਂ, ਜਨਤਕ ਇਕੱਠ ਦੇ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜਨਤਕ ਚਰਚਾ ਲਈ ਪਰਯਾਪਤ ਥਾਵਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਜਸਟਿਸ ਹੋਮਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਧਾਰਣਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਸ਼ਹਿਰ ਆਪਣੇ ਪਾਰਕਾਂ ਅਤੇ ਹਾਈਵੇਅ ਨੂੰ ਉਸੇ ਅਰਥ ਅਤੇ ਉਸੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਮਾਲਕ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇੱਕ ਨਿਜੀ ਮਾਲਕ ਆਪਣੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਜਾਂ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨਾਲ ਮਾਲਕ ਹੈ। ਇਹ ਜਨਤਕ ਸੜਕਾਂ ਅਤੇ ਪਾਰਕਾਂ ਦੇ ਸਮਰਪਣ ਦੀ ਅਵਧਾਰਣਾ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ। ਪਾਰਕ ਜਨਤਕ ਲਈ ਹਨ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਸੜਕਾਂ ਵੀ ਜਨਤਕ ਲਈ ਹਨ। ਇਹ ਬੇਸ਼ੱਕ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਜਾਂ ਸਥਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ ਆਪਣੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਨਿਯਮਿਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੜਕਾਂ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਪਾਰਕ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਮੌਜੂਦ ਹਨ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਸੜਕ 'ਤੇ ਬੇਰੋਕਟੋਕ ਬੋਲਣ ਅਤੇ ਇਕੱਠ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੁਆਰਾ ਬਢਾਈ ਗਈ ਸਮਾਜਿਕ ਰੁਚੀ ਨੂੰ ਉਹ ਸਮਾਜਿਕ ਰੁਚੀ ਨੂੰ ਛੱਡਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬੋਲਣ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਅਤੇ ਨਿਯਮਨ ਦੇਣ ਦੇਣ ਦੇਣ

"245. ਬੋਲਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ, ਇਕੱਠ ਹੋਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਧਰਨੇ ਲਾ ਕੇ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਵਕ ਅਗਿਤਾਸੀਆਂ ਦੀ ਕਰਨ ਦੀ ਕਸਰਤ ਇੱਕ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀਆਂ ਮੂਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਵਰਗੇ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਖਿਲਾਫ ਆਪਣੀ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਜਾਂ ਸਮਾਜਿਕ, ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮਹੱਤਵ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਉੱਤੇ ਆਪਣੀ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਅਤੇ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਹਨਾਂ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਕਸਰਤ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਰਾਜ ਦਾ ਇਹ ਪ੍ਰਚੁਰ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਬੋਲਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸਦੇ ਵਿਆਪਕ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਨਾ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਕਸਰਤ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਜਾਂ ਵਿਧਾਨਿਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਜਾਂ ਉਸ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਕੇ ਘੁੱਟਣ ਜਾਂ ਨਿਰਾਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਦੀ ਹੈ। ਰੋਕਥਾਮਕ ਕਦਮ ਅਸਲ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਧਮਕੀ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਜੋ ਜਨਤਕ ਵਿਵਸਥਾ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨੂੰ ਖਤਰੇ ਵਿੱਚ ਪਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਨਿਵੇਸ਼ਿਤ ਇਹ ਪ੍ਰਤਿਨਿਧਿਤਵ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਵਧਾਨੀ ਅਤੇ ਮਨਮਾਨੀਪਣ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਕੇ ਵਰਤਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਅੰਤ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਲਟਣਾ।"

53. ਇਸ ਤੋਂ ਅਗਲਾ, ਅਨੀਤਾ ਠਾਕੁਰ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮਾਨਿਆ ਕਿ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਵਕ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 19(1), (ਬੀ), ਅਤੇ (ਸੀ) ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਉਚਿਤ ਪਾਬੰਧੀਆਂ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵਿਰੋਧੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹਿੰਸਕ ਹੋ ਗਏ, ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਅਤਿਰਿਕਤ ਬਲ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ:

"12. ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਸਰਾਹਨਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਆਪਣੇ ਗਿਲੇ-ਸ਼ਿਕਵੇ ਹਵਾ ਦੇਣ ਲਈ ਅਤੇ ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੰਬੰਧਿਤ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁਣੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਵਕ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨਾ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 19(1)(ਏ), 19(1)(ਬੀ) ਅਤੇ 19(1)(ਸੀ) ਅਧੀਨ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਮੌਲਿਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਟ੍ਰੇਸ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਨੁਚਛੇਦ 19(1)(ਏ) ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਬੋਲਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਰਜ਼ੀਦਾਰ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਵਕ ਅਤੇ ਵਿਵਸਥਿਤ ਢੰਗ ਨਾਲ, ਅਪਮਾਨਜਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਨਾਅਰੇ ਲਗਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਅਨੁਚਛੇਦ 19(1)(ਬੀ) ਇਕੱਠ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਗਾਰੰਟੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਨਾਗਰਿਕ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਵਕ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਇਕੱਠ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਅਨੁਚਛੇਦ 19(1)(ਡੀ) ਅਧੀਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਘੁੰਮਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ, ਫਿਰ, ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਰਜ਼ੀਦਾਰ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਵਕ ਮਾਰਚ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। "ਇਕੱਠ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ" ਇੱਕ ਸੁੰਦਰ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਨਾਲ ਕੈਪਚਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ "ਨਮਕ ਸਤਿਆਗ੍ਰਹਿ" ਦੀ ਧਰਤੀ ਵਿੱਚ "ਇੱਕ ਨਿਹੱਥਾ, ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਵਕ ਵਿਰੋਧ ਜਲੂਸ", "ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ-ਤੱਕ ਮੌਤ" ਅਤੇ "ਕਰੋ ਜਾਂ ਮਰੋ" ਕੋਈ ਜੁਰਾਲ ਅਨਾਥੇਮਾ ਨਹੀਂ ਹੈ"। ਇਹ ਬਿਆਨ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਵੈਧ ਵਿਰੋਧ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਗ੍ਹਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਇੱਕ ਪਿਆਰਾ ਅਤੇ ਕੀਮਤੀ ਪਹਿਲੂ ਸਿੱਧੇ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਂ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਵਕ ਵਿਰੋਧ ਦੁਆਰਾ ਗਿਲੇ-ਸ਼ਿਕਵੇ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾ ਹੈ। ਸੰਗਠਿਤ, ਅਹਿੰਸਕ ਵਿਰੋਧ ਮਾਰਚ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੁੱਖ ਹਥਿਆਰ ਸਨ, ਅਤੇ ਹੁਣ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਵਕ ਵਿਰੋਧ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਵਜੋਂ ਮਾਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।"

13. ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਇਹ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਅਧਿਕਾਰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੰਪ੍ਰਭੁਤਾ ਅਤੇ ਅਖੰਡਤਾ, ਨਾਲ ਨਾਲ ਜਨਤਕ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਪਾਬੰਧੀਆਂ ਅਧੀਨ ਹਨ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ, ਰਾਜ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਕਸਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਖੇਤਰਾਂ ਅਤੇ ਰਸਤਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਐਲਾਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

15. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇੱਕ ਪਾਸੇ, ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਭਾਸ਼ਣ ਦਾ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ, ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਵਕ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਜਲੂਸਾਂ ਲਈ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਮੁਫਤ ਘੁੰਮਣ-ਫਿਰਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਗਾਰੰਟੀਡ ਹੈ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਉਚਿਤ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਗਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਆਈਪੀਸੀ ਅਤੇ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ, ਰਾਜ ਨੂੰ ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਵਿਧਾਨਕ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ

ਹਨ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕ ਇਕੱਠ, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ, ਧਰਨੇ ਜਾਂ ਮਾਰਚ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਵਕ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ "ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ" ਨਹੀਂ ਬਣਦੇ। ਇਸੇ ਸਮੇਂ, ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ, ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਤਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਪੈ ਸਕਦੇ.....

54. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਵਜੋਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਇੱਕ ਲੋਕਤੰਤਰ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੈ ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਸੂਚਿਤ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਦੀ ਭਾਗੀਦਾਰੀ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ। ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਇਸ ਲਈ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰਤਿਨਿਧੀ ਲੋਕਤੰਤਰ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਨਤਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਕਰਨ ਦੁਆਰਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਵਿਅਕਤੀ ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਅਸਹਿਮਤੀ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਖਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਰਾਜ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਤਾਕਤਵਰ ਇਕਾਈਆਂ ਤੋਂ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਭਾਰਤ ਵਰਗੇ ਜੀਵੰਤ ਲੋਕਤੰਤਰ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੈ ਪਰ ਭਾਰਤੀ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਹਾਸ਼ੀਏ 'ਤੇ ਪਏ ਅਤੇ ਘੱਟ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਵ ਅਲਪਸੰਖਿਆਕਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਹੋਰ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੈ।

55. ਇਸੇ ਸਮੇਂ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 19(1)(ਕ) ਅਤੇ 19(1)(ਖ) ਅਧੀਨ ਉਪਰੋਕਤ ਅਧਿਕਾਰ ਬੇਲਗਾਮ ਅਤੇ ਅਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਅਨੁਚਛੇਦ 19(2) ਤੋਂ (6) ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਉਚਿਤ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਅਨੁਚਛੇਦ 19(2) ਅਤੇ (3), ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ:

"(2) ਧਾਰਾ (ਕ) ਦੇ ਉਪ ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ, ਜਾਂ ਰਾਜ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਤੋਂ ਰੋਕੇਗਾ ਨਹੀਂ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕੇਗਾ ਨਹੀਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੇ ਕਾਨੂੰਨ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੰਪ੍ਰਭੁਤਾ ਅਤੇ ਅਖੰਡਤਾ, ਰਾਜ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ, ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਰਾਜਾਂ ਨਾਲ ਮਿੱਤਰਤਾਪੂਰਣ ਸੰਬੰਧ, ਜਨਤਕ ਵਿਵਸਥਾ, ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਮਰਿਆਦਾ ਜਾਂ ਨੈਤਿਕਤਾ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਅਵਮਾਨਨਾ, ਮਾਣਹਾਨੀ ਜਾਂ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਕਾਨੂੰਨ ਲਗਾਉਣ 'ਤੇ ਉਚਿਤ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਗਾਉਂਦਾ ਹੈ।

(3) ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਧਾਰਾ ਦੇ ਉਪ-ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਾਰਵਭੌਮਤਾ ਅਤੇ ਅਖੰਡਤਾ ਜਾਂ ਜਨ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਉਚਿਤ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਗਾਉਣ ਜਾਂ ਰਾਜ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ, ਜੋ ਕਿ ਉਕਤ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਅਭਿਆਸ 'ਤੇ ਉਚਿਤ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਹੈ।

ਉਪਰੋਕਤ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ (ਅ) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਭਾਸ਼ਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਵਿੱਚ ਬਿਨਾਂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਵਕ ਇਕੱਠ ਹੋਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਾਰਵਭੌਮਤਾ ਅਤੇ ਅਖੰਡਤਾ ਜਾਂ ਜਨ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਵਿੱਚ ਲਗਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਸਾਰੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

57.ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿੱਚ, ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਜਾਂਚਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਜੰਤਰ ਮੰਤਰ ਰੋਡ 'ਤੇ ਮੁਜ਼ਾਹਰਿਆਂ ਆਦਿ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨਾਹੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇਹ 'ਜਨ ਵਿਵਸਥਾ' ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਪਾਬੰਦੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਇੱਕ ਸੰਬੰਧਿਤ ਅਤੇ ਆਪਸੀ ਮੁੱਦਾ ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਭਾਵ, ਕੀ ਜੰਤਰ ਮੰਤਰ 'ਤੇ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਆਦਿ ਦੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 21 ਅਧੀਨ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਜਵਾਬ ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮੁੱਦਾ ਉਠਾਏਗਾ, ਭਾਵ, ਦੋ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਸੰਤੁਲਨ। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 19(1)(ਅ) ਅਤੇ 19(1)(ਬੀ) ਅਧੀਨ ਅਤੇ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਅਨੁਚਛੇਦ 21 ਅਧੀਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਅਧਿਕਾਰ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਹਨ।

58.ਉਪਰੋਕਤ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਪ੍ਰਾਸੰਗਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕੁਝ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਦੋ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਟਕਰਾਅ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਥਿਤੀ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਆਪਸੀ ਟਕਰਾਅ, ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਟਕਰਾਅ ਅਤੇ, ਕੁਝ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਇੱਕ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਦੂਜੇ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਜਾਂਚਣਾ ਪੈਂਦਾ

ਹੈ ਕਿ ਵੱਡੇ ਜਨਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਕਿੱਥੇ ਹੈ ਜਦੋਂ ਦੋ ਟਕਰਾਉਣ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਸੰਤੁਲਨ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪਰਮੁੱਖ ਸਮੂਹਿਕ ਹਿੱਤ ਹੈ ਜੋ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਛਾਇਆ ਰਹੇਗਾ।

59. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਸੁਬਰਮਣੀਅਨ ਸਵਾਮੀ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ, ਕਾਨੂੰਨ ਮੰਤਰਾਲਾ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਅਗਲੀ ਚਰਚਾ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਦੁਹਰਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ:

"ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਸੰਤੁਲਨ"

136. ਜੋ ਕੁਝ ਅਸੀਂ ਇੱਥੇ ਉਠਾਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ, ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਸੰਤੁਲਨ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਯਾਚੀਕਾਕਰਤਾਓਂ ਦੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਕਿ ਅਨੁਚਛੇਦ 19(1)(a) ਅਧੀਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ ਨਾਲੋਂ, ਜੋ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 21 ਦਾ ਇੱਕ ਪਹਿਲੂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਵੱਖਰੇ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬੋਲਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੈਸ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਨੂੰ ਉੱਚ ਦਰਜਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ ਰੱਖਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਇਸ ਅਧਿਕਾਰ ਅਗੇ ਝੁਕਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਾਕਲ ਪੇਪਰਸ (ਪੀ) ਲਿਮਿਟੇਡ ਤੋਂ ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਣ ਸਾਨੂੰ ਸੁਝਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ: (ਏ.ਆਈ.ਆਰ. ਪੰ. 313-14, ਪੈਰਾ 36)

"36. ... ਬੋਲਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਰਾਜ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ, ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਰਾਜ ਨਾਲ ਦੋਸਤਾਨਾ ਸੰਬੰਧ, ਜਨ ਵਿਵਸਥਾ, ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਮਰਿਆਦਾ ਜਾਂ ਨੈਤਿਕਤਾ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਅਵਮਾਨਨਾ, ਮਾਣਹਾਨੀ ਜਾਂ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਸੀਮਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ, ਵਪਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਵਾਂਗ, ਆਮ ਜਨਤਾ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਘਟਾਈ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਜੇਕਰ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕਾਨੂੰਨ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀਆਂ ਪਾਬੰਧੀਆਂ ਅਨੁਚਛੇਦ (3) ਤੋਂ (6) ਅਧੀਨ ਉਚਿਤ ਹਨ, ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ, ਅਨੁਚਛੇਦ 19 ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਆਜ਼ਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ ਤੇ ਗਿਣਾਉਣਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਹਨਾਂ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋ ਸਕਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪਾਬੰਧੀਆਂ ਦੀ ਸੀਮਾ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਹਰ ਇੱਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਇੱਕੱਠੇ ਅਤੇ ਅਨੁਚਛੇਦ (1) ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਤੋਂ ਉੱਚਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਅਨੁਚਛੇਦ ਦਾ ਸਪਸ਼ਟ ਅਰਥ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਹ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਇੱਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ ਤੇ ਸੀਮਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਸਕਦਾ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਦੂਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਬਿਹਤਰ ਆਨੰਦ ਲਈ ਹੋਵੇ।"

137. ਇਸ ਉਦਾਹਰਣ ਉੱਤੇ ਸਾਡੀ ਗਹਿਰੀ ਚਿੰਤਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਨਤੀਜੇ ਉੱਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਉਦਾਹਰਣ ਯਾਚੀਕਾਕਰਤਾਓਂ ਲਈ ਕੋਈ ਮਦਦ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਥੇ ਮੁੱਦਾ ਵੱਖਰੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ, ਇੱਕ ਅਨੁਚਛੇਦ 19(1)(a) ਅਧੀਨ ਅਤੇ ਦੂਜਾ, ਅਨੁਚਛੇਦ 21 ਅਧੀਨ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਅਤੇ ਸੰਤੁਲਨ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇੱਕ ਨਾਲ ਦੂਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਸੰਤੁਲਨ ਅਤੇ ਕਾਉਂਟਰਵੇਟਿੰਗ ਦੀ ਅਵਧਾਰਨਾ ਹੈ। ਇਹ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਚਾਰਿਆ ਮਹਾਰਾਜਸ਼੍ਰੀ ਨਰੇਂਦਰ ਪ੍ਰਸਾਦਜੀਤ ਆਨੰਦਪ੍ਰਸਾਦਜੀਤ ਮਹਾਰਾਜ ਬਨਾਮ ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਇਕੱਲਾ ਵਾਟਰਟਾਈਟ ਕੰਪਾਰਟਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਅਸਤਿਤਵ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ। ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਇੱਕ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਕਸਰਤ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਭਲਾਈ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਉਚਿਤ ਅਤੇ ਵੈਧ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਕਸਰਤ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਵੱਖਰੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਸੰਤੁਲਨ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ। ਡੀ.ਟੀ.ਸੀ. ਬਨਾਮ ਮਜ਼ਦੂਰ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਲੇਖ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੰਗ

"96. … ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਅਨੁਚਛੇਦ 29(2) ਅਤੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 30(1) ਵਿਚਕਾਰ ਮਧਿਆਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਚਛੇਦਾਂ ਦੇ ਅਕਸ਼ਰ ਅਤੇ ਭਾਵਨਾ ਵਿਚਕਾਰ, ਭੂਤਕਾਲ ਦੀਆਂ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਅਤੇ ਵਰਤਮਾਨ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਵਿਚਕਾਰ, ਸਮਾਜ ਦੀ ਸਥਿਰਤਾ ਲਈ ਲੋੜ ਅਤੇ ਬਦਲਾਅ ਲਈ ਇਸਦੀ ਲੋੜ ਵਿਚਕਾਰ."

60. ਆਸ਼ਾ ਰੰਜਨ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਵਿੱਚ, ਦੋ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਸੰਤੁਲਨ ਲਈ ਵੱਡੇ ਜਨਹਿੱਤ ਦੀ ਇਸ

ਪਰੀਖਿਆ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ:

"57. ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 21 ਅਧੀਨ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਸਬੰਧੀ ਟਕਰਾਅ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਸੰਤੁਲਨ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਜੋ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਉਹ ਵੱਡੇ ਜਨਹਿੱਤ ਦੀ ਪਰੀਖਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਿ ਇਹ, ਕੁਝ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਅੱਜ ਦੀ ਜਨਤਕ ਨੈਤਿਕਤਾ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਏਗਾ। ਇਸਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੁੱਟਣ ਲਈ, "ਵੱਡੇ ਸਮੁਦਾਇਕ ਹਿੱਤ" ਜਾਂ "ਵੱਡੇ ਜਨਹਿੱਤ"।" ਇੱਕ ਸਾਂਝੀ ਜਾਂ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਵਸਥਾ" ਉਹ ਸਿਧਾਂਤ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਇੱਕ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਪਛਾਣਣ ਅਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ।

58. ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਰੈਵ. ਸਟੇਨਿਸਲਾਸ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਐਲਾਨ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆਤਮਕ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਕਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚ ਦੋ ਸੈੱਟ ਦੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਨਾਲ ਨਿਪਟ ਰਹੀ ਸੀ, ਇੱਕ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਸਬੰਧਤ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਧਰਮ ਸਵਤੰਤਰਤਾ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1968 ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਉੜੀਸਾ ਧਰਮ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਐਕਟ, 1967 ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ। ਦੋਵੇਂ ਐਕਟ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਹ ਜਬਰੀ ਧਰਮ ਪਰਿਵਰਤਨ ਅਤੇ ਉਸ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਬੰਧ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਨ, ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਸਨ। ਵੱਡੀ ਬੈਂਚ ਨੇ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਮਾਮਲੇ ਤੋਂ ਤੱਥ ਬਿਆਨ ਕੀਤੇ ਜੋ ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚੇ। ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਧਾਰਾਵਾਂ 3, 4 ਅਤੇ 5 ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਦਲੀਲ ਦਾ ਕੋਈ ਔਚਿਤਯ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 25(1) ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਧਾਰਾਵਾਂ "ਸਾਰੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਲਈ ਧਾਰਮਿਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜਬਰ, ਧੋਖਾਧੜੀ ਅਤੇ ਲਾਲਚ ਦੁਆਰਾ ਧਰਮ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਕਰਕੇ।" ਉੜੀਸਾ ਐਕਟ ਨੂੰ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੁੱਛੇ: (ਰੈ: ਸਟੇਨਿਸਲਾਸ ਮਾਮਲਾ, ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਪੰਨਾ 681, ਪੈਰਾ 14)

"14. ... (1) ਕੀ ਦੋ ਐਕਟ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 25(1) ਅਧੀਨ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ (2) ਕੀ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਸੀ?"

59. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਪ੍ਰਚਾਰਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਰਤਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 25(1) ਦੁਆਰਾ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਹੈ। ਉਕਤ ਦਲੀਲ ਨਾਲ ਨਿਪਟਦੇ ਹੋਏ ਵੱਡੀ ਬੈਂਚ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ: (ਰੈ: ਸਟੇਨਿਸਲਾਸ ਮਾਮਲਾ, ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਪੰਨਾ 682, ਪੈਰਾ 20)

"20. ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਨੁਚਛੇਦ 25(1) ਵਿੱਚ "ਪ੍ਰਚਾਰਿਤ" ਸ਼ਬਦ ਇਸੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਜੋ ਕੁਝ ਲੇਖ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਰਤਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਫੈਲਾਉਣ ਜਾਂ ਪ੍ਰਸਾਰਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਨੁਚਛੇਦ 25(1) "ਹਰੇਕ ਨਾਗਰਿਕ ਲਈ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ" ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਸਿਰਫ ਇਕ ਖਾਸ ਧਰਮ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰੀਆਂ ਨੂੰ, ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਰਤਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਰਤਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਫੈਲਾਉਣ ਜਾਂ ਪ੍ਰਸਾਰਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਾਰੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਇਕੋ ਜਿਹੀ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ "ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ" ਉੱਤੇ ਅਸਰ ਪਾਵੇਗਾ।"

ਅਤੇ ਮੁੜ: (ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਪੰਨਾ 682, ਪੈਰਾ 21)

“21....ਇਹ ਸਮਝਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਧਰਮ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਜੋ ਕਿ ਲੇਖ ਵਿੱਚ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੈ, ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਧਰਮ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਗਾਰੰਟੀਡ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਸਾਰੇ ਧਰਮਾਂ ਨੂੰ ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਕਵਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਠੀਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮਾਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਅਮਲ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇ ਜੋ ਹੋਰ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮਿਲੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਜੋ ਆਜ਼ਾਦੀ ਇੱਕ ਲਈ ਹੈ, ਉਹ ਦੂਜੇ ਲਈ ਵੀ ਬਰਾਬਰ ਦੀ

ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਕਿਸੇ ਦੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।"

60. ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲਾ ਵਿੱਚ ਰੈਵ. ਸਟੈਨਿਸਲਾਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਆਜ਼ਾਦੀ ਇੱਕ ਲਈ ਹੈ ਉਹ ਵੀ ਦੂਜੇ ਲਈ ਬਰਾਬਰ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਜਦੋਂ ਇਹ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਲੇਖ 25(1) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਰਮ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਹੋਰ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਸਾਰੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਗਾਰੰਟੀਡ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਇਸਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਕੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦਾ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਹੋਰ ਦੇ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਇਸ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨੇ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ "ਅੰਦਰੂਨੀ ਟਕਰਾਅ" 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।

61. ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇ, ਹਾਲਾਤ ਉਭਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸੰਤੁਲਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਦੋ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਜਾਂ ਅੰਤਰ-ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸੰਤੁਲਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਿਧਾਂਤ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਇੱਕੋ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਟਕਰਾਅ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਹਨ। ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਕਹਿਣ ਲਈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲੇਖ 21 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਨਿਆਂਕਾਰੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪੀੜਤ ਜੋ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ "ਯਦਾਪੀ ਸਿੱਧਮ, ਲੋਕ ਵਿਰੁੱਧਮ ਨ ਆਦਰਣੀਯਮ, ਨ ਆਚਰਣੀਯਮ" ਉਪਰੋਕਤ ਕਹਾਵਤ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖਤਾ 'ਤੇ ਜੋਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਹਿੱਤਾਂ 'ਤੇ ਇਸਦੀ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕਤਾ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵਿੱਚ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਪਰ ਇਸਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਦਾ ਮਕਸਦ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਇਸਨੂੰ ਉਚਿਤ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਧਾਰਣਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਪ੍ਰਮੁੱਖਤਾ ਦੇ ਸਿਦਾਂਤ ਨੂੰ ਅਪਣਾਇਆ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਇੱਕ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਤਮ ਹੋਣਾ ਸੰਤੁਲਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਸੰਤੁਲਨ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਨਿਆਂਇਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਪਾਹਜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਘਟਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਨਿਆਂਇਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸੇ ਸਮੇਂ, ਪੀੜਤਾਂ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿਆਂਇਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਯਕੀਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂਇਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸਮੂਹਿਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂਇਕ ਵਿਤਰਣ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ ਜਮਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਲੰਗਰਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

61.ਬੇਸ਼ੱਕ, ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਵਕ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਮੁਜਾਹਰਿਆਂ ਆਦਿ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਇੱਕ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਜੋ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 19(1)(ਅ) ਅਤੇ 19(1)(ਬੀ) ਅਧੀਨ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਹੈ। ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਸ ਨਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਖਲਲ ਆਦਿ ਨੂੰ ਜੈਂਤਰ ਮੰਤਰ ਰੋਡ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵੱਡੀ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਵਧੀਆ ਮਾਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਪਾਬੰਦੀ ਹੈ। ਇੱਥੇ, ਅਸੀਂ ਐਨ.ਜੀ.ਟੀ. ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਵਿਸਥਾਰਤ ਤਰਕ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ ਕਿ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਹ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਅਸੁਵਿਧਾ ਅਤੇ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਪਹੁੰਚਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਸਮੇਂ, ਇਹ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਜੈਂਤਰ ਮੰਤਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਚਿੰਨ੍ਹਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਆਸ਼ਾ ਰੰਜਨ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਿਧਾਂਤ ਅਨੁਸਾਰ, ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੁੱਖਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਦੂਜੇ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਤਮ ਹੋਣਾ ਸੰਤੁਲਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੰਤੁਲਨ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਇੱਕ ਵਰਗ ਦੇ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਘਟਾਉਣਾ ਤਾਂ ਜੋ ਦੂਜੇ ਵਰਗ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਵੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰਹੇ।

62.ਅਸੀਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜੈਂਤਰ ਮੰਤਰ 'ਤੇ ਜੁਲੂਸਾਂ, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਅਗਿਤਾਸਿਆਂ ਆਦਿ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਦੁੱਖਦਾਈ ਹਾਲਾਤ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕੇ। ਜੇਕਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਧਰਨੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ

ਆਪਣੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਹੋਣ, ਤਾਂ ਇਹ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤੁਲਿਤ ਕਰਦਾ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਧਰਨੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਲਗਭਗ ਪੂਰੀ ਜੈਂਤਰ ਮੰਤਰ ਰੋਡ 'ਤੇ, ਦੋਵੇਂ ਪਾਸਿਓਂ, ਅਤੇ ਯਹਾਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸੜਕ ਦੀ ਚੌੜਾਈ ਵਿੱਚ ਵੀ ਫੈਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਬਜਾਏ, ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇੱਕ ਖਾਸ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਚਿੰਨ੍ਹਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਘਰਾਂ ਆਦਿ ਤੋਂ ਕਾਫੀ ਦੂਰ ਤਾਂ ਜੋ ਸੜਕਾਂ ਅਤੇ ਰਸਤਿਆਂ ਦਾ ਅਣਗਹਿਲਾ ਰੁਕਾਵਟ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਨਾਅਰੇਬਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਭਾਵੇਂ ਰਾਤ ਦੇ ਅਜੀਬ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਵੀ, ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਲਾਊਡਸਪੀਕਰਾਂ ਆਦਿ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ। ਅਧਿਕਾਰੀ ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਨਾਅਰੇ ਸ਼ੋਰ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦੇ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹਨ ਅਤੇ ਰਾਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਜਾਂ ਸਵੇਰੇ ਦੇ ਸਮੇਂ ਕੋਈ ਚੀਕਾਂ ਜਾਂ ਨਾਅਰੇਬਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਫਿਰ, ਅਜਿਹੇ ਧਰਨੇ, ਅਗਿਤਾਸਿਆਂ ਅਤੇ ਜੁਲੂਸਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਖਾਸ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਮਨਾਹੀ

63. ਐਨ.ਜੀ.ਟੀ. ਅੱਗੇ, ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਅਪਣਾਈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਲਾਕਾ ਅਜਿਹੀਆਂ ਮਕਸਦਾਂ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ। ਐਨ.ਜੀ.ਟੀ. ਅੱਗੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਈ ਗਈ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਵਿਰੋਧੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ, ਐਨ.ਜੀ.ਟੀ. ਨੇ ਜ਼ਮੀਨੀ ਹਕੀਕਤਾਂ ਅਤੇ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਕਾਰਨ ਸਾਹਮਣੀ ਪਾਈ ਗਈ ਦੁਖਦਾਈ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਐਨ.ਜੀ.ਟੀ. ਦਾ ਇਹ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਦਾਗ ਦੇ ਹੈ, ਅਸੀਂ, ਫਿਰ ਵੀ, ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਹੱਲ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਸਰਾਸਰ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਦੇ ਬਜਾਏ, ਐਨ.ਜੀ.ਟੀ. ਨੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਉਪਾਯ ਅਪਣਾਉਣ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਸਾਨੂੰ ਉੱਪਰ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਹਨ) ਤਾਂ ਜੋ ਸਮਾਜ ਦੇ ਦੋਨੋਂ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਸੰਤੁਲਨ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ।

64.ਇਸ ਮੋੜ 'ਤੇ, ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਦੋ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਸੰਤੁਲਨ ਦੇ ਪਹਲੂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਸਾਨੂੰ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਧਿਆਨ 'ਚ ਰੱਖਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਪਹਿਲੇ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਜੋ ਗੱਲ ਨੋਟ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਰਾਮਲੀਲਾ ਮੈਦਾਨ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਆਦਿ ਲਈ ਮੁਕੱਰਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਉਹ ਥਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਪਲਬਧ ਹੈ। ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਅਤੇ ਅਪੀਲ 'ਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਉਠਾਈ ਗਈ ਇੱਕ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਰਾਮਲੀਲਾ ਮੈਦਾਨ ਉਸ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਹੈ ਜਿੱਥੇ 'ਸੱਤਾ' ਦਾ ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਹੈ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਰਾਮਲੀਲਾ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦੂਰ ਥਾਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਮੁਜਾਹਰਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਾਂ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਅਸਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਨਾਅਰੇ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਮਕਸਦ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਇਹ ਮਤਲਬ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਵੀ ਧਿਆਨ 'ਚ ਰੱਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਤਕਨੀਕੀ ਯੁੱਗ 'ਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਾਂ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਕਈ ਮਾਧਿਅਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਹੀ ਜਗ੍ਹਾਵਾਂ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਲੈਕਟ੍ਰੋਨਿਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿੰਟ ਮੀਡੀਆ ਇੱਕ ਮੁੱਖ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਫਿਰ, ਸਾਡੇ ਕੋਲ 'ਵਟਸਐਪ', 'ਟਵਿੱਟਰ', 'ਇੰਸਟਾਗ੍ਰਾਮ' ਆਦਿ ਵਰਗੇ ਕਈ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਹਨ ਜੋ ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਫੈਲਾਉਣ 'ਚ ਕੋਈ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੇ। ਦੂਜੇ, ਕੁਝ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਮੁਜਾਹਰੇ ਕਰਨਾ ਇੱਕ ਸਵੀਕਾਰਿਤ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਇਸੇ ਸਮੇਂ, ਕੋਈ ਵੀ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਇੱਕ ਖਾਸ ਖੇਤਰ 'ਚ ਹੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਜਨਹਿਤ 'ਚ ਨਿਯਮਿਤ ਕਰਦਿਆਂ, ਖਾਸ ਖੇਤਰਾਂ ਨੂੰ ਮੁਕੱਰਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਮਲੀਲਾ ਮੈਦਾਨ ਇਸ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਫਿਰ, ਇਹ ਥਾਂ ਪੁਰਾਣੀ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਭੀੜ-ਭੜੱਕਾ ਵਾਲਾ ਖੇਤਰ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਇਸ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਮਕਸਦਾਂ ਲਈ ਵਰਤਣ ਦੀ ਗੱਲ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਦੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਕੋਈ ਹੋਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਚੂੰਕਿ, ਜੰਤਰ ਮੰਤਰ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਇਸਤੇਮਾਲ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਸੰਤੁਲਨ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਇਸ ਖੇਤਰ ਦੇ ਇੱਕ ਸੀਮਿਤ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਜਨਤਕ ਮੀਟਿੰਗਾਂ, ਜਲੂਸਾਂ ਆਦਿ ਲਈ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਕੇ, ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਛੋਟੇ ਗਰੁੱਪਾਂ ਲਈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਿ ਜਨਤਰ ਮੰਤਰ ਰੋਡ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲਿਆਂ ਜਾਂ ਉੱਥੇ ਸਥਿਤ ਦਫਤਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਜਾਂ ਅਸੁਵਿਧਾ ਨਾ ਹੋਵੇ।

65.ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ 'ਚ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਅਸੀਂ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ, ਹੋਰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੇ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰੇ ਨਾਲ, ਅਜਿਹੇ ਮਕਸਦਾਂ ਲਈ ਖੇਤਰ ਦੇ ਸੀਮਿਤ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਇੱਕ ਉਚਿਤ ਤੰਤਰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਆਦਿ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਯਮਿਤ ਕੀਤਾ

ਜਾਵੇ ਕਿ ਇਹ ਜਨਤਰ ਮੰਤਰ ਰੋਡ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲਿਆਂ ਜਾਂ ਉੱਥੇ ਸਥਿਤ ਦਫਤਰਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਜਾਂ ਅਸੁਵਿਧਾ ਨਾ ਦੇਣ। ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਕਰਨ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ (ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰਤਿਨਿਧਿ ਅਧਿਕਾਰ) ਤੋਂ ਲੋੜੀਂਦੀ ਪੂਰਵ ਅਨੁਮਤੀ ਲੈਣ ਲਈ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦਿਆਂ ਪੈਰਾਮੀਟਰ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂ

66. ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰਬਰ 1153 ਦੇ 2017 ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੋਟ ਕਲੱਬ ਦਾ ਖੇਤਰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਆਦਿ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਹੋਵੇ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਦਿਖਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਜੋ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲੇਖ 19(1)(ਅ) ਅਤੇ 19(1)(ਬ) ਅਧੀਨ ਹੈ। ਇਸੇ ਸਮੇਂ, ਇਹ ਵੀ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ 'ਤੇ ਵੱਡੇ ਜਨਹਿਤ ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਉੱਤਰਦਾਤਾਓਂ ਨੇ ਬਰਾਬਰ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਇਸ ਖੇਤਰ ਦੀ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸੰਸਦ ਭਵਨ, ਉੱਤਰੀ ਅਤੇ ਦੱਖਣੀ ਬਲਾਕਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰੀ ਦਫਤਰਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਮੁਖੀਆਂ ਦੇ ਅਕਸਰ ਦੌਰੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਕ ਹਨ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸਹੀ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਥਾਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਆਯੋਜਨ ਲਈ ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਹੋਰ, ਗੁਪਤ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਵਿੱਚ ਖੁਲਾਸਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਜੇ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਗੰਭੀਰ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਵੀ ਸਹੀ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 'ਸਪਸ਼ਟ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਖਤਰੇ ਦਾ ਟੈਸਟ' ਅਪਣਾਇਆ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਯੂ.ਐਸ. ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ ਇਹ 'ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਉਲੰਘਣ ਦਾ ਖਦਸ਼ਾ ਟੈਸਟ' ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ/ਧਰਨਾ ਨੂੰ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਜਦੋਂ ਸੈਕਸ਼ਨ 144 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਗਲਤੀ ਲੱਭਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਇਹ ਆਦੇਸ਼ ਆਪਣੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਨਾਲ ਸੰਕ੍ਰਮਿਤ ਪ੍ਰਤੀਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਜਨਤਕ ਮੀਟਿੰਗਾਂ, ਪੰਜ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਇਕੱਠ, ਜਲੂਸਾਂ, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ, ਧਰਨਿਆਂ ਆਦਿ ਨੂੰ 'ਲਿਖਤੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ' ਮਨਾਹੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਹੋਰ, ਅਜਿਹੇ ਆਦੇਸ਼ ਗੁਪਤ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ 'ਬੇਰੋਕਟੋਕ ਜਨਤਕ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਦਾ ਆਯੋਜਨ', ਜਲੂਸਾਂ, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਆਦਿ ਨੂੰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਆਵਾਜਾਈ ਨੂੰ ਰੁਕਾਵਟ, ਮਨੁੱਖੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਖਤਰਾ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਵਿਘਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਸਕਦੇ ਹਨ।

67. ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸੁਰ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਦੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ: (ਅ) ਜਨਤਕ ਮੀਟਿੰਗਾਂ, ਜਲੂਸਾਂ ਆਦਿ ਦਾ 'ਬੇਰੋਕਟੋਕ' ਆਯੋਜਨ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ; ਅਤੇ

(b) ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਆਦੇਸ਼ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਜਨਤਕ ਮੀਟਿੰਗਾਂ, ਜਲੂਸਾਂ, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ, ਆਦਿ ਨੂੰ 'ਲਿਖਤੀ ਆਗਿਆ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ' ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

68. ਇਹਨਾਂ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਨਤਕ ਮੀਟਿੰਗਾਂ, ਜਲੂਸਾਂ, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ, ਆਦਿ ਨੂੰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਕੋਈ ਸੰਪੂਰਣ ਮਨਾਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਸੀਮਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਰੁੱਪ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਜਲੂਸਾਂ ਅਤੇ ਧਰਨਿਆਂ ਨੂੰ ਕੱਢਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਉਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਲਿਖਤੀ ਆਗਿਆ ਲੈਣੀ ਪਵੇਗੀ। ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਜਾਂਚਣਾ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ, ਜਨਤਕ ਮੀਟਿੰਗ ਆਦਿ ਨੂੰ ਆਗਿਆ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਦੇ ਸੰਭਾਵਿਤ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਭਾਵ, ਕੀ ਇਹ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਨੂੰ ਰੁਕਾਵਟ ਪਾਵੇਗਾ ਜਾਂ ਮਨੁੱਖੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਖਤਰਾ ਪਾਵੇਗਾ ਜਾਂ ਜਨਤਕ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨੂੰ ਖਲਲ ਪਾਵੇਗਾ ਆਦਿ। ਜੇ ਬੇਨਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਜੋ ਕਿ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 144 ਅਧੀਨ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਅਸਲ ਜ਼ਮੀਨੀ ਹਕੀਕਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

69. ਬੇਸ਼ੱਕ, ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 144 ਅਧੀਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਆਦੇਸ਼ ਸੱਠ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਅਵਧੀ ਲਈ ਵੈਧ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਉਸ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸੀਮਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਠੀਕ ਪਹਿਲਾਂ, ਇੱਕ ਹੋਰ ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਲਗਾਤਾਰ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਸਥਾਈਤਾ ਦੀ ਇੱਕ ਸਥਿਤੀ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਚੂੰਕਿ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਬਦਲਾਅ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਖੇਤਰ ਦੀ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼/ਵਿਲੱਖਣ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਮਾਨ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਦੁਹਰਾਈ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਅਸੀਂ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਦੇ ਹਾਂ, ਇਹ ਕੇਵਲ ਇਹ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਜਨਤਕ ਮੀਟਿੰਗਾਂ, ਜਲੂਸਾਂ, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ, ਆਦਿ ਦਾ 'ਅਸੀਮਿਤ' ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਿਯਮਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਸਥਿਤੀ 'ਨਿਯਮਨ' ਦੀ ਬਜਾਏ ਇਹਨਾਂ ਜਨਤਕ ਮੀਟਿੰਗਾਂ, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ, ਧਰਨਿਆਂ, ਆਦਿ ਨੂੰ ਮੁੱਕਮਲ ਤੌਰ 'ਤੇ 'ਬੈਨ' ਕਰਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ।

70. ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਿੱਚ, ਇੱਥੇ ਵੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਆਫ ਪੁਲਿਸ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰਤ ਜਵਾਬਦੇਹ ਉਚਿਤ ਫਰੇਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਜਿਹੇ ਵਿਰੋਧ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਆਦਿ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਲਈ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਪਰੋਕਤ, ਧਾਰਾ 144 ਅਧੀਨ ਜਾਰੀ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਹੈ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਆਦਿ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ 'ਬਿਨਾਂ ਇਜਾਜ਼ਤ', ਜਿਸਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉੱਥੇ, ਇਸ ਲਈ, ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਸਹੀ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜੋ ਕਿ ਅਨੁਮਤੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਪੈਰਾਮੀਟਰਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਬੋਟ ਕਲੱਬ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪ੍ਰਤੀਬੰਧਿਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੀਮਤ ਵਰਤੋਂ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਰਾਮਲੀਲਾ ਮੈਦਾਨ ਉਪਲਬਧ ਹੈ ਅਤੇ ਜੰਤਰ ਮੰਤਰ ਰੋਡ ਇੱਕ ਨਿਯਮਿਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ, ਇੱਕ ਜੋੜੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਉਪਲਬਧ ਹੋਵੇਗੀ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਲਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਜਿਹੇ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਕਰਨਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ, ਸੰਸਦ ਤੋਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਦੂਰੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਹਾਊਸ, ਉੱਤਰੀ ਅਤੇ ਦੱਖਣੀ ਬਲਾਕ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ, ਪਤਵੰਤਿਆਂ ਦੇ ਨਿਵਾਸ ਸਥਾਨ ਆਦਿ ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ; ਥੋਪਣਾ ਕੁਝ ਰੂਟਾਂ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਜਿੱਥੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ, ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ, ਜੱਜ ਆਦਿ ਲੰਘਦੇ ਹਨ; ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਿਹਾ ਜਦੋਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਪਤਵੰਤੇ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਥਾਨ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਲੰਘਦੇ ਹਨ ਖਾਸ ਰਸਤਾ; ਹਥਿਆਰਾਂ, ਲਾਠੀਆਂ, ਬਰਛਿਆਂ, ਤਲਵਾਰਾਂ ਆਦਿ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾਣਾ; ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜਾਨਵਰ ਜਾਂ ਪਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਿਹਾ ਟੈਂਟ ਜਾਂ ਰਾਤ ਭਰ ਰਹਿਣਾ; ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਸਮਾਂ ਸੀਮਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ; ਅਤੇ ਪੀਕ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਦੌਰਾਨ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਆਦਿ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਗਾਉਣਾ ਘੰਟੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ, ਅਧਿਕਾਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਲੂਸਾਂ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਜੋ ਆਪਣੇ ਸੁਭਾਅ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਹਨ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਸਕੂਲੀ ਬੱਚੇ ਕਿਸੇ ਸਮਾਜਿਕ ਕਾਰਨ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਜਲੂਸ ਕੱਢ ਰਹੇ ਹਨ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਸਮਾਜਿਕ ਬੁਰਾਈ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪਸੰਦ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਦੁਆਰਾ ਮੋਮਬੱਤੀ ਮਾਰਚ ਜਾਂ ਦੁਖਦਾਈ ਘਟਨਾ. ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਦੇਣ ਲਈ ਸਾਡੇ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕੁਝ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਹਨ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ ਵੱਖ ਅਪਣਾ ਕੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਹਰ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਠੁਕਰਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਉਪਾਅ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ. ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਇਸ ਖੇਤਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਉਚਿਤ ਅਤੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਤਿਆਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਪੁਲਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਨੂੰ ਇਹ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਤੋਂ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਹੋਰ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਨਾਲ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਕੇ ਅਭਿਆਸ ਕਰੋ ਅੱਜ

71. ਲਿਖਤੀ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਅਪੀਲਾਂ ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਪਟਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Vasu Gupta
Advocate